

XXIV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ПЪРВА РЕДОВНА СЕСИЯ

Стенографски дневникъ

НА

61. заседание

Четвъртъкъ, 23 февруарий 1939 г.

(Открито въ 15 ч. 30 м.)

Председателствувалъ: подпредседателъ Димитъръ Пешевъ. Секретари: Димитъръ Марчевъ и Сава Поповъ.

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Съобщения:		Д-ръ Н. Сакаровъ	1733
Отпуски	1727	Г. Василевъ	1735
Питания	1727	С. Стателовъ	1736
Предложение	1727	М. Михайловъ	1738
По дневния редъ:		Н. Логофетовъ	1740
Запитване отъ народния представител Петко Стояновъ къмъ министъръ-председателя по наредбата-законъ за Главната дирекция на строежитъ. (Развиване, разискване и отговоръ)	1727	Д-ръ К. Милановъ	1742
Говорили:		Д. Търкалановъ	1744
Запитвачъ Петко Стояновъ	1727, 1749	М-ръ Н. Йотовъ	1745
Т. Кожухаровъ	1730	Дневенъ редъ за следващото заседание	1751

Председателствувалъ **Димитъръ Пешевъ**: (Звъни) Присъствуватъ нужниятъ брой народни представители. Обявявамъ заседанието за открито.

(Отсъствуватъ г-да народнитъ представители: Александъръ Симовъ, Атанасъ Каишевъ, Борисъ Мончевъ, Василь Вълковъ, Георги Чалбуровъ, Георги Миковъ, Димо Янковъ, Еню Клянтевъ, Еню Поповъ, Илия Радевъ, Методи Янчулевъ, Петко Стайновъ, Първанъ Марковъ, Ради Пликовъ и Таско Стоилковъ).

Председателството има да направи следнитъ съобщения.

Разрешени сѫ отпуски на следнитъ народни представители:

на г-нь Димитъръ Сараджовъ — 1 день, за 24 февруарий;
на г-нь Георги Миковъ — 2 дни, за 23 и 24 февруарий;
на г-нь Методи Янчулевъ — 2 дни, за 23 и 24 февруарий;
на г-нь Никола Логофетовъ — 2 дни, за 4 и 6 февруарий;
на г-нь Иванъ Бояджиевъ — 2 дни, за 21 и 22 февруарий;
на г-нь Петко Стайновъ — 2 дни, за 22 и 23 февруарий;
на г-нь Димитъръ Савовъ — 3 дни, за 7, 8 и 9 февруарий;
на г-нь Първанъ Марковъ — 3 дни, за 22, 23 и 24 февруарий.

Постъпили сѫ следнитъ питання:

Отъ народния представител г-нь Михаилъ Митевъ Стойковъ до г-нь министра на вътрешнитъ работи и народното здраве, относно неправилно събиране общинска такса за паша на добитъка въ района на Горноджумайската градска община.

Отъ народния представител г-нь Иванъ Халаджовъ до г-нь министра на вътрешнитъ работи и народното здраве, относно неприлагане закона за намаление наемитъ на фонднитъ земи отъ общинската управа въ село Ловско, Разградско.

Отъ народния представител г-нь Христо Мирски до г-нь министра на търговията, промишлеността и труда, относно пласирането на някаква книга отъ агенти на Дирекцията за закупуване и износъ на зърнени храни.

Отъ народния представител г-нь Иванъ Пастуховъ до г-нь министъръ-председателя и министъръ на външнитъ работи и на изповѣданията, относно откриването на български консулства въ съседнитъ балкански държави.

Постъпило е отъ Министерството на народното просвѣщение законодателно предложение за приемане на държавна служба по ведомството на Министерството на народното просвѣщение чуждъ подданикъ.

Питанията ще се изпратятъ на г-да министритъ, за да отговорятъ, а законодателното предложение ще ви бжде раздадено и поставено на дневенъ редъ.

Пристъпваме къмъ точка първа отъ дневния редъ —

ОТГОВОРЪ НА ЗАПИТВАНЕТО НА НАРОДНИЯ ПРЕДСТАВИТЕЛЪ Г-НЪ ПЕТКО СТОЯНОВЪ КЪМЪ МИНИСТЪРЪ-ПРЕДСЕДАТЕЛЯ ПО НАРЕДБАТА-ЗАКОНЪ ЗА ГЛАВНА ДИРЕКЦИЯ НА СТРОЕЖИТЪ.

Преди да започнатъ разискванията по това запитване, г-да народни представители, правя предупреждение, че съгласно чл. 64 отъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, запитвачътъ има право да развие запитването си въ половинъ часъ, а ораторитъ, които следъ това ще взематъ думата, иматъ право да говорятъ четвъртъ часъ. Правя това общо предупреждение, за да се има предвидъ.

Има думата народниятъ представител г. Петко Стояновъ, за да развие своето запитване.

Петко Стояновъ (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Следъ като бѣше гласуванъ общиятъ бюджетъ на държавата за 1939 г., става явно, че една голѣма, а, главното, сжществена частъ отъ материалната работа на държавата е иззета отъ общия държавенъ бюджетъ, и тя на бюджетарната комисия не бѣ докладвана, тя одобрѣнето на Народното събрание не получи, а остана да се извършва по единъ начинъ, за който се претендира, че е законенъ и конституционенъ. Отъ това обстоятелство азъ взехъ поводъ, за да депозирамъ моята интерпелация и да искамъ отъ г-нь министъръ-председателя, респективно отъ неговитъ колеги, да отговорятъ на моитъ шестъ питання, сжщността на които се свежда къмъ това: да се мотивира и докаже конституционността и

правомѣрността на този начин на действие по отношение материалната работа на държавата, която се подхваща от сега нататък.

Г-да народни представители! Съобразно с една наредба-закон, издадена на 3 май 1938 г., министърът на обществените сгради функционира като един, така да се каже, протектор, попечител на едно ново юридическо образувание, което се нарича Главна дирекция на строежит, която си има своя собствена вътрешна самостоятелна организация, свой управителен съвет, който се състои изключително от държавни чиновници, които не работят за своя смѣтка, нѣмат своя лична отговорност, но имат право да разпореждат, помимо Народното събрание, съ суми, които за 1938 г. сѣ 1 милиард и 30 или 1 милиард и 60 милиона лева, и които суми по специалния бюджет на дирекцията за 1939 г., който сега е на път да се състави, ще бждат повече от 530 или 560 милиона лева.

Предвид ясни разпореждания на конституцията и на законит, досега въ сила у нас, поставя се въпросът: правомѣрни ли сѣ тия действия на правителството и трѣбва ли Народното събрание да остави този въпрос така, както той е уреден и както сега се подхваща?

Г-да народни представители! Едно от най-сжществени права на народното представителство въ всички страни и по всички законодателства, осветено и от въковната традиция, се заключава въ това, да разглежда, гласува и одобрява бюджета на държавата. Народнит събрания могат да бждат не съ пълни права да разрешават въпросит, даже могат да бждат съвещателни тѣла, но никѣде, г-да народни представители, нѣма такъв прецедент — даже когато законодателнит тѣла сѣ ограничени до функцията на съвещателни тѣла — народнит събрания да не се занимават съ бюджета на държавата. Такива прецеденти, г-да народни представители, нѣкои бюджети да бждат оставени въ компетенция на народното представителство, а други въ компетенция на други учреждения, на други тѣла, освен народното представителство, въ съвременното законодателство нѣма.

Наистина, въ последно време се създаде едно ново течение за така нареченит автономни бюджети, съ които се даваше възможност на нѣкои служби, които се занимават съ стопанство, сами да си опредѣлят своя бюджет — приходната и разходната част. Обаче нашето законодателство по един абсолютен и категоричен начин е разрешило отрицателно този въпрос. Въ миналото имаме Дирекция за постройка на желѣзницит, кредити за която се предвиждаха въ извънредния бюджет на държавата, и заради това всѣкога бюджетът на тази Дирекция се разглеждаше и потвърждаваше интегрално въ Народното събрание.

Вторъ прецедент, който имаме, се заключава въ това, че така нареченит автономни стопански учреждения, каквито сѣ минит „Перник“, каквато е Българската народна банка, имат самостоятелно изработени бюджети, които Народното събрание не одобрява. Обаче това, г-да народни представители, се практикува въ съгласие съ действувашето законодателство, а не въ противоречие съ него. Според точка 6 от алинея втора на членъ 4 от сега действащия законъ за бюджета, отчетността и предприятията, не се вписват въ бюджета приходит и разходит на държавни учреждения, стопанства и предприятия и др., които съставляват отдѣлни юридически личности и имат самостоятелни и точно опредѣлени приходни източници.

Димитър Гичезъ: А не приходи от държавата.

Петко Стояновъ: Принципит, следователно, който е установен и въ това изключение, е, че бюджетът на никое учреждение, което, при все че, се занимава съ стопанска деятелност, разполага съ държавни срѣдства — срѣдства, които идат от общия кофет, на първо мѣсто от данѣнит — не може да не бжде включен въ общия бюджет на държавата.

Съ наредбата-законъ от 3 май 1938 г., обаче, у нас се създаде тъкмо обратния прецедент. Какво създава тази наредба-законъ? Съ нея, г-да народни представители, както казахъ на кратко от десе, се създава едно автономно тѣло, съ самостоятелна юридическа личност, както е казано въ чл. 1, което стои подъ върховното покровителство на Министерския съвет и се занимава съ строеж на пѣтица и желѣзнопѣтни линии и съ водни строежи, за единъ периодъ от 10 години.

Пита се сега: какво значи автономно учреждение и какво значи самостоятелна юридическа личност? Въ бюджетно отношение, г-да народни представители, може да

сжществува основание за даване автономност на известно учреждение и за създаване на самостоятелна юридическа личност само до толкова, до колкото то има собствени срѣдства, собствено изработваеми. Защо? Защото и въ теорията, а така сжщо и въ законодателството на съвременната държава днесъ, повсемѣстно, принципът за автономния бюджет, респ. за финансовата автономия на предприятията на държавата, е резервиран и може да има смисъл само до колкото може да служи за рационализация на едно държавно стопанство; отъ съпоставянето на приходит и разходит му да се види, че е рентабилно, че оправдава своето сжществуване и, следователно, може да бжде и по-нататък въ полза на държавата, въ полза на народа, а не да представлява отъ себе си една тежест. Защото, когато едно такова предприятие работи консеквентно съ дефицити, тогава се поставя въпросът: трѣбва ли да сжществува то, щомъ е въ тежест на държавния бюджет, или, ако трѣбва да сжществува, за смѣтка на какви субсидии и жертви трѣбва да сжществува?

Така щото, г-да народни представители, споредъ наредбата-законъ за Дирекция на строежит, такива самостоятелни срѣдства, които да мотивират правното и стопанско сжществуване на тази дирекция въ форма на автономно учреждение и на отдѣлна юридическа личност, не сжществува. Това се потвърждава и отъ чл. 10 на наредбата-законъ, където е опредѣлено какви сѣ приходит на това учреждение: това сѣ постѣпленията отъ фондъ „Пѣтица“; това сѣ редовнит ежегодни вноски отъ държавата, независимо отъ вноската на фондъ „Пѣтица“; това сѣ желѣзнопѣтнит данѣк, и най-после — разни други постѣпления. Следователно, това учреждение нѣма нито единъ самостоятеленъ приходъ, то не притежава и абсолютно никакъвъ собственъ имотъ.

Действително, може да се възрази, че тогава когато се върши една стопанска работа, добре е, следъ като е била прѣсната въ много ведомства, да бжде събрана всичката въ едно учреждение, за да бжде тя рационализирана чрезъ централизацията и техническия и стопански контрол. На такова едно евентуално възражение азъ има да направя контра-възражение.

Срѣдствата, които се разходват отъ всички сдужби, не сѣ нищо друго, освенъ всжщевенит разходи, предвидени въ бюджета имъ. Никой не може да бжде по-компетентенъ въ упражнението на всжщевенит разходи, освенъ шефът на респективната служба, защото тѣзи всжщевени разходи сѣ органически свързани съ броя на персонала и задачит на ведомството. Ето защо, веднажъ сжществува ведомството, следователно, ще сжществува и раздѣлността въ употреблението и разполагането съ всжщевенит разходи.

19-то майцит постѣпиха въ това отношение може би по-правилно. Тѣ суспендираха две министерства, събраха ги въ едно и създадоха Министерството на народното стопанство. По този начинъ тѣ можаха да съберат службит. Тамъ събирането на всжщевенит разходи имаше своето оправдание, защото изчезването на ведомството се явяваше предпоставка за това. Но докато сжществува отдѣлно Министерство на желѣзницит, докато сжществува отдѣлно Министерство на общественит сгради, отдѣлно Министерство на земедѣлието и държавнит имоти съ съответното водно отдѣление, дотогава, следователно, късане на служби не може да стане, освенъ по устройствен, ведомствени, предварително изработени и приети закони. Понеже и тази предпоставка не сжществува, следователно, и отъ това гледище туй законодателство се явява незаконно и нерационално.

Г-да народни представители! Най-сжщественото нѣщо, обаче, въ тази наредба-законъ се заключава въ ония разпореждания, които визиратъ собствения бюджет на Дирекцията на строежит. Въ нея се казва, че управителният съвет на Дирекцията на строежит, който се състои отъ нѣколко лица, начело съ главния директоръ на общественит сгради, пѣтицата и благоустройството, разглежда и приема бюджета и, разглежда и приема общия планъ за извършване строежит, разглежда и посочва начинит за набавяне на нови срѣдства и т. н. Така приет отъ управителния съвет, бюджетът се внася въ Министерския съвет, който го одобрява и следъ публикуването му въ „Държавен вестник“, той е всеобщо задължителенъ. Това е най-главното обстоятелство, което ме застави, г-да народни представители, да излѣза днесъ предъ васъ съ тази интерпелация.

Съгласно ли е това положение съ конституцията? Споредъ чл. 119 отъ конституцията има единъ бюджетъ въ държавата — това е бюджетът на държавата, въ който

се предвиждат всички приходи и разходи. Следователно, не могат да съществуват сръдства, не могат да съществуват планове — значи разходи — помимо общия държавен бюджет. Това — първо. Второ, държавният бюджет, съгласно чл. 121 от конституцията, се гласува от Народното събрание статия по статия, което ще рече: специфицирано, определено пръко назначение на всяка една сума.

Напоследък при гласуването на бюджета на разни фондове за 1939 г. ние, за да се изпълни наредбата-закон за Дирекцията на строежит, допуснахме едно нарушение на чл. 121 от конституцията, затуй, защото въ разходната част на бюджета на фонд „Пътница“ съ предвидени 310.000.000 л., които остават на разположение на Дирекцията на строежит, без да бъде специфицирано за какво ще бъдат употребени тѣ, тъй като съгласно наредбата-закон за Дирекцията на строежит, управителният съвет на дирекцията е, който ще състави бюджета ѝ, а Министерският съвет ще го одобри.

Нарушен е този член от конституцията и съ § 122 от разходната част на бюджета на Главната дирекция на желѣзницит и пристанищата, въ който параграф е предвидена една сума от 50.000.000 л. — вноска за Главната дирекция на строежит, съгласно чл. 10, буква в от наредбата-закон за тая дирекция. Според една допълнителна таблица към бюджета на Министерството на земедѣлието и държавнит имоти само 16.006.320 л. от общата сума, която се предвижда за разходи по водното отдѣление, останала въ бюджета на Министерството на земедѣлието, а всичко останало отиде отгати — въ Дирекцията на строежит. И съ това също, така съ нарушение членове 119 и 121 от конституцията.

Г-да народни представители! Гласуването на бюджета е прерогатива на Народното събрание. Няма друго ведомство, при която и да е държавна уредба, която да се занимава съ разглеждане и одобрение на бюджета. Даже ако приемем теорията, съ която почитаемото правителство посрещна XXIV-то Народное събрание лѣто — а именно теорията за пълното раздѣление на властит — аргументът, който може да се тегли от нея, е пакъ въ полза на моята теза. Никакви сръдства не могат да бъдат гласувани от никого друго, освен от Народното събрание. Това е прерогатива единствено на законодателната власт. Изпълнителната власт въ това отношение има само една функция: да предложи, да иска и да чака да получи одобрение. Следователно, излизайки от теорията на днешното правителство, от този менталитет, който се стремѣх да установя у нас, също така ние черпим един аргументъ противъ тезата, която се поддържа от наредбата-закон за Дирекцията на строежит.

Г-да народни представители! Общият планъ, по който се извършват разходите, се установява от Дирекцията на строежит. Какво значи това? Това значи, че по отношение на разходите, които се извършват сега или ще се извършват въ бъдеще време, доколко, докогато този планъ е погледъ въ бъдещето и е обвързалъ или ще обвърже държавното съкровище, е предоставена пълна диктатура на Дирекцията на строежит. Това е едно въведение, което съвременното законодателство, г-да, и въ най-автократично управляванит държави не познава.

Чл. 5 от закона за държавната отчетност въ Германия днес установява принципа на бюджетното единство въ единния бюджет на държавата. Споредъ този членъ всички приходи и разходи по редовния и извънредния бюджети влизат въ общия бюджет на Райха, на държавата. Такова е законодателството и практиката и въ Франция, такова е законодателството и практиката и въ Англия. Излишно е да ви цитирамъ. Този е доктрината, г-да, и на нашето учредително Народное събрание. Ако вземемъ даже проекта за нашата конституция, ще видимъ, че чл. 119 — респективният по старата нумерация — установява пакъ този принципъ: Народното събрание е единствено компетентно да се произнася за приходит и разходите, защото въ основата на нашата конституция е поставено общочовѣшкото, признато въ всички времена, отъ всички народи и култури правило: народът е този, който самъ се облага, народът самъ определя за какво ще се обложи. (Ржкоплѣскания отъ лѣво) Вън отъ това правило не съществува никаква власт, не съществува никакъвъ прецедентъ, не съществува никаква процедура.

Ето защо, г-да народни представители, азъ твърдя, че поради тѣзи несъобразности наредбата-закон за Дирекцията на строежит е противоконституционна. Тя е противоконституционна и несъобразна отъ много други гледища, които нѣмамъ време днесъ да разглеждамъ. Азъ

ще ви изтъкна само единъ куриозъ, като се надѣвамъ, че и самит технически лица, които стоятъ тукъ на мѣстата си, ще признаятъ, че моето твърдение е право.

Г-да народни представители! Споредъ чл. 9, съ неговит три алинеи, кой решава каква е техническата необходимост, Министерството на общественит сгради да прави пътища? — Единъ технически комитетъ. Кой решава какви желѣзници трѣбва да бъдатъ правени? Единъ комитетъ, въ който влизатъ: директорът на строежит, директорът на желѣзницит и още нѣкои технически лица. Кой решава какви водни строежи трѣбва да бъдатъ направени? Нѣколко технически лица. А къде остава народът, къде оставатъ специалистит-стопани, къде оставатъ стопановедит и финансисит, а главното, къде оставатъ компетентит да се произнесатъ за това какво може единъ народъ да понесе и какво му е потребно — непосредствено избранит отъ народа лица?

Димитър Търкаланозъ: Тѣ не сѣ компетентни.

Петко Стояновъ: Азъ ще ви приведа единъ другъ куриозъ, който менъ лично ме очудва. Какъ може да липсва тукъ, напр., мнението на военнит лица по строежа на стратегическит линии, по строежа на онова, което е необходимо за самоотбраната и което и въ най-обикновенит инструкции е предвидено? Въ наредбата-законъ това не съществува.

Следователно за ония постройки, за които миналата година държавното съкровище бѣ ангажирано съ повече отъ единъ милиардъ лева, мнението на народа въ лицето на неговит избиратели е пренебрегнато и остава само това на техническит лица, на чиновницит. Никога бюрократизирането на едно учреждение не е могло да дойде до такъвъ предѣлъ, както е въ случая.

Г-да народни представители! Главната дирекция на строежит може да сключва и заеми срещу свонит поспѣлени. Такава компетенция, г-да, по конституцията у насъ има само Народното събрание. Въ чл. 123 на конституцията е казано изрично, че никакви заеми не могат да бъдатъ сключвани, освенъ съ съгласието на Народното събрание. Следователно, Дирекцията на строежит ще поставя ковчега на българската държава предъ свършени факти, защото този е смисълът на постановлението на чл. 11 отъ наредбата-законъ за Дирекцията на строежит.

Може да ми бъде възражено съ чл. 12 отъ тази наредба — не знамъ какво ще бъде становището на правителството — въ който се казва, че дирекцията ще прилага при извършването на разходи закона за бюджета, отчетността и предприятията. Но къмъ чл. 12 е турена една забележка, смисълът на която не е нищо друго, освенъ една безгранично незаконна компетенция. Тази забележка гласи: (Чете) „Главната дирекция може за отдѣлни строителни обекти да достави и извърши — това е неправилно написано — всички материали, уреди, сѣчива и работи отъ едно и също естество презъ годината на стойност до 300.000 л. направо отъ пазара“. Дали въ една цѣла година, или презъ течение на годината, когато става бюджетното упражнение, това не е ясно. По този начинъ предоставено е право на Дирекцията да постави съкровището предъ свършени факти, при уговорката само, че има еднообразни доставки или еднообразни предприятия. Какво значи еднообразни предприятия или доставки, това ние не знаемъ, това наредбата-законъ не определя.

Освенъ това, г-да народни представители, споредъ чл. 17 отъ наредбата-законъ Дирекцията има право да използва техническия персоналъ кѣдето го намѣри, и когато сама намѣри, че има нужда отъ него. А това не значи нищо друго освенъ намѣсване въ чужда компетенция и бъркане въ работата на отдѣлни ведомства. Съ даването право на Главната дирекция на строежит да може да използва техническия персоналъ, намиращъ се на служба и въ други държавни учреждения, очевидно е, че за нея се създаватъ прерогативи, които се заключаватъ въ това, че финансовото обременяване на държавното съкровище ще бъде неограничено, тия формалности, които предвиждатъ законит, нѣма да бъдатъ зачитани, а главното — ще се посѣга и върху други създадени технически служби.

Г-да народни представители! Отъ гледище на закона за бюджета, отчетността и предприятията правиленъ ли е този начинъ на процедиране, може ли да бъде тѣрпѣно такова законодателство? Азъ отговарямъ отрицателно. Защо?

Съ така създадената Дирекция се унищожават, г-да, възможности за управление, затова, защото тази Дирекция става едно свѣрхучреждение, което може да се бърка въ работит и да суспендира функциит на отдѣлнит министри. Споредъ чл. 38 отъ закона за бюджета, отчет-

ността и предприятията, министрите разпореждат сь разрешенитъ имъ по бюджета кредити, а сь наредбата-законъ за Дирекцията на строежитъ на министритъ се отнема тая възможностъ, и, следователно, тѣ сѣ длъжни по отношение на строежитъ да ограничаватъ своята функция.

За менъ е по-важно да зная друго нѣщо: къде е предѣлтъ на компетенция на Дирекцията на строежитъ, до къде може да ангажира съкровището и да поставя държавния бюджетъ предъ свършени факти, като поема върху себе си задължения, за които Народното събрание не е дало предварително своето съгласие? Въ чл. 39 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията, въ последната новела, отъ 1934 г., е постановено, че само по изключение, когато не може другояче да се действа, разрешено е на министра на финанситъ да ангажира съкровището сь разходи въ максималенъ размѣръ 100 милиона лева годишно, които най-много въ 3 години трѣбва да бъдатъ изплатени. Съ същия чл. 39 е казано така: (Чете) „Такива задължения за строежи и доставки отъ другъ видъ, нетърпящи отлагане, и то ако сѣ отъ постояненъ характеръ, може да се поематъ най-много до размѣръ на 3/4 отъ кредититъ, предвидени въ текущия бюджетъ“.

Съ други думи, за строежи законътъ за бюджета, отчетността и предприятията не позволява да се действа въ този редъ на пълномощия, обаче споредъ наредбата-законъ Дирекцията на строежитъ има тѣзи пълномощия.

Г-да народни представители! Мосто заключение е следното: Дирекцията на строежитъ е едно противоконституционно учреждение, за това защото тя е създадена съ една наредба-законъ, следъ като Народното събрание бѣ избрано, следъ като привикването на сесия на това Народно събрание бѣ направено и, най-важното, следъ като всички ония нужди, за които чл. 47 отъ конституцията предвижда да се законодателствува по спешностъ, бѣха изчезнали. Щомъ като е избрано Народното събрание, очевидно е, че причинитъ, поради които чл. 47 отъ конституцията предвижда такова законодателстване, сѣ изчезнали. Временни наредби, съгласно този членъ, се издаватъ само когато сѣ налице форсъ-мажорни причини. Въ този моментъ, 3 май, такива форсъ-мажорни причини не съществуваха.

Неконституционна е тази наредба-законъ и заради това, защото създава единъ специаленъ бюджетъ, вънъ отъ общия бюджетъ на държавата, тогава, когато нашата конституция и законътъ за бюджета, отчетността и предприятията признаватъ само единъ бюджетъ на държавата.

И най-после, г-да народни представители, неконституционна е тази наредба-законъ и затова, защото отнема отъ правата на министритъ. А министритъ иматъ права по законитъ, затова защото тѣ носятъ и съответнитъ отговорности. Тия права, споредъ тази наредба-законъ, се даватъ на подчинени чиновници. Въврѣки чл. 4 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията, на тѣхъ се дава възможностъ чрезъ създаването на тази дирекция като автономно учреждение и отдѣлна юридическа личностъ да разполагатъ сь срѣдства, които представляватъ приблизително 1/5 часть отъ цифрата на миналогодишния редовенъ бюджетъ на държавата.

За да може да се направи каквото и да е отклонение отъ основнитъ принципи на бюджетното право въ нашата държава, необходимо е да бѣде измѣнена конституцията — за което и поменъ не може да става — или пъкъ да бѣдатъ измѣнени съответнитъ закони. Споредъ разбирането на нашитъ учредители, г-да народни представители, всички закони и наредби, които сѣ въ противоречие съ конституцията, автоматически падатъ, тѣ сѣ null. И понеже отбелязанитъ отъ менъ постановления на наредбата-законъ за Дирекцията на строежитъ съдържатъ тоя именно дефектъ въ себе си, явно е, че тази наредба-законъ е противоконституционна, тя не подлежи на изпълнение и оня, който изпълнява тази наредба-законъ, носи отговорностъ по чл. 153 отъ конституцията.

Г-да народни представители! Правото на българския гражданинъ да се облага и да опредѣля целитъ на това облагане е негово суверено право. Съ това, че днешното правителство сь една наредба-законъ — която създаде, както обяснихъ, следъ като бѣха преминали всички допустими и при най-широко тълкувание форсъ-мажорни причини за спешно законодателстване — прилага единъ бюджетъ, който нѣма одобрѣнето на Народното събрание, то действа антиконституционно. И затова, искайки отговоръ отъ г-нъ министъръ-председателъ, азъ заявявамъ, че неконституционнитъ действия до сега въ това отношение сѣ безусловно оставени подъ отговорността на министритъ и всѣко по-нататъшно действие въ тази

посока не означава нищо друго, освенъ продължение на престѣпленieto.

И затова, г-да народни представители, ние изказваме пълно недовѣрие на днешното правителство дотолкова, доколкото то ще продължава да действа антиконституционно и противозаконно. Нашето становище е, че въ тази страна не живѣятъ роби, че въ тази страна не живѣятъ безправни граждани.

Единъ отъ дѣсно: Ей!

Петко Стояновъ: Тѣ следятъ всичко, което се върши въ тази страна. И тогава, когато е престанала всѣкава възможностъ да се посрѣщатъ и най-малкитъ разности на обикновения домакинъ, тогава, когато огромната часть отъ срѣдствата, съ които разполага държавата, сѣ резултатъ на екзекуции, да се ангажирватъ по единъ такъвъ неконституционенъ начинъ срѣдствата на съкровището, за да се извършватъ строежи и постройки, за които Парламентътъ не знае нито какви сѣ, нито по кои цени се извършватъ, нито къде се извършватъ, нито кой ги извършва, това не означава нищо друго, освенъ нарушение на най-обикновената законностъ въ нашата страна.

Поради това, г-да народни представители, ние искаме премахването на тази наредба-законъ като антиконституционна и връщане къмъ методитъ, които конституцията и законътъ за бюджета, отчетността и предприятията сѣ опредѣлили. (Продължителни ръкопляскания отъ дѣсно)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Асенъ Мумджиевъ. — Нѣма го.

Има думата народниятъ представителъ г-нъ Тодоръ Кожухаровъ.

Тодоръ Кожухаровъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Краткото време, съ което разполагамъ, ме задължава да се движа въ опредѣлени рамки, а най-главното — да апелiramъ къмъ вашето търпение, да не бѣда прекъсванъ отъ ненуждни и излишни пререкания, които само бѣха ми отнели отъ и безъ това недостатъчното време.

Ние сме длъжни да се произнесемъ по единъ въпросъ, който отъ известно време живо интересува нашата общественостъ, и то не само отъ желание да се прави опозиция на правителството на г-нъ Кьосеивановъ. Въпросътъ е за целесъобразностъ, въпросътъ е, доколко сѣ необходими и полезни нѣкои реформи, които станаха по искане на г-нъ министъръ Ганевъ, специално — създаването на така наречената Дирекция на строежитъ.

Г-да народни представители! Редъ аномалии дражатъ окоето на всѣки поврхностенъ даже наблюдателъ въ България, когато става дума за нашата строителна политика въобще. Всѣки минава съ недоумение край голѣми, безвкусно направени, глупаво скроени държавни сгради, за които сѣ похарчени милиони лева и които сега не оправдаватъ срѣдствата, които сѣ похарчени за тѣхъ, нито отговарятъ на задачитъ, за които сѣ направени. Има такива сгради въ София, има такива сгради и въ провинцията. Има редъ още благоустройствени нередовности, които всѣки пътъ, когато съмъ ги наблюдавалъ, задѣвалъ съмъ си въпроса: неуже ли въ България не е имало една силна техническа властъ, която да се налага универсално върху цялата благоустройствена политика на държавата, за да се избѣгнатъ подобни смѣшни и съ нищо неоправдани аномалии? И като съмъ си задавалъ този въпросъ, азъ винаги съмъ мислилъ, че е необходимо на респективния министъръ на благоустройството, който се казва министъръ на благо-у-строй-ството — една дума съ много голѣмо и много широко значение — да му се даде възможностъ да упражнява върховенъ контролъ въ това отношение. Следователно, отъ тази гледна точка, никога азъ не бихъ дръзналъ да оспорвамъ легитимнитъ права на министра на благоустройството да следи и наблюдава отблизо, компетентно, какъ се харчатъ милиони и милиони държавни срѣдства. Азъ бихъ ви отнелъ излишно време, ако се впусна въ цитиране на примѣри. Примѣритъ на васъ сѣ отдавна известни.

Но ако има нѣщо, което дразни окоето при така създадената Дирекция за строежитъ и ако има да се правятъ възражения, тѣ сѣ въ две направления. Първо, на единъ подобенъ институтъ, който ще консумира повече отъ единъ милиардъ и нѣколко стотинъ милиона лева, пари извадени отъ джоба на българския данѣкоплатецъ, въ никакъ случай не може да му се допусне привилегията да упражнява единъ такъвъ огроменъ бюджетъ, безъ вър-

ховния контрол на Народното събрание. (Ржкоплъскания отъ ляво) По този въпрос нѣма две мнения въ българското общество, убеденъ съмъ — нѣма две мнения и тукъ. Въпрѣки мълчанието на г-да народните представители отъ мнозинството, азъ знамъ, че и тѣ мислятъ като менъ, само че може би една — извинявайте за тази некрасива дума — партийна дисциплина ги заставя въ момента да мълчатъ. (Ржкоплъскания отъ ляво. Ожизнение въ дѣсно)

Христо Гатевъ: Нали предупредихте, че не искате да ни прекъсватъ. Защо предизвиквате? (Възречения отъ ляво)

Тодоръ Кожухаровъ: Г-да народни представители! Азъ нѣма да се впускамъ въ теоритични обяснения. (Пререкания между народните представители Христо Гатевъ и Стойчо Топаловъ. Шумъ)

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни) Г-да! Моля, пазете тишина!

Тодоръ Кожухаровъ: Азъ нѣма да се впускамъ въ теоритични разсъждения, доколко, напримѣръ, третирането на въпросната Дирекция за строежитъ като автономно институтъ отговаря на бюджетната теория, на финансовата наука. Предшественикътъ ми на тази трибуна, уважаемиятъ г-нъ професоръ Петко Стояновъ, съ много голяма компетентностъ разгледа този въпросъ. Ясно е и за децата, че принципътъ за така наречената автономностъ въ дадения случай сѣ неприложимъ. Държавата има едно голямо минно предприятие въ Перникъ и следи за неговия балансъ, за неговата рентабилностъ, въпрѣки че му даде автономия, която отъ нѣкои лица се осмѣжда, отъ други се одобрява, но която теоритически би могла да бѣде оправдана. Утре на българската държава, следствие създаването се нужди въ живота, може да се наложи да създаде нѣкаква държавна индустрия. Едно подобно грамадно държавно предприятие би могло да бѣде обявено за автономно, да бѣде поставено на търговски начала. Никой, обаче, нѣма да се съгласи — и не е полезно, вредно е — Дирекцията на строежитъ, едно ратъ екселентно държавно учреждение, което черпи сръдствата си отъ българските данъкоплатци, както всички останали, да се ползува съ една съ нищо неоправдана привилегия — да бѣга отъ контрола на Народното събрание.

И азъ бихъ посъветвалъ г-нъ министъръ Ганевъ да не бѣга отъ този контролъ. Той ще се убеди, че този контролъ е полезенъ. Той ще се убеди, че този контролъ е необходимъ. И колкото по-скоро се съгласи съ мене, толкова по-добре за него, толкова по-добре и за целиятъ, които си е поставилъ. Да не забравя българската действителностъ! Ние живѣемъ въ една лоша действителностъ. Лоша за едни, добра за други — тя си има и своите положителни страни. Ние сме подозрителенъ народъ. Ние търсимъ злото и тамъ, където го нѣма. Недейте дава храна на мълвата! Мълвата е страшно нѣщо! Мълвата разяжда. Мълвата прилича на ръжда, която може да разяже и стоманата. Мълвата може да унищожи и най-почтенния режимъ. Пазете се отъ уличната мълва! Не давайте храна на уличната мълва! Не бѣгайте отъ освѣтлението, не бѣгайте отъ контрола на Парламента!

Вие виждате, колко добри и просвѣтени воли има въ този Парламентъ. Защо бѣгате отъ неговата контрола? Нима ще ви се откажатъ кредити, явно необходими за държавата и за народа? Ще се намѣри ли тукъ честномислящъ човѣкъ да откаже кредити за постройка на пътища въ България, когато и за децата е ясно, че ние нѣмаме пътища? Недейте бѣга отъ този контролъ! Азъ съмъ убеденъ, че и г-нъ министъръ-председателътъ, и Министерскиятъ съветъ, вслушвайки се въ мненията, които се изказватъ тукъ, ще се съгласятъ съ нашето искане.

Второ нѣщо, което дразни и създава опозиция по така създадения законъ за Дирекцията на строежитъ, е, че г-нъ министъръ Ганевъ — нека ме извини за тая дума — иска да си простира краката по-нашироко. Той тълкува твърде широко понятието благоустройство. Единъ човѣкъ на реда може да се намѣси и въ благоустройството на планетното движение, и тамъ да търси да въведе редъ. Благоустройството, г-да народни представители, тълкувано въ такъвъ широкъ смисълъ, както го тълкува уважаемиятъ г-нъ Ганевъ, може да ни доведе до редъ такива недоразумения, до редъ излишни разправии, на каквито сме свидетели сега. И азъ ще се помъча да се аргументирамъ.

Той се опита да изведе, за да ги придаде къмъ Дирекцията на строежитъ, редъ служби, съ което си създаде тѣзи, така да се каже, неприятности. Апелитътъ идва, както знаете, съ яденето. Напр., най-напредъ той взема

отдѣлението за автомобилните съобщения отъ Дирекцията на желѣзниците и го прехвърля къмъ Министерството на благоустройството. Въ мое време се прокаралъ законътъ за автомобилните съобщения — една назрѣла нужда, животътъ я наложи. Всички държави имаха закони за автомобилното съобщение, и ние създадохме такъвъ. Първъ законъ — естествено, можеше да има недостатѣци, като всѣки единъ законъ. Тѣзи недостатѣци трѣбваше да бѣдатъ поправени, тѣ можеха лесно да бѣдатъ поправени. Не! Създаде се теорията, че автомобилните съобщения, шомъ като сѣ въ Министерството на желѣзниците, тѣ единъ видъ се намиратъ подъ диктатурата на желѣзниците, които искатъ да ги убиятъ, да ги спънатъ, за да не прѣчатъ на желѣзниците, да не ги конкуриратъ. Следователно, трѣбва да се изгърнатъ отъ влиянието на Дирекцията на желѣзниците. Една идея въ основата си погрѣшна. И азъ ще се мотивирамъ.

Г-да народни представители! Не само у насъ, но навсѣкжде е така. Идете въ нашите южни сѣсени, идете и въ Югославия, идете и въ нѣкои други държави, и вие ще видите, че автомобилните съобщения сѣ при дирекцията на желѣзниците. Защо? Много ясно защо. Едно огромно предприятие като желѣзниците, въ което държавата е хвърлила милиарди, не може да бѣде подлагано на недояната, често пѣти, конкуренция отъ разни превозни сръдства, било автомобили, било аероплани или други превозни сръдства. Тази конкуренция нѣма да унищожи желѣзниците, защото 10.000 вагона грозде не се изнасятъ съ автомобили въ Европа, защото нашиятъ експортъ може да се обслужва само отъ желѣзопътната администрация. Но тукъ въ страната една подобна недояна конкуренция уврежда тарифната политика на Българските държавни желѣзници и тѣ страдатъ отъ това. Автомобилни рейсове трѣбва да се откриватъ само тамъ, където нѣма да се прави конкуренция на желѣзниците. Не бива да се създаватъ успоредни на желѣзниците автомобилни рейсове, за да се създава конкуренция на желѣзниците. Въ България има много и много мѣста за автомобилно движение.

Трѣбва съ присърбие да отбележа, че отъ една година насамъ се започна една твърде вредна за българските държавни желѣзници конкуренция отъ автомобилите. И сто защо българските държавни желѣзници бѣха въ правото си да искатъ да контролиратъ всички съобщителни сръдства въ страната. Тѣй както г-нъ Ганевъ иска да патронира и да дирижира всички благоустройствени инициативи въ страната, нека позволи и на свои колега, министра на съобщенията, да упражнява слѣщитъ права върху съобщителните сръдства въ България. Това е единъ елементаренъ принципъ на администрацията. Така е навсѣкжде, така трѣбва да бѣде и у насъ. И ако има изключение — азъ не се съмнявамъ, че г-нъ Ганевъ може да посочи изключения — това още не значи, че той е правъ. Не най-сетне това е само единъ прецедентъ, съ който азъ искахъ да пакостирамъ това желание на министъра на благоустройството да обсеби нѣкои функции.

Г-да народни представители! Той се опита да обсеби и отдѣлението за постройка на желѣзопътни линии отъ Министерството на желѣзниците. Азъ искамъ да сира вашето внимание специално по този въпросъ. Азъ мисля, че г-нъ Ганевъ върши съ това една работа неподозана, която ще даде своите резултати въ бъдеще. Позволете ми да ви кажа нѣколко думи върху историята на този въпросъ. Той не е новъ.

Въ българското Народно събрание е говорено не веднажъ къде собствено трѣбва да се зачисли Дирекцията за постройка на желѣзопътни линии. Този въпросъ е билъ разрешенъ най-напредъ презъ 1885 г. съ закона за желѣзниците на Петко Каравеловъ, въ който законъ е казано, че при Министерството на финансите — което англичане тогава маса служби — се създава и едно отдѣление за постройка на желѣзопътни линии. Постепенно-постепенно това отдѣление раста, докато се създаде Дирекция за постройките при Главната дирекция на желѣзниците, която отъ известно време става отдѣление за постройките.

Споромъ, г-да, къде трѣбва да бѣде тази служба, сѣ вече излизали, защото този въпросъ е конституционно разрешенъ. Азъ ще ви цитирамъ отъ дебатитъ въ великото Народно събрание презъ 1911 г. въ Търново, когато при измѣненето на конституцията се създадоха новитъ министерства на благоустройството и на желѣзниците — деветото и десетото министерства. При станалитъ тогава дебати докладчикътъ на комисията г-нъ Мутафовъ докладва, че се налага необходимостта да се създадатъ тѣзи две нови министерства. Той се мотивира надъто и

на широко запово: единъ човѣкъ, колкото и добра воля да има, съ каквато изпизина енергия да разполага, не е въ състояние да се справи съ огромната работа, която тогава имаше за върши така нареченото Министерство на общественитѣ сгради, пътищата и съобщенията. Следователно налага се създаването на отдѣлно министерство за благоустройството и на отдѣлно министерство на железницитѣ.

Става покойникътъ Стамболийски и задава въпросъ на докладчика: „Моля Ви се, искамъ да ми отговорите на следния въпросъ. Сегашното Министерство на общественитѣ сгради, пътищата, телеграфитѣ и пр. се състои отъ четири дирекции: първо, Дирекция на експлоатацията на железницитѣ и пристанищата; второ, Дирекция за постройката на железницитѣ и пристанищата; трето, Дирекция на почитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ; и четвърто, Дирекция на общественитѣ сгради, пътищата и благоустройството. Азъ Ви питамъ, где ще поставите вне втората дирекция — Дирекцията за постройката на железницитѣ и пристанищата? По-рано тя бѣше едно малко отдѣление, разрасна се въ една отдѣлна дирекция, но лека-полека ние привършваме вече тая крупна постройка на железници и пристанища. Азъ мисля, че мѣстото ѝ е въ десетото министерство — въ Министерството на железницитѣ и пътищата, тамъ да се постави, защото тя съ време почти, че се унищожи, следъ като се построятъ крупнитѣ железници и пристанища, тя ще остане едно малко отдѣление при десетото министерство“.

Докладчикътъ г-нъ д-ръ Мутафовъ отговаря: „Що се касае до второто искане, именно, де да остане Дирекцията за постройката на железницитѣ и пристанищата, тя, споредъ схващането на комисията, остава въ десетото министерство — въ Министерството на железницитѣ, почитѣ и телеграфитѣ“. И по-нататъкъ той се мотивира, че туй ще стане, като се издаде допълнително единъ законъ, въ който подробно ще се опредѣлятъ функциитѣ на тая дирекция.

Отговорете ми, г-да народни представители — вие сте тукъ повече юристи, по-добре отъ менъ тълкувате конституцията и законитѣ — е ли вече установено конституционно къде да бѣде тая дирекция или не? Азъ ще се съглася съ вашитѣ разсуждения. Профанъ човѣкъ, азъ се консултирахъ при компетентни люде вчера. Тѣ ми казаха, че това е вече установено. Щомъ въ великото Народно събрание е дебатирано по този въпросъ, щомъ великиятъ законодатель си е казалъ думата по него и щомъ докладчикътъ г-нъ д-ръ Мутафовъ въ това велико Народно събрание ясно и категорично е изразилъ мнението му, безъ да е направено абсолютно никакво възражение въ Събранието, въпросътъ е решенъ. (Ръкоплѣскания отъ лѣво) Азъ не искамъ, г-да народни представители, никога да си обличамъ мантията на прекаленъ конституционалистъ, защото други би трѣбвало да играятъ тая роля. Г-нъ Кюсеиановъ и по дѣлъ, и по минало има тая задача. Той е демократъ, той е отъ старо демократическо семейство; освенъ това, той е роднина на покойния Такевъ, който бѣше бюститель за изпълнението на конституцията. Азъ намирамъ, че прехвърлянето на отдѣлението за строежъ на железнопътни линии въ Дирекцията на строежитѣ е неконституционно, г-да народни представители! (Оживление въ лѣво)

Григоръ Василевъ: Кюсеиановъ бѣше само наше нещастно протеже — той никога не е билъ демократъ.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни) Свършете, г-нъ Кожухаровъ! Свърши Ви се времето.

Тодоръ Кожухаровъ: Свършвамъ. — Г-да народни представители! Въпросътъ е ясенъ. Азъ съмъ убеденъ, че нѣма да се намѣри човѣкъ, който тълкувайки конституцията, може да твърди, че едно подобно решение на въпроса, при станалитѣ дебати по него въ великото Народно събрание, може да бѣде конституционно.

Но азъ знамъ, че възраженията за конституционно или неконституционно не играятъ вече голѣма роля въ България. Въ България станаха много антиконституционни работи, тъй че нѣкой може би ще кажатъ: това е най-слабия аргументъ, съ който Вие, г-нъ Кожухаровъ, излизате тукъ. Не, азъ не съмъ съгласенъ съ това. Азъ често съмъ слушалъ отъ банкитѣ на правителственото мнозинство — не искамъ да кажа само за днешното мнозинство — възражения: защо ни обвинявате, че не държимъ за конституцията, когато въ миналото еди кой си, еди кой си и еди кой си е тълкалъ конституцията? Г-да народни представители! Ние сме въ ерата на възраждането. Съ примѣри отъ порочното минало никой не бива да си

служи. Никой не бива да краде и да се извинява съ кражбитѣ на другитѣ. Никой не бива да изнасилва и да се извинява съ това, че въ свѣта имало хиляди насилници. (Ръкоплѣскания отъ лѣво)

Важно е, днешното Народно събрание и мнозинството на г-нъ Кюсеиановъ да не правятъ насилия върху конституцията, защото въ края на краищата — ако е не-приятна тая дума на нѣкого — азъ бихъ ви казалъ следното: нѣма човѣкъ съ здравъ разумъ, който може да от-рече, че една държава трѣбва да има основенъ законъ; лошъ или добъръ, тя трѣбва да има основенъ законъ. Ако този основенъ законъ се нуждае отъ корекция, корегирате го; но безъ основенъ законъ има анархия, има своеволие, има беззаконие. И азъ ви моля, когато тѣпчимъ конституцията, да бѣдемъ кавалери да носимъ отговор-ностъ и да не се извиняваме съ грѣховетѣ въ миналото на тия, които ние сме може би вече отрекли.

Следователно, въпросътъ конституционно е решенъ. Но азъ ще си послужа съ доказателства, съ съображения не само отъ формаленъ характеръ. За васъ, най-после, може би не е интересно, не е важно, кое е конституционно, кое не. Понеже живѣемъ въ ерата на компетентността и по-неже всички приказватъ за компетентностъ, азъ, безъ да имамъ претенцията за нѣкаква компетентностъ, ще си по-служа съ мнението на компетентни хора. Азъ мисля, че всички ще признаете, какво уважаемиятъ г-нъ инж. Дан-чевъ, който управляваше отдѣлението за постройка на железницитѣ дълги години, е компетентенъ човѣкъ. Кой би могълъ да отрече неговата компетентностъ? Е добре, този въпросъ, който поставя сега г-нъ Ганевъ, не е новъ. Този въпросъ въ 1915 г. бѣ поставенъ отъ тогавашния министъръ на благоустройството, г-нъ Добри Петковъ. Тогавъ въ Министерството на благоустройството се из-работи единъ законъ, който искаше да обърне министъра на благоустройството въ единъ всемогъщъ диктаторъ, който да си бърка прѣста въ всички най-малки благоустрой-ствени въпроси. Бихъ употребилъ даже крайното сравне-ние: неможешъ да построишъ единъ курникъ, безъ да поискашъ разрешение отъ министъра на благоустройството! Тогавъ съ този законъ Министерството на благоустрой-ството се опита да вземе отдѣлението за постройката на железницитѣ. Опита се да вземе и водното отдѣление. Но тогавъ Народното събрание и правителството се вслушаха въ мнението на компетентнитѣ хора и това не стана. Азъ, напр., ще ви кажа най-главнитѣ мотиви.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Свършете, г-нъ Кожухаревъ! 15-тѣ минути изтекоха.

Тодоръ Кожухаревъ: Свършвамъ.

Иванъ Воденичарски: Не може така! Или има правил-никъ, или нѣма!

Тодоръ Кожухаровъ: Азъ ще ви кажа най-главнитѣ мотиви.

Иванъ Воденичарски: Правилникъ има и трѣбва да го зачитате.

Тодоръ Кожухаровъ: Г-да народни представители! Азъ съмъ за правилника, но знамъ, че на ваши оратори (Сочи въ дѣсно) се дава често пѣти възможностъ да говорятъ много повече, отколкото на оратори отъ опозицията. (Въ-зражения отъ дѣсно и-центъра)

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Моля Ви се, г-нъ Кожухаровъ!

Тодоръ Кожухаровъ: Азъ мога да Ви посоча случаи, когато сте давали два пѣти повече време на наши хора да говорятъ.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Никога азъ не съмъ продължавалъ времето на другъ толкозъ, колкото на Васъ.

Тодоръ Кожухаровъ: Азъ Ви благодаря. Азъ съмъ до-волень. Отъ Васъ не се оплаквамъ. (Веселостъ)

Г-да народни представители! Най-главниятъ аргументъ на г-нъ инж. Данчевъ е следния. Преди всичко това раз-дѣление — и азъ ви моля да обърнете внимание върху този аргументъ — е мѣчно реализируемо отъ техническа гледна точка. Защото той казва въ своята прекрасна статия по този поводъ: (Чете) „Министерството на общественитѣ сгради, пътищата и благоустройството ще обеме сѣщитѣ служби, които сѣ по него време подъ ведомството на Глав-ната дирекция. Експлоатацията и разширението на една

железнопътна мрежа съ, следователно, две органически свързани една с друга служби, дѣлението на които би било неестествено, но и вредно, ако тѣ биха били поставени под различни и независими едно от друго управления. Азъ искамъ да илюстрирамъ мисълта на г-нъ инж. Данчевъ. Какво значи собствено да се построи една линия? Трѣбва да бъде проучена най-напредъ отъ специални техници, специални инженерни бригади, трѣбва да бъде трасирана, трѣбва да се направятъ насипитѣ и изкопитѣ и само следъ това се пристѣпва къмъ постройката на съоръженията. Е добре, най-малка и най-сложна и продължителна работа е горниятъ строежъ на желѣзница, постройката на съоръженията и на масата още принадлежности, необходими за една железопътна линия. Тая огромна работа не може да се върши само отъ отдѣлението на постройката на желѣзницитѣ, а и отъ експлоатационната служба при Дирекцията на желѣзницитѣ съ всичкитѣ нейни многочислени работилници, които тя притежава. Всичко това е отъ компетентността на българскитѣ държавни желѣзници. Главната дирекция на българскитѣ държавни желѣзници обслужва съ своя персоналъ, съ своя инвентаръ, съ своитѣ работилници, съ своитѣ сѣдства, съ своя бюджетъ постройката на всѣка железопътна линия.

Стефанъ Цановъ: На Йововъ му взеха отдѣлението за постройката на желѣзницитѣ.

Тодоръ Кожухаровъ: Не виждате ли какъ се игнорира единъ основенъ принципъ въ администрацията — принципъ на единството? Не виждате ли какъ ще се потука едно дѣлство въ пълна мисълъ на думата? А знаете, че отъ всѣко дѣлство идва анархия. Вие знаете ли какъ работятъ два дѣлства, които не сѣ съгласни по единъ въпросъ?

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Свършете, г-нъ Кожухаровъ!

Тодоръ Кожухаровъ: Свършвамъ!

Иванъ Воденичарски: Има правилникъ! Не може повече да се говори!

Тодоръ Кожухаровъ: Вие знаете ли безбройнитѣ конфликти между ведомствата?

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни) Нѣмате повече думата, г-нъ Кожухаровъ!
Има думата народниятъ представителъ г-нъ д-ръ Никола Сакаровъ.

Тодоръ Кожухаровъ: Моля Вл сѣ!

Димитъръ Търкалановъ, Димитъръ Нейковъ, Стефанъ Цановъ и др. отъ лѣво: (Къмъ председателстващия) Дайте му две минути още да свърши.

Тодоръ Кожухаровъ: Г-да народни представители! Азъ смѣтамъ, че се пренебрегватъ основни принципи на администрацията. Азъ смѣтамъ, че се пренебрегва мнението на най-авторитетни хора по този въпросъ въ страната. Азъ смѣтамъ, че въ Министерския съветъ не е имало въпросъ, на принципи — имало е въпросъ на влияние.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Нѣмате повече думата г-нъ Кожухаровъ!

Тодоръ Кожухаровъ: И понеже министърътъ на благоустройството е успѣлъ въ момента да се наложи, въпросътъ е билъ разрешенъ въ негова полза.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: (Силно звъни) Г-нъ Кожухаровъ! Нѣмате думата!

Тодоръ Кожухаровъ: (Къмъ народнитѣ представители отъ дѣсно и центъра) Когато вие отхвърлите веригитѣ на вашата дисциплина, като болшинство, азъ съмъ сигуренъ, че вашата съвѣсть, ...

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни) Има думата г-нъ Сакаровъ!

Тодоръ Кожухаровъ: ... вашето правно чувство ще ви подскаже правия пътъ.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Имате думата, г-нъ Сакаровъ!

Д-ръ Никола Сакаровъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Много пъти, по различни поводи, се спирахме на този въпросъ, който е предметъ на интерпелацията. Особено въ бюджетарната комисия, при разглеждането бюджетитѣ на Министерството на земедѣлното, на желѣзницитѣ и на фонда „Птица“ се спирахме специално на този въпросъ. Никой въ бюджетарната комисия не излѣзе да защити гледището, че е правилно преди всичко, да не се внася какъто и да е бюджетъ на държавно ведомство въ Народното събрание.

Друго. Тамъ направихме опити, за които тукъ нѣколко пъти вече плевдиха мнозина отъ дветѣ страни на Народното събрание — да създадемъ единство въ всѣко отдѣлно ведомство, т. е. да върнемъ въ Министерството на земедѣлното кредититѣ и службата по водитѣ, въ Министерството на желѣзницитѣ — постройката на желѣзницитѣ и да си остане въ Министерството на благоустройството само строежа на птищата, и се разбира, че започва да си пробива пътъ съзнанието, че действително е прибрано издадена наредбата-законъ за Главната дирекция на строежитѣ, издадена възъ основа чл. 47 отъ конституцията, по време около свикването на Народното събрание на първа извънредна сесия. Тая наредба-законъ, съ която Министерскиятъ съветъ измѣни бюджетитѣ на тия ведомства, които споменахъ, поражда съмнения: защо се е бързало съ така конституираната Дирекция на строежитѣ? Защо не се доизка сесията на Народното събрание?

Тия съмнения, недоразумения и смущения, които се породиха у всички народни представители, ни заставяха по различни поводи да повдигаме този въпросъ. Бюджетитѣ минаха. Естествено бѣше да бѣдемъ сезирани съ бюджета на Главната дирекция на строежитѣ. Нито въ бюджетарната комисия, нито тукъ можехме да узнаемъ въ подробности какъ е упражненъ бюджета на Главната дирекция на строежитѣ за 1938 г. Никой не знае тия подробности. Знаемъ само отъ гдѣ сѣ взети паритѣ, т. е. отъ кредититѣ на кои дирекции и министерства. Какъ сѣ употребени тия сѣдства, дали има още за употребяване, подъ какъвъ контролъ сѣ били извършени — по това не знаемъ достатѣлно ясно подробноститѣ.

Нѣщо повече. Макаръ не е задължително да получимъ докладитѣ на Върховната смѣтна палата за резултата отъ приложението на всички бюджети на държавата, упражнени както по наредби-законови, приети отъ Министерския съветъ по чл. 47 отъ конституцията, така и по гласувани отъ Народното събрание закони, тия доклади ги имаме. Ние не знаемъ сѣщо отъ докладъ на Върховната смѣтна палата, какъ е упражненъ бюджета на Главната дирекция на строежитѣ за изтеклата 1938 г. отъ май до декемврий. Признавамъ, че за тая бюджетъ изтеклото време е кратко. Но нѣма отчетъ нито отъ благоустройството, нито отъ вѣрховния органъ на Народното събрание, Върховната смѣтна палата, наговарена съ законъ отъ Народното събрание да контролира и задѣлжава да дава докладъ на Народното събрание за упражнението на бюджетитѣ. Ние нѣмаме докладъ и за изтеклитѣ 5-6 години.

Тодоръ Кожухаровъ: Още не е назначенъ директоръ на строежитѣ.

Д-ръ Никола Сакаровъ: Зная. И това имамъ предъ видъ. То ще рече, че ние, Народното събрание, нито като пленумъ, нито като бюджетарна комисия, вземемъ какъ е упражняванъ до сега бюджетътъ на Главната дирекция на строежитѣ.

Тодоръ Кожухаровъ: Нуждата отъ тая Дирекция е много голяма, а нѣма директоръ!

Григоръ Василевъ: Запасенъ периметъръ!

Д-ръ Никола Сакаровъ: Г-да народни представители! Има два въпроси. Първиятъ отъ тѣхъ е: въобще, редовна ли е, конституционна ли е наредбата-законъ за създаване на Дирекцията на строежитѣ. Нѣкои мислятъ, че щомъ като наредбата-законъ за създаване на тая дирекция е одобрена съ решението на Народното събрание за одобрение на всички наредби-законови, постановления и решения на Министерския съветъ отъ 19 май 1934 г. до юний м. г. на брой 1761, безъ никакъвъ списъкъ, безъ описъ, безъ Народното събрание да знае колъ сѣ, колко сѣ по ведомства и съ какво съдържание сѣ тѣ, тая дирекция е добила вече конституционна сила. Това не е вѣрно. Това никой не може да докаже нито съ правно-бюджетни съображения, нито съ парламентарно-практически действия на която и да е конституционна държава. (Бурни ржкоплѣскания отъ лѣво)

Следователно, въпросът си остава открит: наредбата-законът за създаване на тая дирекция, макар и одобрена със решението за одобрение на наредбитъ-законд, издадени по чл. 47 от конституцията, продължава да бъде антиконституционна. (Бурни ржкоплъскания отъ лъво) Защо? Тя продължава да бъде антиконституционна, защото въ нея изрочно е казано, че бюджетът на Главната дирекция на строежитъ се одобрява отъ Министерския съветъ. А фактически не съществува конституционно постановление, което да позволява не 1 милиардъ и 315 милиона лева кръгло, колкото е бюджетът на тая дирекция за 1938 г., заедно съ фонда „Плтица“, но 1 л. да бъде разходванъ като бюджетен кредитъ, ако той не е миналъ презъ Народното събрание. (Бурни ржкоплъскания отъ лъво)

Не съществува никакъв аргументъ за противното. Това разбира всички, щомъ съпостави текста на чл. 47 отъ конституцията съ други нъколко текстове отъ същата конституция, и особено съ членъ 48, който не позволява на Министерския съветъ да създава бюджетъ по чл. 47. Тая текстове сж станали бапални, тѣ сж известни на всички деца отъ прогимназията, които учатъ гражданско учение, т. е. конституцията. (Бурни ржкоплъскания отъ лъво) Тия, които учатъ гражданско учение, знаятъ, че абсолютно всичкитъ разходи на държавата и всичкитъ нейни приходи сж дѣло, което се определя отъ народнитъ избраници, значи отъ Народното събрание, отъ името на народа. Друго положение, т-да, нѣма. Колкото пѣти до сега съмъ разговарялъ и то съ мнозина депутати отъ дветъ страни на Камарата, не съмъ чулъ нито единъ — казвамъ го открито — да се е опиталъ дори да защити противното.

Възражава се с само за едно нѣщо и то отъ малцина. Считатъ, че има нѣкаква целесъобразностъ, ако строежитъ въ България иматъ общо ръководство. Това е едно съображение не безъ значение. Но има и други, контрасъображения на тая целесъобразностъ. Като вземемъ тѣхъ подъ внимание, ще видимъ, че съображението за целесъобразностъ веднага се поглъща отъ много съображения за нецелесъобразностъ, дори на вредностъ, ако всички служби по строежитъ бъдатъ концентрирани въ тая Главна дирекция на строежитъ. Не че при централна, единна организация на строежитъ не би могло да се постигне нѣкоя икономия. Касае се, обаче, за важни стопански функции; касае се за функции на Министерството на земедѣлието, което за кжго време бѣше включено въ Министерството на народното стопанство; касае се за стопански, търговски и военни въпроси по постройката на железници — значи за функции отъ най-важентъ общественъ характеръ.

Въ бюджетарната комисия напомнихъ, а и тукъ подчертавахъ: създаватъ се свършени факти, щомъ предварително се гласуватъ 50 милиона лева вноска отъ Дирекцията на железницитъ за строежи, 25 милиона лева кръгло вноска отъ държавата по Министерството на земедѣлието за водни строежи, 310 милиона лева отъ фонда „Плтица“, кръгло 85 милиона лева обща вноска отъ държавата за Дирекцията на строежитъ, плюсъ кръгло 36 милиона остатъци отъ предния бюджетъ. Значи всичко 510 милиона лева, на каквато сума би следвало да възлѣзе бъдещиятъ бюджетъ на Дирекцията на строежитъ, който ще мине само презъ Министерския съветъ. Прибавятъ, значи, частъ отъ неразходванитъ суми по бюджета за 1938 г., които, заедно съ предварително гласуванитъ суми по новитъ бюджета, ще представляватъ, повтарямъ единъ бюджетъ отъ повече отъ 1/2 милиардъ лева. И всичко това, т-да, групирено по този начинъ за приходитъ, мнозина мислятъ, че е дѣло, което Камарата е вече гласувала и касателно разходитъ. Абсолютно погрѣшно. Ето предъ менъ е бюджетътъ за Дирекцията на строежитъ презъ 1938 г. Той е съставентъ като всѣки държавентъ бюджетъ. Въ него има обяснителна таблица за персонала отъ различнитъ категории, за висшитъ чиновници, и за най-дребнитъ, както и за вещественитъ разходи. По тѣхнитъ заплати ние спорихме съ часове въ бюджетарната комисия, когато гледахме общия бюджетъ. Всичко това сега ще гласува Министерскиятъ съветъ, безъ знанието на Народното събрание, безъ неговия контролъ, т. е., казано по простому, безъ знанието, участието и контрола на народа. Конституцията не дава такива права. Конституцията запрещава това. Не е дадено такова право на никакъвъ Министерски съветъ, въ никакъвъ случай, на никаква друга колегия, на никое лице, на никой диктаторъ, освенъ на Народното събрание, което решава по съвестъ и съ вдигане на ръце.

Григоръ Василевъ: По-удобно е така.

Д-ръ Никола Сакаровъ: Г-да народни представители! Въ днитъ, когато гласувахме бюджета на Министерството на земедѣлието, въ бюджетарната комисия съ голѣми уси-

лия се извоюва да се даде строежа само на воднитъ съоръжения на Дирекцията на строежитъ, а тѣхното управление да остане при Министерството на земедѣлието. По това се бѣха споразумѣли съответнитъ министри. Тамъ не получихме никакво освѣтление, какъ ще става тази работа. И азъ и други нѣкои депутати казахме: ще се яви сега, може би, по-опасна двойственостъ, отколкото дори въ Дирекцията на строежитъ. Но, забележете, Дирекцията на строежитъ е едно бързо дѣло, решава се въ началото на май, решава се въ момента, когато се свиква Камарата, решава се тогава, когато вече идатъ народнитъ избраници. И до този моментъ, следъ 8-9 месеци, тази Дирекция на строежитъ, която е бързо дѣло, нѣма директоръ, а функциитъ му упражнява директорътъ на благоустройството. Какво може да значи това? Най-малкото че въ сжщностъ това нѣ е така бързо дѣло, както се представя и че трѣбва да е имало нѣкакъвъ особентъ аргументъ, за да се избѣрза съ създаването на тази Дирекция точно, когато Камарата иде. Очевидно, не се е върнало, че Камарата ще се съгласи да се създаде такава дирекция.

Все по сжщото време се извърши друго дѣло за София, свързано пакъ съ благоустройството, свързано съ единъ голѣмъ наречентъ градоустройственъ за столицата въпросъ. По сжщия начинъ, по сжщото време, къмъ сжщитъ седмици се одобри и така наречениятъ Мусмановъ планъ, като регулационентъ планъ, послѣдствията отъ които вече виждате — въ Дирекцията за градоустройството на София сж принудени да даватъ обяснения на гражданството за редица лескомислия и несериозности около тоя планъ. Камарата е претрупана съ изложения и протести отъ всички квартали.

Прочее, на 31 декемврий излиза едно постановление на Министерския съветъ, съ което искатъ да обяснятъ какъ и кои функции ще се упражняватъ отъ Дирекцията на постройкитъ, респ. отъ Министерството на благоустройството, и кои отъ Министерството на земедѣлието по воднитъ строежи. Министерскиятъ съветъ решава, когато Камарата е въ сесия — на 31 декемврий 1938 г. Ето текста на постановлението на Министерския съветъ: „Функциитъ на министъра на земедѣлието и държавнитъ имоти по закона за воднитъ синдикати, относно силодобивнитъ синдикати се извършватъ отъ министъра на общественитъ сгради, пжтищата и благоустройството, а функциитъ на Върховния съветъ по водитъ, съ изключение на тази по признаване правото на водоползуване — отъ Електрификационния съветъ при Министерството на общественитъ сгради, пжтищата и благоустройството. Силодобивната и електроразпределителна частъ и свързанитъ съ тѣхъ строежи на всички други водни синдикати се контролиратъ и ръководятъ отъ Министерството на общественитъ сгради, пжтищата и благоустройството. Какво остава за Министерството на земедѣлието? Кжде е министъръ Багряновъ, като министъръ на земедѣлието? Тогава това нѣщо той подписалъ ли е? Разбралъ ли е тогава той смисъла на това постановление на Министерския съветъ? Какъ е възможно Министерския съветъ да държи такова постановление, което фактически отнема всичкитъ права, дадени отъ закона за воднитъ синдикати, на министъра на земедѣлието и държавнитъ имоти?

Димитъръ Търкалановъ: И важното е, че министърътъ на земедѣлието е подписалъ това постановление.

Д-ръ Никола Сакаровъ: Какъ е било възможно това, т-да? Подиръ войнитъ се създадоха два закона, които донесоха на България голѣми културни и стопански ползи. Тѣзи два важни закони сж законътъ за временната и постоянна трудова повинностъ и законътъ за воднитъ синдикати. (Ржкоплъскания отъ лъво) Законътъ за воднитъ синдикати е свързанъ съ електрификацията, водоснабдяването и корекционното дѣло на всички рѣки. Като прочетете това постановление, ще почувствувате тоя законъ унижовентъ, прехвърленъ въ ржката на една техническа властъ — Министерството на благоустройството — която не може да има по никакъвъ начинъ оная компетентностъ, предполагаема за Министерството на земедѣлието. Тая властъ не може да организира и да използва водното дѣло, пресушаването, отводняването, наводняването, корегирането на рѣкитъ и пр. и пр. за стопанскитъ и културнитъ нужди на България. Съ това постановление на Министерския съветъ, взето тогава, когато Камарата е въ сесия, за да се оформи именно двойствеността, създадена въ бюджетитъ на дветъ министерства, се унищожи сжщественото отъ закона за воднитъ синдикати. Дава се закона за изпълнение на органи, които сж отъ свършено другъ характеръ и съ друга компетентностъ. Г-да народни представители. Цитирамъ това което се извърши по отношение на водното дѣло. Ако бѣше станало раздвоение и по отношение на железницитъ, кой знае тогава, по какъвъ начинъ щѣха да определятъ функ-

цинтъ на министра на железниците за задачите, които биха ни оставили да изпълнява по железопътните линии, строени от министра на благоустройството.

Председателстващъ Димитър Пешевъ: Свършете, времето Ви изтече.

Д-ръ Никола Сакаровъ: Имамъ още две минути. (Веселостъ).

Г-да! Нашиятъ дългъ, като народни представители, безъ разлика на коя страна седимъ, е: Народното събрание трѣбва по-рано отъ всички други да пазятъ собственитъ си права. (Продължителни ржкоплѣскания отъ лѣво) Това ще рече да пазятъ правата на народа. Всички вие чувствувате това. Ето г-нъ Стойчо Мошановъ направилъ една много хубава демонстрация, за да си спомнимъ за учредителитъ.

Григоръ Василевъ: Време е вече.

Д-ръ Никола Сакаровъ: Отдавна е време. Направи се предложение за тържествено празнуване, за установяване на постояненъ празникъ за българската конституция. Това ще направимъ. Защо? Преди всичко, за да помнимъ висшата конституцията, за да пребъде конституцията въ България. Да я помнимъ, да я изпълняваме. Да я чувствувате. Да знаемъ че отговаряме предъ нея, по съвестъ. Клетва ще изпълняваме. Трѣбва тя да стане дѣло.

Прочее, г-да народни представители, по този голѣмъ въпросъ, който нѣма нищо общо съ нѣкаква лична кауза, който не е никакъвъ груповъ въпросъ, който не е въпросъ на приобщени или неприобщени, а е въпросъ за правата, прерогативитъ на Народното събрание, съ пълно съзнание всички трѣбва да признаемъ, че наредбата-законъ за Дирекцията на строенитъ е антиконституционна, че трѣбва да падне. Даже не ще има нужда отъ гласуване на бюджетъ за тая дирекция. Първото дѣло ще трѣбва да бъде отмишляване на самата наредба. Ако това не стане, тогава ще се постави въпросътъ за бюджета и въ камарата. Но, г-да, да паднатъ болнитъ амбиции. Най-напредъ да падне самата наредба-законъ. Да спасимъ дѣлото на водитѣ, дѣлото на железницитъ, дѣлото на строенитъ, въ интереса на цѣлия народъ. Да спасимъ престижа, прерогативитъ на парламента, правата на българския народъ. (Продължителни ржкоплѣскания отъ лѣво)

Председателстващъ Димитър Пешевъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Григоръ Василевъ.

Григоръ Василевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Нѣмамъ намерение да дочакамъ звънеца на г-нъ председателя да ме подканя да свърша. Ще свърша, може би, една минута по-рано. Въпросътъ е много ясенъ и който не погледне на него сериозно, само ще докаже, че не разбира, или не желае да разбира, или нѣма самоуважение.

Законътъ за създаването на Главната дирекция на строенитъ е явно противоконституционенъ. Върху това споръ нѣма. Азъ съмъ готовъ да патоварите който конституционистъ посочите вие въ Европа да се произнесе по това, дали е противоконституционна тази наредба-законъ, и съмъ сигуренъ, че при изложение на фактитъ, той ще се произнесе ясно и категорично, както и нашитъ професори отъ Университета, че тая наредба-законъ е противоконституционна.

Какво става съ ония закони или наредби, които сѫ противоконституционни? Не говоря за издаденитъ формално конституционни закони, даже и за законитъ, издадени формално правилно, но съ съдържание противно на конституцията. Въпросътъ е разрешенъ отъ Учредителното събрание и е разрешенъ по единъ гениаленъ начинъ, ясно и кратко. Всѣки българинъ, може да се гордѣе съ това дѣло на нашето Учредително събрание — така просто, така гениално да каже своята присяга. Ето ви мнението на Писановъ, на стр. 235 отъ дневника на първото Учредително събрание: (Чете) „Всѣ закони, които противоречатъ на конституцията, падатъ отъ само себе си. Първото Събрание, избрано по временнитъ правила, нѣма да трѣе три години, но само два месеца. Законътъ важи за напредъ. Шомъ това първо Събрание изработи избирателния законъ, то ще се разиде“. А Каравеловъ казва: „Това е напълно съгласно съ моето мнение“. Следователно, по този въпросъ споръ не можемъ да имаме.

Но, г-да народни представители, азъ желая да ви съобща и мнението на единъ отъ най-висшитъ магистрати днесъ въ България, на председателя на Върховния административенъ съдъ, изказано по едно дѣло, въ което взехъ участие и което разрешава този въпросъ също така категорично и ясно. Ще ви цитирамъ това мнение на този висшъ

магистратъ, тъй като, спомнямъ си, единъ пътъ г-нъ Йотовъ бѣше казалъ, че тукъ съдилищата иматъ право или нѣматъ право. Мене ми се струва, че той много рѣдко се занимава съ този въпросъ като юристъ, а по-добре е да се учи още.

Министъръ Никола Йотовъ: Ще Ви отговоря. (Оживление)

Григоръ Василевъ: Не ми отнемайте само времето.

Министъръ Никола Йотовъ: Само лично не се закачайте — ще Ви отговоря.

Григоръ Василевъ: Азъ моля да ми отговорите и много ще има да отговаряте, не само тукъ, но и на друго мѣсто.

Дончо Узуновъ: Глупости нѣма да приказвате!

Григоръ Василевъ: Ето ви протокола на Върховния административенъ съдъ. Първъ председателъ Св. Велчевъ, председатели отделения — Никола Чехларовъ, Луказовъ, Христо Терзиевъ, Георгиевъ, Боневъ, Гендо Цукевъ и г. н., адвокати еди кои си. Дѣлото се докладва на 24 януарий 1938 г. Ето главниятъ прокуроръ тогава, г-нъ Георгиевъ, а сега председателъ на Върховния административенъ съдъ, какво казва. Имамъ го въ зафиренъ прописъ; трѣбваше да плагамъ десетъ и гербови марка, за да мога да убѣдя г-нъ Йотова. (Чете) „Ако Върховниятъ административенъ съдъ“ — чета дословно — „предварително се занимае“ — понеже се повдига този въпросъ, има го и въ протокола — „съ въпроса за противоконституционността на контрола по печата“ — Вашата цензура, г-нъ Кроссвановъ — „издадениятъ актъ е противоконституционенъ и не следва да се отнесе до съответния министъръ, а до Върховния административенъ съдъ. Върховния касационенъ съдъ не може да обсъжда противоконституционността на законитъ. Държавниятъ съдъ е органътъ, който провѣрява тѣхната противоконституционностъ. По силата на степесуването на законитъ, където се признава учредителенъ законъ и законитъ се издаватъ въз основа на последния, върховнитъ съдилища иматъ право да провѣряватъ конституционността на тѣзи закони. Ако въ конституцията не се допуска цензура, ...

Министъръ Никола Йотовъ: Французката практика каква е?

Григоръ Василевъ: Ще Ви кажа сега.

Министъръ Никола Йотовъ: Кажете!

Григоръ Василевъ: ... цензура не може да смѣства, понеже правниятъ животъ се базира на Конституцията. Върховниятъ съдъ може да бѣде сезиранъ съ противоконституционността на законъ, който отмишлява конституционни наредби. Ако върховниятъ административенъ съдъ пристѣпи къмъ изследване на този въпросъ, издадениятъ актъ е противоконституционенъ“. Това е вашата присяга, г-нъ Йотовъ, готова вече.

Министъръ Никола Йотовъ: Тя е Вашата.

Григоръ Василевъ: По въпроса какво е у насъ и какво е въ Франция, ще Ви кажа мнението на Теодоръ Теодоровъ, известенъ деятел, който говори предъ Великото народно събрание по въпроса за министерствата — все този въпросъ, какъ г-нъ Ганевъ събира дирекции отъ другитъ министерства и ги прибира въ коша на Благоустройството. Г-нъ Ганевъ и г-нъ Ганевъ — диктатори — събератъ се заедно въ Народната банка, така правѣха въ последнитъ три месеца преди свикването на Събранието — или другадѣ нѣмаше, взематъ си решението отнапредъ, отидатъ следъ това въ Министерския съветъ и работата е готова.

Дончо Узуновъ: Несериозенъ човѣкъ ете!

Григоръ Василевъ: Това сѫ факти, които имамъ отъ колегията. (Ржкоплѣскания отъ лѣво и смѣхъ) Ако се смѣнявате, попитайте въ Народната банка.

Теодоръ Теодоровъ, като разглежда въпроса, който е билъ повдигнатъ въ Търново, при последната ревизия на конституцията, колко да бѣдатъ министерствата, казва, че е по-добре да бѣдатъ десетъ, макаръ въ момента да нѣма нужда отъ тѣхъ, защото нуждитъ после ще се разидатъ и ще попълнятъ тѣзи министерства, отколкото да останатъ деветъ министерствата. Защото, казва той, министерствата у насъ не се създаватъ така, както въ Франция, съ обикно-

венъ законъ. Създаването на министерствата е конституционен въпрос — да разбере туй г-нъ Йотовъ. И ето какво казва Теодоровъ текстуално. (Чете) „И още една бележка — ...

Дончо Узуновъ: Акжлия човѣкъ!

Григоръ Василевъ: ... казахъ, че не искамъ да говоря, но не мога да се удържа да не я кажа. Въ България министрите не сѫ както въ странство. Въ странство, въ Франция например — какъ случайно пъкъ се отзовахъ на това, г-нъ Йотовъ, което Вие говорите — „когато единъ министъръ отиде въ министерството, намира персоналъ установенъ“ и т. н. У насъ, казва, не е така. И продължава: ...

Иванъ Златаровъ: Слабъ сте.

Григоръ Василевъ: Сега ще Ви кажа. (Търси цитата. Смѣхъ). Посмѣйте се малко, посмѣйте се! Понеже сте наивни, понеже сте зелени, може да се посмѣете.

Йосифъ Разсуждновъ: Загуби си сламката.

Григоръ Василевъ: Потърпете малко. (Чете) „Не забравяйте, господа, че тѣзи измѣнения, туй подобрене, което правимъ, нѣма да бѣде за петъ, десетъ, петнадесетъ, двадесетъ години. Ако нашата конституция бѣше такава“ — чуите и учете се, мили птички — „каквито сѫ чуждитѣ и министерствата се формираха само съ законъ, и ако днесъ се касаеше само едно обикновено Народно събрание да опредѣли за този моментъ колко министерства сѫ нужни, още бихъ разбралъ нѣкой други да поддържатъ министерствата да бѣдатъ деветъ, защото нуждата отъ десетото ще стане още по-чувствителна подаръ нѣколко години. Но когато въ България, по известни съображения, които азъ одобрявамъ, се е счело за необходимо, въ конституцията да се каже колко да бѣдатъ министерствата“ — тамъ сѫ формулирани какви сѫ тѣ, какви сѫ службитѣ, тамъ сѫ казани и дирекциитѣ — „не забравяйте, че ние не законодателствуваме за днесъ, а за далечното бъдеще на България, че свикването на Велико народно събрание ще бѣде много по-мѣчно, отколкото досега, че разходитѣ“ и т. н. ще бѣдатъ, казва, много по-големи отколкото сега. Теодоровъ иска да каже, че устройството на министерствата и числото на министерствата е въпросъ конституционенъ, не е въпросъ на г-нъ Ганевъ и г-нъ Гуневъ. Само диктатурата можеше близо петъ години да се гаври по този начинъ. Тази диктатура си отива. Тя е вече на издишание. Трѣбва да я изпратимъ достойно, а да не се върне никога.

Михаилъ Михайловъ: Тя тепърва иде.

Григоръ Василевъ: Но има едно второ съображение, което се касае до нашата честъ като Парламентъ — говоря за ония, които иматъ това понятие. Ние, г-да народни представители, разглеждаме тукъ цѣлия бюджетъ на държавата, както каза и г-нъ Сакаровъ, до последния левъ; ние тукъ разглеждаме дори и бюджета на цивилната листа на Върховния конституционенъ факторъ. Азъ бѣхъ ученикъ, когато отъ тая трибуна се правѣха известни критики, напр. отъ Михаилъ Такевъ, за кредититѣ за цивилната листа. Далечъ сме отъ това време. Но когато азъ разходихъ за цивилната листа на Държавния Глава и за Народното събрание, за всички министерства ние можемъ да правимъ контрола, за разходатѣ по Дирекцията на г-нъ Ганевъ, ние г-да народни представители, сте безсилни — ние се осаждаме сами на безсилие — ние сте негодни, ние сте некомпетентни. (Ржкоплѣския отъ лѣво) Който приема това нѣщо той си издава самъ документъ за бедностъ. Азъ това не мога да приема. Парламентъ искаме. Парламентъ налага, Парламентътъ ще се наложи и този кредитъ да дойде тукъ. Парламентътъ ще потърси отговорности и никой тогава нѣма да ви помогне. Днесъ-утре, тукъ-тамъ може пъкъ да ви шепне на ухото друго, но ние трѣбва да го забравимъ. Парламентътъ възкрѣсна. Днесъ положението е друго, не е такава, каквото бѣше вчера. Една е промѣната само — нещастниятъ нашъ трауръ отъ 22 февруарий, който г. Кюсеивановъ не чувствава, защото нѣма нищо общо съ българския народъ. (Ржкоплѣския отъ лѣво) За него това е все едно!

Дончо Узуновъ: (Възразява нѣщо)

Григоръ Василевъ: Нека се запише кой се обаждатъ и какво казва.

Дончо Узуновъ: Обаждатъ се единъ човѣкъ отъ народа.

Григоръ Василевъ: Нека дръвка, нека приказва по този начинъ. Тѣ подкопаватъ повече, отколкото моята речъ, съдбата на диктатурата. Нека приказватъ, безъ да мислятъ, нека говорятъ въ този тържественъ часъ, когато на насъ е мѣчно, че България въ последните години не е имала правителства и външна политика, нека се явяватъ тукъ еничеритѣ да прекъсватъ и да оскърбяватъ народнитѣ представители.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Г-нъ Григоръ Василевъ! Вие обиждате народнитѣ представители.

Григоръ Василевъ: Въ този моментъ азъ правя апелъ къмъ българския Парламентъ, да изкажемъ ясно и недвусмислено своето недовѣрие къмъ правителството, да осъдимъ престѣпната и противоконституционна практика, да вземемъ мѣрки да пратимъ диктатурата, гдето ѝ е мѣстътъ, да възстановимъ конституционния режимъ, да възстановимъ свободитѣ на българския народъ. Земятъ не можете да му върнете, но когато има свобода, ще му се върнатъ и въ земи.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Кажете, кои сѫ еничери тукъ?

Григоръ Василевъ: Еничери значи наемници.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Азъ ви правя бележка. Не можете да обиждате народнитѣ представители.

Григоръ Василевъ: Приемамъ Вашата бележка. Да остане въ протоколитѣ.

Г-да народни представители! Азъ Ви моля да гласувате, като единъ човѣкъ, противъ това зло, противъ това скандално постановление на правителството, което бѣга отъ Парламента, едно лице да упражнява кредити за милиарди безконтролно и да казва тукъ: „Азъ приемамъ отговорностъ!“ Да, Вие поемате отговорностъ! Имаше и други като азъ, които поемаха отговорностъ и после поемаха границата и не можехме, да ги намѣримъ! (Ржкоплѣския отъ лѣво) Ние искаме да има отговорностъ предъ Парламента, искаме програма за строежи, искаме да дадемъ кредити, но следъ като ги преценимъ.

Отъ друга страна, когато се касае за едно правителство, което си отива, за единъ режимъ, който умира, (Смѣхъ въ лѣво) българскиятъ Парламентъ трѣбва да намѣри куражъ, по-скоро да каже своето мнение и по този въпросъ и да не позволи по-нататъкъ продължаването на престѣпването. Този случай въ наказателното право се назовава продължителностъ на престѣплението. Трѣбва да се тури край на това престѣпление. Ние имаме известни указания, въ вашитѣ срѣди се шушука, че правителството щѣло тихо-мълкомъ да се приспособи и да внесе за одобрение въ Народното събрание бюджета на Дирекцията по строежитѣ. Ще видимъ. Нѣмаме нищо противъ, но въ всѣки случай отговорности сѫществуватъ, отговорността продължава, санкциитѣ ще дойдатъ, ако не днесъ — утре. (Продължителни ржкоплѣския отъ лѣво)

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Стефанъ Стателовъ.

Стефанъ Стателовъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Съ подадената интерпелация не се критикува Дирекцията на строежитѣ по сѣщество, не се изнасятъ тукъ работи, отъ които ние да се убедимъ, че действително тази Дирекция не изпълнява своитѣ функции добре, че тамъ се вършатъ грѣшки, че тамъ се вършатъ гафове и че ние като Парламентъ трѣбва да вземемъ мѣрки, за да запазимъ народната пара, да видимъ къде отиватъ паритѣ, колко сѫ гласувани и се харчатъ за технически строежи въ страната. Тукъ чисто и просто интерпелаторътъ, заедно съ всички, които се изказаха досега, търсятъ поводъ да атакуватъ правителството, като се криятъ задъ форми, които никъде въ свѣта не се взематъ предъ видъ, когато трѣбва да се твори и трѣбва да се отива напредъ. Вмѣсто да се констатира, че отъ освобождението на България не е строено въ такива големи размѣри, както се строи днесъ, вмѣсто да се види, че много палатки и селища се превърнаха въ благоустроени селища, вмѣсто да се чудимъ, защо досега сме търпѣли това положение на пълна дезорганизация на техническитѣ служби, тукъ се търси изоставението навсякъде въ свѣта формализмъ, за да се коватъ стрѣла срещу правителството. Г-да народни представители! Говори се винаги за конституцията, гдето трѣбва и не трѣбва, а тя трѣбва да се

споменава само тогава, когато се свещенодейства. Тукъ всъщност обикновенъ дълниченъ день, кога трѣбва и не трѣбва, се приказва за конституцията и по този начинъ рушатъ конституцията тѣзи, които ужъ искатъ да я пазятъ.

Г-да народни представители! Има ли нужда да казваме азъ, че обичамъ майка си, когато ние всички дължимъ на майкитъ си най-голяма благодарностъ, защото тѣ сж ни родили и отгледали? Има ли нужда винаги да казваме, когато трѣбва и не трѣбва, че обичаме конституцията, съ която е създадено устройството на държавата ни? Не се ли злоупотребява по тоя начинъ съ конституцията? Трѣбва ли да се намѣсва тя, гдето трѣбва и не трѣбва? Въ миналото, обаче, тая конституция, за която толкова много се плаче днесъ, е била много нарушавана. Нима въ 1913 г. по конституционенъ начинъ дойде първата катастрофа на България? Нима втората катастрофа въ 1915 г. дойде пакъ по конституционенъ пътъ? Нима 9 юний дойде по конституционенъ пътъ? Три пъти конституцията е била суспендирана и е създавана суматоха въ България.

Петко Стояновъ: Бившъ комунистъ защитава конституцията!

Председателствувашъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни) Моля Ви се, г. Стояновъ!

Стефанъ Стателовъ: Г-да народни представители! Днесъ навсякъде свѣтътъ отива къмъ централизация. Само ние искаме да си разпащемъ пояса и да се върнемъ къмъ пълна децентрализация, всѣки да вдига байракъ. Искане се технически служби да бждатъ събрани подъ едно ведомство, подъ една воля, подъ едно изпълнение. Може ли да има ло-хубаво отъ това? Може ли, когато техническата служба отговаря на съвременнитъ изисквания и нужди, да се критикува по такъвъ начинъ? Навсякъде се организиратъ — и техническа служба, и външна и вътрешна търговия, и всичко подъ единна воля, а ние тукъ искаме да вървимъ назадъ, по старитъ пѣтици на дезорганизация и хаосъ. Азъ смятамъ, че Парламентътъ нѣма да приеме това. Тия съображения, които се изтъкнаха тукъ, сж погрѣшни. Тѣ целятъ съвършено друго — това, което азъ казахъ въ началото.

Г-да народни представители! Предъ мене е законътъ за водоснабдяването на Делиормана, гласуванъ не при сегашното правителство. Въ този законъ сжщо се опредѣлятъ разходи, сжщо сж предвидени и данѣци, за които се плачеше преди малко. Въ чл. 5 на този законъ се казва следното: (Чете) „Срѣдствата за извършване на строежитъ и за експлоатацията на завършенитъ водоснабдителни групи се взематъ отъ:

а) фонда, образуванъ съгласно чл. чл. 13 и 13-а отъ закона за общинския налогъ, предназначенъ за заемъ на общинитъ, за водоснабдяване, освѣтление и благоустройство;

б) 40% отъ кредита за слѣдитъ фондове, съгласно чл. 112, ал. III, отъ закона за селскитъ общини, а 2% отъ редовнитъ приходи на градскитъ общини, влизащи въ района на водоснабдяването, споредъ чл. 2 отъ този законъ;

в) сумитъ, получени отъ продажбата на дървесната маса — строителни и горивни материята, произхождащи отъ държавнитъ, общинскитъ и др. обществени гори, изключени отъ обекта на горскитъ стопанства и влизащи въ районитъ на водоснабдяващитъ се общини;

г) 20% върхнини върху такситъ за материалитъ, изнасяни отъ държавнитъ, общински и др. обществени гори, както и върху такситъ за горска паша, находящи се въ районитъ на водоснабдяващитъ се общини;

д) ежегоднитъ такси за употребената вода, опредѣлени отъ строителния комитетъ и утвърдени съ бюджета на Дирекцията;

е) наеми отъ дирекционнитъ непокрити и др. имоти;

ж) прихода отъ земитъ на водоснабдителнитъ фондове“ и т. н.

А въ чл. 20 отъ сжщия законъ се казва: (Чете)

„Специалниятъ шатъ и бюджета на Дирекцията се утвърждава отъ министъра на вътрешнитъ работи и на народното здраве“ — по-рано, а сега отъ министъра на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството.“

Следователно, идеята за Дирекцията на строежитъ не е нова. Защо не се критикува и този законъ, споредъ който се упражняватъ и събиратъ отъ български данъкоплатци срѣдства, сжщо не гласувани отъ Камарата? Защо се казва, че никога не сме одобрявали такива приходи? Защо се повдига въпросъ специално за Дирекцията на строежитъ, когато мнозина отъ тия хора, които критикуватъ този законъ, тогава сж били депутати и министри?

Г-да народни представители! Вѣрно е, че въ чл. 121 отъ конституцията е казано, че разходите се гласуватъ статия по статия. Обаче, въ чл. 19 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията е казано, че статия по статия се разбира параграфъ по параграфъ. Не гласувахме ли ние въ бюджета на Министерството на благоустройството по § 24 за пѣтища 84 милиона лева, които отиватъ въ Дирекцията на строежитъ? Не гласувахме ли за водни строежи 34 милиона лева? Не гласувахме ли по § 22 отъ бюджета на Министерството на желѣзницитъ 50 милиона лева за нови желѣзници? Не гласувахме ли по § § 21 до 29 отъ бюджета на сжщото Министерство на желѣзницитъ разходи за Дирекцията на строежитъ?

Г-да народни представители! Когато става въпросъ за Дирекцията на строежитъ и господата отъ тамъ (Сочи въ лѣво) критикуватъ тая дирекция, трѣбва да кажа, че кредититъ сж гласувани отъ Парламента. Когато гласуваме 50 милиона лева по § 22 на Министерството на желѣзницитъ, ние гласуваме за нови желѣзници 50 милиона лева. Ясно и просто — ние сме гласували тоя кредитъ за Дирекцията на строежитъ. Какво се иска тогава? Защо се говори за извънпарламентаренъ контролъ върху разходите, които има да извърши Дирекцията на строежитъ? Заемитъ, които ще се сключватъ, ще минатъ презъ Народното събрание съ законъ. Следователно, ако Народното събрание не ги одобри, нѣма да има заеми. Ясно и просто, което може да се разбере отъ всѣки. Но и по това се прави въпросъ отъ интерпелатора. Гласувахъ се, казва, заеми. Какви заеми? Казва се: „Заемитъ трѣбва да бждатъ одобрени съ законъ. Ако не се одобрятъ отъ Народното събрание, нѣма заемъ, нѣма да се изразходватъ тия суми“.

Г-да народни представители! Следователно, параграфитъ, така както се разбиратъ по смисъла на чл. 19 на закона за бюджета, отчетността и предприятията, ние сме ги гласували. Никакво нарушение нѣма на закона и конституцията. Тукъ става въпросъ за друго. Господата искатъ ние, Парламентътъ, да се превърнемъ на управителна властъ, на управление. Тѣ искатъ да смѣнятъ функциитъ на контролната и законодателната властъ съ функциитъ на управлението. Вие сте свидетели, какво ставаше въ бюджетарната комисиия, когато се разглеждаше и приемаше бюджета. Въмѣсто Парламентътъ да намали бюджета, който се предложи отъ правителството — тукъ се лѣятъ слъзи за интереситъ на българския селянинъ и за интереситъ на българския данъкоплатецъ, но това сж крокодилски слъзи — бюджетарната комисиия увеличи консумативнитъ разходи на държавата. Въмѣсто да намалимъ разходите, ние създадохме много нови консумативни разходи. Искатъ сѣдмичица, искатъ училища, искатъ мостове, искатъ пѣтища, искатъ да правятъ съ чужда пита поментъ, да си правятъ лична карьера въ своитъ околии, за сметка на интереситъ на българския данъкоплатецъ. Ние не желасмъ това. Ние ще оставимъ компетентнитъ мѣста да опредѣлятъ кжде да се строятъ пѣтища и мостове, а ние искаме да прокарваме кантрабанда строежи на пѣтища и мостове въ вашитъ околии, да правите, както казахъ, съ чужда пита поментъ. Това нѣщо не бива да се допушта въ никой случай. Компетентнитъ власти ще кажатъ кжде трѣбва да се строи, а не кантрабандно да се строи, както е било въ миналото, за да нѣмаме, както каза единъ депутатъ, случая се линията до Панагюрище, която се построила, за да се превозватъ дрѣнови прѣчки! Сега тия гафове ги нѣма. Сега се проучва и се строи тамъ, гдето трѣбва да се строи.

Но, г-да народни представители, приказва се много, че прехвърлянето на разни служби къмъ Дирекцията на строежитъ било противоконституционно. Азъ ще обвиня г-нъ (Годоръ) Кожухаровъ, който цитира отъ сжщия дневникъ, който азъ имамъ, че той не цитира всичко. Той не бѣше безпристрастенъ; той трѣбваше да цитира цѣлия доклад на д-ръ Мутафовъ предъ V-то велико Народно събрание. Вѣрно е, че депутатътъ Александъръ Стамболийски ни казва: „Когато откриваме ново Министерство на желѣзницитъ, кжде ще отидатъ Дирекцията на желѣзницитъ и другитъ дирекции?“ Д-ръ Христо Мутафовъ отговаря: (Чете) „Що се касае до второто искане“ — казва той — „именно, гдето остане Дирекцията за постройката на желѣзницитъ и пристанищата, тя, споредъ схващането на комисиията, остава въ десетото министерство, въ Министерството на желѣзницитъ, пошитъ и телеграфитъ“. Но г-нъ Кожухаровъ не го прочете това. Българскиятъ Парламентъ не трѣбва да бжде лѣганъ; трѣбва да се каже всичко, което е писано, за да не останемъ съ убеждението, че съ невѣрни цитати се заблуждава народното представителство. Тамъ се казва: (Чете) „Г-да народни представители! Ние имаме предъ видъ, че за службитъ на всѣко министерство впоследствие ще се издадатъ отдѣлни правилници или, ако щете, отъ“

дълни закони, и затуй казахме: не е сега време, когато поставяме главните принципи положения, да определяме тъй детайлно разнитъ служби, които ще се обменят от това или онова министерство. Това ще бъде предмет на едно особено специално законодателство или чрез отделни закони или по административен ред чрез отделни правилници" (Ржкопцѣскания отъ дѣсно), „както казахъ, да се определятъ подробно службитъ, които ще вѣдзатъ въ това или онова министерство“.

Иванъ Петровъ: Кѣде е г-нъ Кожухаровъ да чуе?

Димитъръ Търкалановъ: Съ какво е излъгалъ г-нъ Кожухаровъ? Докладчикътъ е казалъ, че ще бѣде къмъ желѣзницитъ. Така не може да се приказва. Тодоръ Кожухаровъ каза, че докладчикътъ е казалъ своето мнение, че дирекцията ще бѣде къмъ Министерството на желѣзницитъ. Това е казалъ. После каза, че ще се уреди съ специаленъ правилникъ. Никой не е лгалъ Народното събрание.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни)

Стефанъ Стателовъ: Цѣлата борба на господата, които искатъ по този пътъ да съборятъ правителството се крепи на тая база — недобро осѣтление на въпроситъ, които ги интересуватъ. Христъ не се каза нищо съществено. Докладчикътъ д-ръ Христо Мутафовъ каза, че въпросътъ кѣде да бѣде Дирекцията за строежъ на желѣзницитъ и пристанищата, ще се реши съ законъ или правилникъ.

Димитъръ Търкалановъ: Това каза и г-нъ Кожухаровъ.
Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни) Моля, г-нъ Търкалановъ!

Стефанъ Стателовъ: Но ние въ този случай нѣмаме ли закона за Дирекцията на строежитъ? Не е ли съ законъ създадена тая техническа служба и не сѣ ли извършени съ законъ отъ тая дирекция разходитъ и събирането на приходитъ. Какво нарушение има тукъ на конституцията? Не е ли спазена конституцията точно така, както тълкува докладчикътъ д-ръ Христо Мутафовъ? Разходитъ ставатъ по единъ законъ, който ние сме вотирали и одобрили, следователно, всичко става по силата на конституцията; зацѣто има единъ законъ, създаденъ въз основа на текстъ отъ конституцията. (Ржкопцѣскания отъ дѣсно и центъра)
Г-да народни представители! Азъ завършвамъ.

Петко Стояновъ: Той не умѣе да чете.

Стефанъ Стателовъ: Г-нъ Стояновъ! Недейте подхвърля; когато говоря по таквава сериозни въпроси, таквава несериозни шегѣ. Тукъ говоримъ за конституцията, смѣтаме я за светица, а Вие подхвърляте шегѣ! Нами говорите въ името на конституцията и нами въ името на нея Вие правите интерпелация, а сега се шегувате! Нека се разбере, че ние сме пошли да вършимъ тукъ сериозна работа Оставетъ ги законки. Вие най-малко търпите, когато Ви закачатъ. Вие пазите Вашата честъ; недейте, обаче, закача нашата, и щадете и нашата честъ. Ние сме дошли да работимъ, да творимъ стоанска България, да творимъ техническа България. Вие не ни изнесохте нито единъ фактъ, по силата на който сериозно да може да обвините техническитъ власти, че сѣ вършили престѣпления, че сѣ вършили разхищения, че не сѣ вършили добре своитъ работи. България е възбана съ желѣзници, съ пѣтици, съ мостове. Въ името на този напредъкъ, въ името на това творчество, ние заявяваме че одобряваме политиката на правителството и нѣма да се уловимъ на Вашата вѣдница. (Ржкопцѣскания отъ дѣсно)

Димитъръ Търкалановъ: Тодоръ Кожухаровъ не е лгалъ и той ще Ви отговори.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Михаилъ Михайловъ.

Михаилъ Михайловъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Освенъ желанието ми да спазя определеното отъ правилника време, азъ имамъ и друго по-голямо желание — да се отнесе въ една годѣма сериозностъ къмъ въпроса, който е повдигнатъ. Но трѣбва да призная предъ васъ, че туй мое второ желание като че ли не ще мога да изпълня, защото следъ като изслушахъ всички оратори, цѣлата работа ми се представи като буря въ чаша зода. (Ржкопцѣскания отъ дѣсно)

Ако г-нъ Григоръ Василевъ можа да си позволи едно саломорталъ — представи преписи отъ нѣкакво си решение, нѣдето онова, което е съществено, а именно, че все

пакъ Върховниятъ касационенъ съдъ не може да решава върху конституционния характеръ на издаденитъ закони, го промѣви акробатически презъ носа си; ако той дойде тукъ да ви лансира и подхвърля набързо мисли, които съвсемъ не могатъ да бѣдатъ задължителни за единъ Парламентъ, все пакъ това е простително за него, защото него ние добре го познаваме. Но азъ не мога да простя на запитвача — този запитвачъ, който вече излиза за 25-ти пътъ тукъ въ Народното събрание, откакто то е открито, който ни застава толкова често да слушаме неговитъ дълги нотации, за които навѣрно той черпи право отъ своя професорски санъ. Не мога да му простя преди всичко при неговото минало демократическо вѣруе, отъ което той вѣроятно и сега не се отказва, тази непростителна грѣшка да отправя къмъ министъръ-председателя питането: защо известни закони не сѣ конституционни? Този професоръ, който е дългокъ да знае постановленията на чл. 49 отъ конституцията — за чието незнание навѣрно неговитъ колеги въ университета поставятъ единици на студентитъ — отправя питане къмъ министъръ-председателя: „Защо известни закони били противоконституционни“, когато вие, г-да народни представители — изразявайки се съ терминологията на г-нъ запитвача — които сѣте представители на народния суверенитетъ, сѣте въ правото си да се произнасятъ, доколко известенъ законъ е конституционенъ или не. Той да отправя питане до министъръ-председателя и да го представява като една контрола на Народното събрание, като че ли изпълнителната властъ е, която контролира Парламента — не е ли това едно отстъпление отъ правата на Парламента? Разбира се — да. И азъ се удивявамъ какъ може да се върши такова едно действие тукъ!

Второ нѣщо, г-да народни представители! Запитването, споредъ менъ, трѣбва да се поопречисти. Въпросътъ не се касае до това, доколко наредба-законъ за Дирекцията на строежитъ е целесъобразна, доколко тя отговаря на предназначението си, като създава едно държавно учреждение, на което е възложено извършването на стопанска работа, извършването на предприятия, а се касае до конституционността на тази наредба-законъ и до законността на действията основани на нея. А шомъ се касае въпросътъ до конституционността на тази наредба-законъ, отговорътъ е ясенъ: достатъчно е тази наредба-законъ да е минала презъ Народното събрание, което е единственото мѣсто, което определя доколко единъ законъ е конституционенъ, което съ самото му вотиране вмѣква и признанието, че е конституционенъ, за да се счита тя за конституционна.

Това е формалната страна и никакви саломорталъ-чукъ не могатъ да се позволятъ.

Тази наредба-законъ вече е конституционна и е задължителна по силата на чл. 160 отъ конституцията, за министъръ-председателя, за цѣлия Министерски съветъ и въобще за административната властъ, която трѣбва да я приведе немедленно въ изпълнение. Нарушение на конституцията ще има, ако министъръ-президентътъ, или който и да е другъ министъръ, би трѣгналъ по пътя, който му се препорѣчва отъ уважаемия запитвачъ: да се произнесе дали известенъ законъ е конституционенъ или не и, съобразно съ това, да решава дали да го прилага или да не го прилага. (Ржкопцѣскания отъ дѣсно) Разбирате ли, г-да, каква анархия се открива въ дадения случай? Ами може да се намѣри единъ министъръ, който да каже, че нѣкой законъ, който гарантира свободитъ на гражданитъ, е антиконституционенъ и да не го приложи! Ами азъ питамъ г-нъ запитвача: ако известенъ законъ предвижда известни права за него и тия права бѣдатъ нарушени отъ трето лице, и това лице, нарушавайки закона, му заяви, че правата, за които той претендира, ги черпи отъ единъ противоконституционенъ законъ, и заради това за него този законъ е *loi et non* законъ и не иска да го признае — какво ще прави въ такъвъ случай той? Ще се обърне къмъ съдилището, да се произнесе дали законътъ е конституционенъ или не? Безспорно не. Явно е, г-да, че въ дадения случай уважаемиятъ запитвачъ, въ своята бързина — навѣрно — е изпадналъ въ едно голямо заблуждение. Той е изпадналъ въ една пениста история, отъ която, увѣренъ съмъ, че той би далъ много нѣщо, за да може да излѣзе.

Г-да народни представители! Азъ съмъ далечъ отъ мисълта да му чета лекции, защото той е, безспорно, професоръ, но ние трѣбва да изпълнимъ своя дългъ като народни представители и да видимъ — нека му направимъ това удоволствие — истинна дали има нѣщо противоконституционно, т. е. дали наистина Народното събрание, когато одобри тази наредба-законъ въ предшествувалата сесия, е било толкова далечъ отъ конституционния духъ, отъ създанието за задължителността на конституцията и действително е извършило единъ прогнотоконституционенъ актъ.

Г-да народни представители! Знаете — знае го и самият запитвач, и той го спомена като най-важен текст в случая, като разковниче в цялата тази работа — чл. 4 от закона за бюджета, отчетността и предприятията. Извинявам се, че съм дължен да ви чета от него. Точка „б“ от този член гласи, че не се вписват в бюджета на държавата приходите и разходите на държавни учреждения, стопанства, предприятия и други, които съставляват отделни от нея — държавата — „юридически лица и имат самостоятелни и точно определени приходи и източници“. Значи: бюджетът на такива учреждения не се разглежда от Народното събрание.

Прави се възражение: как може да се третира като такова учреждение Дирекцията на строежите, когато тя няма собствени имоти, та да има и собствени приходи и източници! Каква неопозволителна свобода: „самостоятелни“ да се отожествява с „собствени“! Самостоятелни приходи — това значи отделни, такива, които са предвидени да постъпят по силата на съществуващите закони! И даже тия самостоятелни източници на Дирекцията на строежите уважението запитвач има любезността да ги спомене: това са приходите по закона за пътищата и приходите по закона за железниците! (Ржкопфсания от д-сно)

Трѣбва ли, г-да народни представители, да се търсят повече доказателства, че законът за бюджета, отчетността и предприятията предвижда съществуването на такива държавни учреждения — и то не само стопански предприятия — които могат да бъдат отделени в тази рубрика? Независимо от буква „б“ в подкрепа на тази теза имате и буква „в“ на чл. 4 от същия закон. Тя даже според мен е излишна. В нея е казано, че не се вписват в държавния бюджет приходите и разходите на държавни учреждения, стопанства, предприятия и пр., имащи частично стопански характер, ако за отделянето им от държавния бюджет има особен закон. Това е много ясно, г-да народни представители! Шом като съществува особен закон, който отделя от бюджета подобно предприятие — закон, който не може да бъде гласуван от нкое друго място, освен от Народното събрание, от представителите на народа, които ще кажат, дали той е конституционен или не — в такъв случай спор не може да има.

И имайте предвид, уважаеми г-да народни представители, че този закон за бюджета, отчетността и предприятията не е изработен нито от правителствата на г-н Кьосевианов, нито от кое да е правителство след 19 май. Този закон е наследство от щастливото време на миналите управления до 1934 г., на управлението на блока, на концепцията на 21 юний, която толкова много — вчера намѣрих това въ днешниці — е била възхвалявана и на която апологет е бил запитвачът. (Ржкопфсания от д-сно) И ако действително има известно отстъпление от това важно, това неотемливо право на Народното събрание да гласува разходите на държавата — за което г-н Сакаров тук спомена — ако има някакво нарушение, то това нарушение е направено съ закона за бюджета, отчетността и предприятията, защото той предвижда възможността за самостоятелно съществуване на такива предприятия. Законът за бюджета, отчетността и предприятията е гласуван през март или април 1934 г. И тогава уважаемият запитвач е бил народен представител, обаче, макар и да има голямо основание да се смѣта за компетентен в тази област, не е намѣрил за нужно да вземе думата тогава, нито при първото, нито при второто, нито при третото четене на този закон. Чл. 4 е гласуван на второ четене без каквито и да е разсъждения.

И аз питам г-н запитвача: тая негова изтънчена, перфидна чувствителност към конституцията от кога датира? От тогава ли, от когато е започнал да се занимава с обществена работа, или от когато управлява г-н Кьосевианов? И къде е била у него тая чувствителност тогава, когато е бил гласуван чл. 4 от закона за б. о. п.? И защо на времето никой, абсолютно никой не е възразил срещу постановлението на тоя чл. 4?

Иванъ Калъчевъ: (Казва вѣщо)

Михайлъ Михайловъ: И правилно е постъпил тогава Парламентът — за Ваше очудване, ще Ви заявя — защото тогава един друг български общественик, който съвсем нѣма професорска титла, е изѣздал и е държал наистина една академическа реч. Това е г-н Ради Василевъ, който е изтъкнал обстоятелството, че новите времена, тежките времена, въ които сега се живѣе, създават необходимостта за отделни служби да бъдат освободени от тѣсните рамки на закона за б. о. п.; и че такива изключения трѣбва да се направят от съображе-

ние за целесъобразност, а не от желание да се отнемат каквито и да е права на Парламента. Затова е гласуван чл. 4.

Е, г-да, какво да говорим повече? Прочетете интерелацията и ще видите, че въ нея се разбиват отворени врата. От г-н министър Кьосевианов — когото, разбира се, свършено по събран адрес го запитват по тия работи, защото той не е отговорен за това, което вие решавате — се иска да отговори: (Чете) „1. Не считате ли, г-н министър-председателю, че наредбата-закон за Главната дирекция на строежите е противоконституционен акт?“ — Вие, г-н министър-председателю, кажете, а ние народните представители, които имаме правото на контрол, които имаме правото на законодателна инициатива, след като чуем Вашата фетва, ще направим своето предложение за изменение на този противоконституционен закон!

„2. Не намирате ли, че смѣтата Дирекция по конституционни и законни причини не може да има отделен бюджет от общия държавен?“ — Навѣрно г-н Кьосевианов би му отговорил на този въпрос така: „Ще Ви отговоря, като прочетете чл. 4 от закона за б. о. п.“

„3. Не смѣтате ли, че всѣко действие съ кредити, които бюджетът на държавата не предвижда, е противоконституционно и противозаконно?“ — Свършено вѣрно, г-н запитвач, ако не се касае за случая по чл. 4 от закона за б. о. п.

„4. Не намирате ли, че одобрение на бюджета, какъвто и да е той, не от Народното събрание — чл. 6 от наредбата-закон за Главната дирекция на строежите — е намѣсване въ конституционните прерогативи на Народното събрание от страна на изпълнителната власт и съставлява нарушение на конституцията?“ — Вие се смѣтате, че отговорът, който и да бъде любезен, на г-н Кьосевианов, не може да бъде друг освен: „Не считате ли вие, че намѣсата на изпълнителната власт въ работата на Парламента и суспендирането на взетите от него решения под предлог, че са противоконституционни, е най-голямото нарушение на конституцията?“

„5. Не смѣтате ли, че заемите, които би сключила същата дирекция, съгласно чл. 11 от казаната наредба-закон, ще бъдат противоконституционни действия, и, следователно, не задължителни за държавата и съкровището?“ — Свършено вѣрно, г-н професоре, защото и ние смѣтаме, че заемите, които тая уважаема дирекция би сключила като контрагент, ще бъдат незаконни не по друга причина, а по силата на тази, според Вас, противоконституционна наредба-закон, въ чл. 11 на която е казано, че всѣки заем за дирекцията, се сключва съ специален закон — значи съ одобрение от Народното събрание.

„6. Не считате ли, че чрез противоконституционни наредби не могат да се извършват устройствени промени въ службите на ведомствата, уредени съ закон и бюджет?“ На последния въпрос виждате, че нѣма смисъл да отговарям.

Г-да народни представители! От цялия този шум за оскубената кокошка ще стане само едно разочарование и тук (Сочи Парламента), и горе (Сочи галериите), и вън въ обществото!

Г-да народни представители от болшинството! Споделямъ вашето неудобство да слушате постоянно новика за тая конституция. Понеже се говори за нея, свършвайки, аз искамъ да предамъ един исторически факт, не само за да го знаете вие, но и за да бъде записан въ анализъ на Парламента.

Князь Дондуковъ Корсаковъ, този напредничав дворянин — либерал, който изработи канавата на нашата конституция по образа на белгийската конституция — сигурно, за да намѣри съ що да изпълни своята суква въ тогавашна България — трѣбвало да замине. Преди да замине, нашите тогава общественици, во главе Драганъ Цанковъ, Балабановъ и други, решават да отидат да си вземат сѣгомъ и да му благодарят за конституцията. Отиват и му изказват своите благодарности. Въ отговор на тѣхните думи Дондуковъ е казал следните, наистина, пророчески слова: „Я вамъ оставляю невинную дѣвушку, которую каждый изъ васъ сможетъ соблазнить, коль не сможетъ, такъ силомъ еѣ возьметъ.“ — Оставямъ Ви, казалъ той, конституцията като една невинна девка, която всѣки един отъ васъ ще може да съблазни; ако не успѣе да я съблазни, ще я изнасили.

Е, вие представителите на миналото, виновници за многократни съблазнявания на тая невинна девка (Възражения от лѣво), виновници за нейното изнасяване на толкова

плати съ черни, съ бѣли бюдетини, съ разни преврати и пр. и пр. днесъ идете да обвините въ нарушения на конституцията кого? (Възраженията отъ лѣво продължаватъ)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни)

Михаилъ Михайловъ: Вие идете да обвините въ нарушение на тази осквернявана отъ васъ красавица министъръ Кюсеивановъ, който бѣше толкова добъръ да ѝ даде ржка, да ѝ повдигне, да ѝ издигне, да ѝ извика отново на животъ! (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и центъра) Вие, които говорите за права на народа, не чувствувате ли колко безсрамна е вашата небагодарностъ къмъ този, който вкара страната въ единъ нормаленъ животъ! (Продължителни бурни ржкоплѣскания отъ дѣсно и центъра)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Никола Логофетовъ.

Никола Логофетовъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Бързамъ да заявя предварително, че не само азъ, но никой отъ народнитъ представители отъ XXIV обикновено Народно събрание нѣма вериги. Азъ и всички вие не сме си депозирали съвѣстѣта никому и никъде. (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и центъра)

Азъ излизамъ на трибуната да кажа моето скромно мнение като общественикъ и като политикъ по отношение направената интерпелация отъ уважаемия отъ мене професоръ г-нъ Петко Стояновъ.

Г-да народни представители! Не можемъ ли да се разберемъ? Защо говоримъ на различни езици? Защо гледаме презъ различни очила въ зависимостъ отъ това, което ни е по-удобно, за да можемъ да уязвимъ тогава или оногова? Макарь и да ми е неудобно, трѣбва да кажа, че въ Народното събрание много често си служимъ — бихъ казалъ и за себе си — съ единъ невъздържанъ, съ единъ недостоеенъ за интелигентни хора езикъ. („Браво“! Ржкоплѣскания отъ дѣсно и центъра) Азъ и по-рано ви казахъ, г-да народни представители: не бива да уязвявате своитъ другари, не бива да ги подценявате, не бива съ едно пренебрежение да говорите за личността на даденъ министъръ, защото днесъ е министъръ. Утре вие, г-да, ще бъдете министри, вие ще искате отъ мене и всички други почитание и уважение. Бъдето благодарумни, недейте уязвява дадени лица, които иматъ обществени функции, които изпълняватъ обществена служба.

Направо на въпроса. Централниятъ въпросъ въ интерпелацията е този: специалната наредба-законъ за създаването на Дирекцията на строежитъ е ли противоконституционна? Г-да народни представители! Азъ смѣтамъ, че и запитвачътъ, и всѣки добросъвестенъ народенъ представителъ при наличността на тия факти и обстоятелства, които сж наложили създаването на тази наредба-законъ, ще признаватъ, че тя не е противоконституционна (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и центъра)

Г-да народни представители! Най-напредъ, по форма, тази наредба-законъ противоконституционна ли е? Би могло да се поддържа пристрастно — че понеже е наредба-законъ, първо, и второ, понеже тази наредба-законъ е издадена на 5 април 1938 г., когато изборитъ за настоящето Народно събрание бѣха вече произведени, затова тя е противоконституционна, по форма.

Г-да народни представители! На васъ ви е известно, че ние съ едно решение одобрихме наредбитъ-законови, временитъ наредби, решения и пр. и пр. (Възражения отъ лѣво)

Драганъ Кисювъ: Открихте Америка!

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни) Ако има единъ народенъ представителъ, който никога, нито единъ път не е прекъсвалъ, това е г. Логофетовъ. И Вие трѣбва да имате елементарно уважение къмъ единъ човѣкъ, който е крайно коректенъ. Вие сте много младъ, за да имате право да го прекъсвате така.

Драганъ Кисювъ: (Казва нѣщо)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Моля Ви, седнете си на мѣстото. Престанете съ тази практика.

Драганъ Кисювъ: (Възразява, Възражения отъ дѣсно)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни) Престанете съ този навикъ, който унижава достойнството на Парламента.

Драганъ Кисювъ: (Възразява)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Ще мълчите, когато Ви права бележка. Вие нѣмате елементарно уважение къмъ Парламента. Бъдете малко по-учтивъ.

Никола Логофетовъ: Г-да народни представители! Една бележка само искамъ да направя: държане неприлично, държане неподходяще въ единъ парламентъ, за честта и достойнството на който и вие държите, и ние държимъ, не бива да се допуска. Защо не прекъсвате, г-нъ Кисювъ? Защо реагирате Вие, г-нъ Кисювъ, младъ човѣкъ? Азъ съмъ правилъ политика 30 години, азъ съмъ правилъ адвокатлъкъ 30 години, азъ съмъ побѣдилъ — изслушайте ме, нищо нѣма да изгубите отъ това. Вие ще гласувате пакъ по съвѣстъ и по убеждение — споредъ очилата, които сте си сложили — но недейте прекъсва.

И, г-да народни представители, понеже решението за удобрение на всички наредби-законови издадени отъ 19 май 1934 г. до 31 май 1938 г. се прие отъ това Народно събрание — независимо отъ дѣсно или отъ лѣво — съ болшинство, ще трѣбва да приемете, че Парламентътъ е приелъ и тази наредба-законъ за създаване на тая Дирекция на строежитъ. Следователно, смѣта се, че Парламентътъ, одобрявайки тази наредба-законъ, си е казалъ думата и, следователно, отъ формална гледна точка тая наредба-законъ, одобрена отъ Парламентъ, е вече законъ. Кой може да го измѣни? Не интерпелацията, въ тази форма, както е подадена. Тоя законъ може да се измѣни съ едно решение на Народното събрание. И ако речемъ, г-да народни представители, да измѣнимъ този законъ утре или други день, за това ще трѣбва да има едно законодателно предложение — каквото въ случая и за момента не съществува — и тогава Народното събрание ще си каже своята дума. Защото, г-да народни представители, споредъ чл. 49 отъ Конституцията само Народното събрание има правото да решава, спазени ли сж условията, показани въ конституцията при издаването на законитъ. Конституцията казва кой има правото не да си каже думата, а да решава. И, следователно, г-да народни представители, това, което ви се каза преди малко — че прокурорътъ на Върховния касационенъ съдъ ималъ друго мнение — за насъ, за обществото и за сѣдилицата това не е задължително, защото никой въ България нѣма право, при наличността на този текстъ въ чл. 49 отъ Конституцията, да решава въпроса, конституционенъ ли е е даденъ законъ или не, освенъ самото Народно събрание, и то съ формално решение. (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и центъра)

Г-да народни представители! По същество, антиконституционна ли е сжщата тая наредба-законъ?

Бюджетитъ, които сж гласувани отъ Народното събрание, съ болшинство на Народното събрание, сж законодателенъ актъ отъ първостепенна важностъ. Вие, Народното събрание, сте казали на страница 74 отъ бюджета на фондовѣтъ за 1939 г., гласуванъ и приетъ отъ васъ: (Чете) „Фондъ „Плтища“, § 1 Редовна вноска отъ фонда „Плтища“ въ бюджета на Главната дирекция на строежитъ за 1939 бюджетна година, съгласно съ чл. 10, буква „а“ отъ наредбата-законъ за Главната дирекция на строежитъ“ и пр. и пр. — 310.000.000 л. — кой е далъ тия 310.000.000 л. на Дирекцията на строежитъ? — Далъ ги е Парламентътъ. Парламентътъ казва: ти, съществуваща дирекция, ще получишъ отъ мене 310.000.000 л., за да постигнешъ целитъ предвидени въ специалната-наредба законъ. Ако Народното събрание е дало тѣзи 310.000.000 л., безъ да е посочило конкретно и подробно съ нѣкаква специална таблица, какъ ще се изразходватъ, за кое колко пари ще отидатъ, това не ви дава право и основание днесъ да считате, че тази наредба-законъ е противоконституционна.

По-нататъкъ, г-да народни представители! Въ бюджета на Министерството на общественитъ сгради, на стр. 3, е казано: „Специални вещевени разходи. Глава IV“. — Нека да добавя, че когато въ редовния бюджетъ на държавата се пише перо за вещевени разходи, никога не се посочва абсолютно подробно къде каква сума ще се похарчи, защото това не може и да се предвиди предварително. Въ тази глава IV е казано: „§ 24. Редовни вноски съгласно чл. 10, буква „б“ отъ наредбата-законъ за Главната дирекция на строежитъ: за „плтища“ — толкова милиона, „за водни строежи“ — толкова, или всичко толкова. Значи, и тѣзи суми вие сте ги дали по силата на единъ бюджетъ, който сте вече гласували, следователно, вие назадъ не можете да се връщате, вие смѣтка за тѣзи пари не можете да държите, щомъ сте ги дали въ тая форма, както е писано въ бюджета.

Независимо отъ това, въ бюджета на Министерството на желѣзницитъ на стр. 14 е казано: „Отдѣлъ II. Постройка нови желѣзници. Глава VIII. § 122. Вноска отъ Главната дирекция на желѣзницитъ и пристанищата, съгласно чл. 10, буква „в“ отъ закона за Главната дирекция на строежитъ“.

Следователно, по съдържание наредбата-законъ за устройството на Главната дирекция на строежитъ не е противоконституционна, щомъ разходитъ и приходитъ на тази дирекция сж предвидени въ редовния бюджетъ, надлежно гласуванъ отъ Парламента.

Г-да народни представители! Бихме ли могли по същество да поддържаме, че тая наредба-законъ е противоконституционна по своето съдържание? Въ нея, г-да народни представители, е казано, че сумитъ, които се даватъ на Главната дирекция на строежитъ, не се изразходватъ безконтролно, че тѣ не се изразходватъ по волята на г-нъ министъръ Ганевъ, когото вие поставяте като принципна точка!

Споредъ чл. 1 отъ наредбата-законъ, г-да народни представители, при Министерството на общественитъ сгради, пжтищата и благоустройството се създава Главна дирекция на строежитъ, която се намира подъ върховния надзоръ на Министерския съветъ. Въ алинея втора на този членъ е казано: „Главната дирекция е държавно автономно учреждение и е отдѣлна юридическа личност. Тя се намира подъ върховния надзоръ на Министерския съветъ“. Но какъ се управлява тая дирекция? Така ли безконтролно, както се казва тукъ отъ нѣкои? Отъ г-нъ министъръ Ганевъ ли се командува? Кой разпорежда съ сръдствата, кой определя плана?

Г-да народни представители! Нека признаемъ добросъвестно, че за да нѣмаме такива държавни сгради, за които моятъ почтенъ приятелъ г-нъ Тодоръ Кожухаровъ казва, че го е срамъ да ги гледа, Министерството на благоустройството и Министерския съветъ сж счели за необходимо да събератъ службитъ, които се занимаватъ съ строежи, въ едно, подъ едно ръководство. И ако особено вие отъ лѣво говорите за стопански планъ, ако искате планово стопанисване — ето ви едно планово стопанисване! (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и центъра) Защо сте противъ него? Въ първата алинея на чл. 1 отъ наредбата-законъ, г-да народни представители, е казано, че тази дирекция се създава за единъ периодъ отъ 10 години. Правителството иска да направи една проба. Понеже досега всѣко министерство по отдѣлно е разполагало съ сръдства за строежи и не е имало една обща строителна политика, правителството е намѣрило за необходимо да проведе една такава политика, едно планово строителство въ България, каквото се желае отъ всички.

Г-да народни представители! Споредъ чл. 3, Главната дирекция на строежитъ се командува, тя се управлява отъ единъ управителенъ съветъ, въ който влизатъ: министърътъ на общественитъ сгради, който е председателъ, главниятъ директоръ на строежитъ, главниятъ директоръ на общественитъ сгради и по единъ представителъ, висше длъжностно лице, на министъра на финанситъ, на министъра на войната, на министъра на земедѣлното и държавитъ имоти и на министъра на железницитъ, почитъ и телеграфитъ. Преди малко вие чухте тукъ единъ отъ нашитъ колеги да казва: „Защо не сте питали Военното министерство? Какъ можете да строите пжтища безъ знанието и одобрението на Военното министерство?“ Споредъ чл. 3 отъ наредбата-законъ, Военното министерство, г-да народни представители, има свой представителъ въ управителния съветъ на дирекцията.

По-нататкъ, г-да народни представители — какъ се изразходватъ сръдствата? Въ чл. 4 е казано: „Непосръдственото ръководство на Главната дирекция се повѣрва на главния директоръ на строежитъ“. Следователно, съ ръководството на тая дирекция не се занимава г-нъ министъръ Ганевъ, а се занимава главниятъ директоръ на строежитъ, занимава се управителниятъ съветъ, въ състава на който влизатъ представителитъ на всички тѣзи министерства, които преди малко поменахъ.

По-нататкъ, въ алинея втора на чл. 4 се казва: „Главниятъ директоръ на строежитъ ръководи, по директиви на управителния съветъ, цѣлата дейностъ на дирекцията. Той е отговоренъ за правилния вървежъ на строежитъ и за изпълнението на утвърдения общъ планъ на строежитъ“.

Какво по-хубаво отъ това искате, г-да народни представители? Наредбата-законъ може да е несвършена, тя може да има дефекти — дайте утре да ги премахнемъ, дайте да допълнимъ тая наредба, дайте дори да я отнѣмимъ изцѣло, но по други пжтища, а не по тоя пжтъ, по който сте тръгнали вие (Соци на лѣво) съ скритата целъ да ударите правителството! (Ржкоплѣскания и гласове „Браво“ отъ дѣсно и центъра)

Но, г-да народни представители, цѣлиятъ въпросъ сега се върти около това: приходниятъ бюджетъ на Дирекцията на строежитъ одобренъ ли е отъ Народното събрание, миналъ ли е презъ Народното събрание? Да, безспорно е миналъ съ гласуването на тѣзи пера въ бюджетитъ на от-

дѣлнитъ ведомства, които ви цитирахъ. Разходитъ на дирекцията минали ли сж съ бюджета на държавата презъ Камарата, съ знанието на Камарата? Да, минали сж.

Какво липсва още? Липсватъ подробности. За тѣзи подробности Дирекцията на строежитъ си съставя свой бюджетъ. Като казвамъ бюджетъ, не може да се разбира, че на тоя бюджетъ се дава онова съдържание, което се дава на държавния бюджетъ. Сумитъ, които ще постѣпятъ, сж предвидени по бюджета на държавата, и въ дирекцията си правятъ едно разпредѣление, правятъ си единъ планъ, който се утвърждава отъ Министерския съветъ по представление на министъра на финанситъ и следъ това се публикува въ „Държавенъ вестникъ“. Но най-важното, г-да народни представители, е, че всичкитъ разходи по тая специална наредба-законъ се правятъ съгласно закона за бюджета, отчетността и предприятията. Следователно, управителниятъ съветъ на дирекцията и главниятъ директоръ на строежитъ не могатъ да похарчатъ нито единъ левъ безъ знанието, безъ съгласието, безъ одобрението на ония институти и органи, които сж предвидени въ закона за бюджета, отчетността и предприятията. Значи, има една абсолютно пълна контрола.

Но тукъ се подхвърли, че не се знаело за 1938 г. какъ какво е похарчено, че сведенията още не били готови. Нищо скрито-покрито нѣма, г-да! Утре ще се разбере, утре ще се знае.

Г-да народни представители! Ние не можемъ да държимъ смѣтка за мълвата, за която говори г-нъ Кожухаровъ тукъ. Мълвата много пжти е вредила на нормалното развитие на нашия политически животъ. Азъ бихъ могълъ да ви кажа: преди 19 май ние нѣмахме ли пълна възможностъ да прилагаме конституцията, всичкитъ нейни постановления; преди 19 май нѣмахме ли общинско самоуправление; преди 19 май нѣмахме ли свобода на печата, свобода на събранията, свобода на сдружаването и пр. и пр.? Кажете ми, г-да, защо все пакъ при тая абсолютна свобода на българския народъ стигнахме до 19 май. Не се ли налага на всѣкого отъ насъ, билъ той отъ дѣсно или отъ лѣво, като общественикъ и политикъ, който милѣе за този народъ, да потърси причинитъ въ себе си, за да разбере, че не е конституцията, която ни кара да отиваме въ дѣсно или въ лѣво, не е конституцията, която ни кара да дерайлираме, не е даже и нарушението на конституцията, което ни кара да правимъ 9 юний, 19 май и пр. Има нѣщо чурукъ въ самитъ насъ. Ние не можемъ да се издигнемъ, ние не можемъ да се просвѣтимъ, ние не можемъ да си обърнемъ сръдцата, ние си оставяме все пакъ фанатичи на това, въ което сме възпитавани години наредъ политически въ тази или онази политическа групировка. (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и центъра)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Приключете!

Никола Логофетовъ: Свършвамъ. — Ние днесъ плачемъ за нарушение на конституцията само за това, че имаме една специална наредба-законъ, съ която се създава Дирекция на строежитъ, макаръ разходитъ на тая дирекция да се контролиратъ отъ Върховната смѣтна палата; съгласно закона за бюджета, отчетността и предприятията. Ние сме подозрителни; мълвата казва, че може да се открадне нѣкой милионъ или милиардъ и пр. Нима трѣбва да вървимъ подиръ мълвата! Г-да народни представители! Народното събрание има по-високи задачи. Ние трѣбва да си запушваме ушитъ предъ уличната мълва, предъ интригитъ на тогова или оногова. (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и центъра)

Г-да народни представители! Въ заключение ще кажа, че тая наредба-законъ, която е създадена по надлежния редъ и одобрена отъ Парламента, ще се приложи. Дирекцията на строежитъ ще функционира съ приходитъ и разходитъ предвидени за нея въ бюджета на държавата. Споредъ тази наредба-законъ Дирекцията на строежитъ заеми не може да прави безъ знанието на Народното събрание, безъ законъ. Затова азъ ви моля, г-да народни представители, за вашето лично достойнство и за достойнството на българския Парламентъ, за който всички до единъ държимъ, и държимъ искрено, и за честята на българската конституция, която много почнахме да разпъваме на кръстъ, да сметете, че тази интерпелация си нѣмаше мѣсто въ случая. (Продължителни ржкоплѣскания отъ дѣсно и центъра и гласове „Браво“!)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ д-ръ Кънчо Милановъ.

(Председателското мѣсто се заема отъ председателя г-нъ Стойчо Мошановъ)

Димитър Търкаланов: Сега е мой ред г-н председателю! Аз сутринта бях в канцеларията и видях, че съм записан 9-ти по ред. Това съм проверил с секретаря на канцеларията и с чиновниците. След това е измънен списъкът. Моля, това да се отбележи в протокола.

Искам думата. Аз бях записан 9-ти по ред.

Председател Стойчо Моманов: Вие ще говорите след г-н Кънчо Миланов.

Д-р Кънчо Миланов: (От трибуната) Г-да народни представители! Въздържал съм се да взема думата по много въпроси, по които считам, че всеки от нас би могъл да каже нещо. Не бих взел думата и по тази интерпелация, ако ти не буди голям интерес и ако не изисква всички ратници от настоящата Камара, и стари и нови, да видим какъв е духът на нашата конституция и да си кажем мнението.

Г-да народни представители! Аз не считам, че Търновската конституция е нахвърлена с каквото и да било действие, било от правителството, било от настоящата Камара. Конституцията не е мъртва книга — тя е душата на една конституционно-парламентарна страна. Съставителите на конституцията не могат да обхванат всички случаи на дейност на изпълнителната и законодателната власти. И затова една голяма държава, каквато е Англия, която има парламентарно управление *par excellence*, няма писана конституция, а има традиции, има решения, има практика — това е нейната конституция. Конституцията ще бъде нещастна и безполезна книга, ако тя съставлява една верига от ограничения на действията на изпълнителната или законодателната власти, ако тя съживя живота на държавата. Такъв дух не може да легне в конституцията. Тя се създава и прилага според условията. Тя трябва да отговаря на фактическия условия, при които е създадена и при които се прилага. Нейното бране зависи от гражданското възпитание и културата на гражданите. (Ръкоплъскания от дясно и центъра) Само тогава тя може да се брани. И ако тя не върви с живота, тя ще бъде една мъртва книга и ще стане безполезна, а ние, които я браним — в туй число и аз заедно с вас — ще останем без всякаква сила и морално право да вършим това. Конституцията е предвидила основни правила, като е предоставила разумът и животът да налагат нейното тълкуване и прилагане. Аз няма да припоптарям казаното от предговорителите оратори, особено от г. г. Станков и Логофетов, които поясниха въпроса от формалната му страна. Но, г-да народни представители, длъжен съм да кажа, че уважаемият приятел г-н Петко Стоянов не трябва да направи тази интерпелация. Смятам, че не е редно да се отправя такава интерпелация към правителството: защо държи тази наредба-закон за Дирекцията на строежите, когато тя е противоконституционна. Той има правото, като народен представител, да внесе законодателно предложение. Запитване се прави за действията, за дълга на правителството, за управлението, но не и за издаването на една наредба-закон, за която не можете да кажете, че не е санкционирана от Народното събрание. И забележете, аз днес бях свидетел на едно чудо: видях в комисията уважаемия г-н Сакаръв да кажа, че уважаемият колега г-н Петко Стоянов. Аз съзирам къде е причината за това. Аз съм увърнен, г-да народни представители, че, ако не беше г-н Ганев министър на благоустройството, може би тази интерпелация тук и тѣзи викове в комисията нямаше да ги има. Г-да народни представители! Не чуех ли вие да се повдигне този въпрос и при откриването на първата извънредна сесия, когато се подложиха на одобрение издадените по силата на чл. 47 от конституцията наредби-законо, когато трябваше да узаконим цялото законодателство от 19 май до откриването на първата извънредна сесия — 22 май 1938 г.? И тогава се повдигна този въпрос, който днес повдига тук в тая интерпелация г-н Петко Стоянов: може ли правителството на г-н Кюселияров да издава закони-наредби, след като е имало възможност да свика Камарата? Вѣрно е, че чл. 47 от конституцията казва, че не може да се издават закони-наредби, ако няма смут в страната, ако не се заплашва страната от външна опасност. По-нататък, в чл. 48 изрично е забранено да се издават закони-наредби за налагане на данъци и бери на българските граждани. Наредбата-закон за Главна Дирекция на строежите е издадена на 5 април м. г. Ние след 5 април имахме да правим допълнителни избори в някои общини. Наредбата-закон е публикувана на 3 май. Тя е един законотелен акт; а правителството носи отговорност за всички законодателен акт, ако не го промултира, ако не го публикува в „Държавен вестник“. Заради туй именно тя е публикувана по-късно. В първата извънредна сесия ние педирахме по този въпрос. От тук (Сочи в дясно) се повдигна буря, и ние се изказахме, и Народното събрание легитимира, одобри между 1761 наредби-законо и тази за Дирекцията на строежите. (Ръкоплъскания от дясно и центъра)

Какъ тогава, г-н Стоянов, имате смелостта да казвате, че не може да се счита, по силата на чл. 49 и последующите от конституцията, че има закон, одобрен от Народното събрание, когато специално се разисква по този въпрос? Тук деца ли сме да се лъжем и да обтѣгаме кожата както искаме, за да постигаме цели, които не прилича на едно Народно събрание да постига? Правите интерпелация в този дух, за да се бламира правителството, когато можехте да намѣрите и моята подкрепа, и тази на други, можехте да ви съдействуваме, ако внесхте едно законодателно предложение. Ще цитирам, както преждеговорителният другар, чл. 49 от конституцията, в който много ясно е казано, че само Народното събрание има правото да се произнесе, дали един закон е антиконституционен или не. В първата извънредна сесия Народното събрание се произнесе, между другите, и по тази наредба-закон. Трябва да говорим истината, г-да, когато излизаме на тази трибуна. Трябваше да се прочете тази наредба-закон, за да се види, че нейните постановления съответствуват на закона за бюджета, отчетността и предприятията. И аз бях с туй намѣрение — както направи г-н Логофетов — да ви прочета някои членове от тази наредба-закон, за да видите, дали тѣ са такива, каквито иска да ги накара г-н Петко Стоянов и да обвини Парламента в антиконституционно действие.

Г-да народни представители! Не може така. Истината само трябва да се мансира, тя трябва да бъде в основата на нашия съждения, за да дойдем до правилни заключения по тѣзи големи конституционни въпроси.

Г-да народни представители! Не мога, както казах, да се съглася с твърдението на г-н Сакаръв и на г-н Петко Стоянов, че и след като се одобрила една наредба-закон по чл. 49 от конституцията от Народното събрание, тя не била закон. Тя е закон. И друг път съм го казвал: можем да я отхвърнем по законодателен ред, ако е антиконституционна или ако е станала издигната.

Г-да народни представители! Като говорим за конституцията, че тя не трябва да остане мъртва буква, а трябва да се тълкува и прилага разумно, съгласно нуждите и условията в даден момент, нека да се спрем малко и върху друг един закон. Наремето ми „Перник“ приключваха с дефицита. Наложил се през времето на г-н Цанков, през времето на голѣмия конституционалист Андрей Липчев, през времето, когато г-н проф. Данаилов, голѣм наш икономист, ръководиле бюджетарната комисия, да дадем автономно управление на мини „Перник“, да си правят сами бюджета. И това даде реални резултати. Може да има грѣшки — тѣ ще се поправят. След това последующите камари — втората на Стовора и тая на Блока — минаха без всякакви интерпелации по този въпрос. И мини „Перник“ продължаваха да се управляват и до днес като отделно предприятие, като юридическа личност. Това антиконституционно ли е? Бюджетът на мини „Перник“ се печатат — както и бюджетът на Дирекцията на строежите — в „Държавен вестник“. Той се одобрява от Министерския съвет. Мини „Перник“ се управляват от административен съвет. В бюджета на държавата няма даже параграф, от който може да види Народното събрание, от какви приходи правят разходите си мини „Перник“, когато за Дирекцията на строежите в бюджета на Министерството на благоустройството ще видите да се предвиждат параграфи за пътища и пр.

Г-да народни представители! Тази Дирекция е наложена от живота, тя е една необходимост. Така беше създадено в 1926 г. с закона едно друго самостоятелно юридическо учреждение — Дирекцията за водоснабдяване на безводния Дели-Орман. Нека да потърсим причината. Всѣки от вас — говоря на по-младите — е чувал, че бѣше време, когато приходите от пътния данък и от железопътния данък не отиваха по предназначението си. Тѣ постѣпваха на приход по общия бюджет на държавата и често пъти се разходваха за други нужди. Сега постѣпващата както от железопътния данък, така и от пътния данък, отиват в бюджета на Дирекцията на строежите и се разходват специално за пътища и железопътни линии.

Г-да народни представители! Г-н Русев, като министър на вътрешните работи, създаде един много добър закон, последствията на който и днес се чувстват.

Макаръ че азъ съмъ въ неприязнени отношения съ него, длъженъ съмъ да призная хубавата мърка, която той предприе навремето: образуването на фонда за водоснабдяване на безводния Делиорманъ, който даде своите добри резултати. Когато законопроектътъ за водоснабдяване на София се внесе въ Камарата, изложи се тукъ картата на София и на Рила, и депутатътъ софиянци поискаха цѣлия заемъ отъ 600 милиона лева да се даде само на София. Тогава азъ, подкрепенъ отъ г-нъ Дачиловъ, г-нъ Ляпчевъ и други, издействувахме да се отдѣлятъ отъ приходите на фонда „Общински налози“ 20% за водоснабдяването на безводния Дели-Орманъ — шуменско, разградско, провадийско и частъ отъ варненско. Нуждата наложи да стане нѣщо по-страшно, отъ гледище на разбиранята на уважаемия г-нъ Петко Стояновъ. Тогава се създаде законътъ за водоснабдяване на безводния Дели-Орманъ, за който говори преди малко г-нъ Стателовъ, и азъ ще цитирамъ отъ него, за да видя колко по-силно биха викнали отъ тукъ (Сочи въ лѣво) противъ менъ, макаръ че тоя законъ мина тогава презъ Камарата.

Въпрѣки че тоя законъ 4 пѣти се измѣнява отъ три Камари, никой не повдигна въпросъ за антиконституционността му. И сега ще видите въ бюджета на фондветъ за 1939 г. на стр. 24 предвидени приходи за безводния Дели-Орманъ въ размѣръ на 19.200.000 л. Г-нъ Сакаровъ не е видѣлъ досега неговия бюджетъ напечатанъ въ „Държавенъ вестникъ“, както е задължена Дирекцията на строежитъ да печата въ „Държавенъ вестникъ“ своя бюджетъ, следъ одобрението му отъ Министерския съветъ. Комитетътъ за водоснабдяването на безводния Дели-Орманъ не печата въ „Държавенъ вестникъ“ бюджета на Дирекцията за водоснабдяване на Дели-Орманъ. И одобрява го, знаете ли кой? Одобрява го окръжната постоянна комисиия, и следъ това министърътъ. И да видите каква свобода на действие има тоя комитетъ! Нуждата налагаше това, г-да народни представители! И тамъ е моята мисль — че конституцията трѣбва да отговаря на нуждите и на условията. Нуждата тогава налагаше, предвидъ на предстоящитъ близко събития, предвидъ на земеделско-стопанскитъ нужди, да се избѣгнатъ голѣмитъ формалности по закона за бюджета, отчетността и предприятията, да се дадатъ неограничени права на тоя комитетъ. Отиде се до тамъ, че съ специаленъ членъ — не искамъ да го цитирамъ — се даде право на членове на комитета да държатъ въ джеба си по 100.000 л., безъ да се купува или да се прави нѣщо. А въ наредбата-законъ за Дирекция на строежитъ се казва: бюджетътъ се утвърждава отъ Министерския съветъ по представление на финансовия министъръ и се публикува въ „Държавенъ вестникъ“. Законътъ за водоснабдяването на Дели-Орманъ е отъ 1926 г. Видѣхте ли отпечатани отчетитъ на комитета? Този законъ сме го гласували всички ние, по-старитъ народни представители тукъ — Петко Стояновъ, Кънчо Милановъ, Григоръ Василевъ, Александъръ Цанковъ, Тодоръ Кожухаровъ, Димитъръ Нейковъ и други — и следъ това той е билъ измѣняванъ 4 пѣти до 1931 г., и въ блоково време. Въ 1931 г. даде се право на общинитъ да правятъ заеми за комитета по водоснабдяването, и никой не повдигна въпросъ. Тия заеми се правѣха точно така, както предвиждатъ чл. чл. 4 и 9 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията. Чл. 4 отъ сѣщия законъ нарежда, че бюджетитъ на държавнитъ учреждения, стопанства, предприятия и пр., които съставляватъ отдѣлни юридически лица, не се вписватъ въ общия държавенъ бюджетъ. Къде е нарушението, г-нъ Стояновъ? Текстътъ на чл. 4 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията е много ясенъ, и авторитъ на наредбата-законъ за Дирекцията на строежитъ сѣ съобразили съ него. Къде е тукъ противоречието съ Конституцията? Вѣрно е, че съ бюджета не могатъ да се измѣняватъ съществуващи закони, но законътъ за бюджета, отчетността и предприятията е спасенъ напълно. Ние сме гласували въ бюджета на държавата даже и приходитъ на Дирекцията на строежитъ.

Г-да народни представители! Нека ви напомня, какви инициативи се предоставятъ съ закона на комитета за водоснабдяването на Дели-Орманъ: да си нарежда бюджетъ, да строи, да ръководи постройкитъ, да прави спогодби, да извършва по частенъ стопански редъ предприятия до 500.000 л., да назначава арбитраженъ съдъ, като за всичко туй се отчита предъ себе си и предъ Върховната смѣтна палата. Я вижте, г-да народни представители, до къде още се е отишло: на комитета се предоставя право, освенъ тѣзи приходи, които му се предвиждатъ — 40% отъ фонда за водоснабдяване — да получава още 20% отъ продажбата на дървени материали въ района на общинитъ, които се водоснабдяватъ, 40% отъ данъка сгради и не знамъ още какви проценти отъ други данѣци, и се е достигнало до

страшното положение да казватъ хората: „Не шемъ ви водата, избавете ни отъ тѣзи налози и данѣци“. Въ 1934 г. тѣзи налози сѣ 50 л. на човѣкъ, 20 л. на глава едъръ добитѣкъ, 6 л. на глава дребенъ добитѣкъ, 6 л. на декаръ нива и пр., налагани отъ комитета, събирани отъ него, управлявани, упражнявани и употребявани отъ него.

Защо не викайте, г-да, досега? Въ 1931 г. тоя законъ пакъ се измѣни. Мисля, че г-нъ Петко Стояновъ тогава бѣше председателъ на бюджетарната комисиия. Но имайте предвидъ, че тогава нуждата наложи да се дадатъ тия права на тоя комитетъ, които сѣ много по-голѣми отъ правата, които се даватъ съ наредбата-законъ на Дирекцията на строежитъ, та трѣбва сега да се дадатъ тия права на онзи голѣмъ конституционалистъ учителъ на г-нъ Григоръ Василевъ — покойниятъ Ляпчевъ, когото уважаваме и предъ чиято паметъ се прекланяме. Законътъ за водоснабдяване на безводния Дели-Орманъ биде гласуванъ тогава, защото нуждитъ налагаха да се гласува, за да може въ една — две години да биде построенъ водопроводътъ и който г-нъ Ставейко Василевъ, като министъръ, откри.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Приключете, г-нъ Милановъ!

Д-ръ Кънчо Милановъ: Свършвамъ.

Г-да народни представители! И сега може би нуждата налага създаването на тая Дирекция на строежитъ. На васъ е известно, че още отъ Стоилово време имаше законъ за постройка на желѣзници. Знаете отъ 1895/96 г. насамъ какъ се измѣняваха границитъ на България. Едни лѣнцове се въздигнаха стопански, други пропаднаха. Съобразно съ това трѣбваше да се налага постройка на нашитъ шосета и желѣзници. Та нима не ще биде отъ полза, служба, когато строи желѣзници, да строи и пътищата, за да могатъ желѣзопѣтнитъ линии да бѣдатъ осигурени съ достатъченъ трафикъ? Та нима не се налага отъ едно мѣсто да се ръководи строежътъ, вмѣсто безразборно да се строятъ желѣзници, трафикътъ да отива по свършено други пътища и по този начинъ желѣзницата да не може да допринесе за стопанското повдигане на лѣвентъ центъръ?

Тѣзи нужди именно наложиха тѣзи хора (Сочи министритъ) да направятъ това. Защо искате да отречете действителността? Къде намѣрихте вие противоречие съ Конституцията, къде е страшното въ тази наредба-законъ, та искате отъ насъ да се подчинимъ на вашитъ разбирания и да бلاميраве правителството? Собствено не и въ цѣлия си съставъ това правителство създаде тази наредба-законъ. Азъ виждамъ тукъ г-нъ Гичевъ, виждамъ г-нъ Нейковъ, виждамъ други господа народни представители, които не взематъ думата, защото знаятъ, че въ миналото сме търпѣли институти съ много по-голѣми права, съ по-голѣма юридическа самостоятелностъ. Практиката отъ миналото трѣбва да биде ръководна и за туй Народно събрание, а не само писанитъ текстове на Конституцията. Тая практика дава пояснения на Конституцията, а тѣзи пояснения не сѣ въ никакво противоречие съ специалния законъ за бюджета, отчетността и предприятията. Г-да! Вие се съгласихте днесъ само по тази интерпретация, не защото сте солидарни въ принципитъ си разбирания, но защото сѣмѣтате, че отъ тукъ ще се подхлѣзнемъ бърже и ще отидемъ да гласуваме противъ туй, което сме гласували въ извънредната сесия; противъ туй, което сме гласували горе въ комисията и тукъ въ Пленума, и не само да вѣземъ въ противоречие съ себе си, но да копрометираве и парламентарното управление, та да кажете: ето, тѣ не знаятъ какво вършатъ; вчера извършиха нѣщо, санкционираха го, одобриха го, днесъ го намиратъ въ противоречие съ Конституцията!

Г-да народни представители! На тая уловка не бива да се поддадемъ. Азъ ви моля да се съгласите, че интерпретацията е неоснователна, не само по форма, но и по същество. Създадена е една наредба-законъ, санкционирана е отъ Камарата, и единъ пѣтъ санкционирана, тя може да се отмени само по законодателенъ редъ. Ето защо моля да приемете следния дневенъ редъ:

„Народното събрание, следъ като изслуша запитването на народния представителъ Петко Стояновъ, отговора на министъра на правосѣдието и станалитъ разисквания, минава на дневенъ редъ“ (Ръководствения отъ дѣсно и центъра)

Г-да народни представители! Азъ свършвамъ и моля младитъ другари, съ най-спокойна свѣстъ, съ смѣлостъ и съ разумъ, да гласуваме за този дневенъ редъ, защото това е истината, това е Конституцията. Иначе, когато се борави съ погрѣшни разбирания, съ неистински факти, и парла-

ментът ще отиде, и Конституцията ще остане праздна хартия. (Продължителни ръкопляскания от дъсно и центъра)

Председател Стойчо Мошанов: Има думата народният представител г-н Димитър Търкаланов.

Димитър Търкаланов: (От трибуната) Г-да народни представители! Наистина, завидно е усърдието на последните трима говорители, особено на г-н Логофетов и на г-н д-ръ Кънчо Миланов, които се опитаха да поставят въпроса като изкуствен, с който знае какви задачи и да омаловажат интерпелацията на г-н проф. Петко Стоянов. Той ще им отговори, но аз трябва да подчертая, г-да народни представители, че тя е едно логическо следствие от всичко това, което смущаваше народното представителство от 22 май до днешен ден, въпреки с наредбата-закон от 3 май 1933 г. за Главната дирекция на строежите. Тая интерпелация не е случайно явление. Колко пъти, г-да народни представители, тук в пленума на Камарата е ставало въпрос за Дирекцията на строежите или за нейни кредити; колкото пъти тоя въпрос се е повдигал в бюджетарната комисия или в друга комисия, винаги се е чувствувало нещо не в ред, нещо, което е против закона, против основния закон. Винаги е бил поставян въпросът: считате ли, че това е една дирекция, която може да удържи и че нейното съществуване е в хармония с основния закон, с конституцията? Аз лично мога да ви припомня един факт, който е отбелязан в протоколите, г-да народни представители. Когато г-н инж. Ганев, министър на благоустройството, отговаряше на критиките по бюджета на Министерството на благоустройството, аз го запитвах: г-н министре, отговорете, ще внесете ли бюджета на Дирекцията на строежите в Народното събрание или ще го гласува Министерският съвет. Истината е, че г-н Ганев беше много смутен. Г-н Ганев не отговори: „Няма да го внеса, ще го внеса в Министерския съвет, тъй както е по наредбата-закон“ — той това не каза. Но той не направи и друга декларация — че ще внесе бюджета на Дирекцията за строежите в Народното събрание. И защо тогава, г-да народни представители, да има нещо изкуствено в тази интерпелация, когато вие от дъсно, които искате да ни припишете една особена заинтересованост по повод на тая интерпелация, не сте единни по въпроса? Това е истината. Голъма част от вас считат, че, действително, наредбата-закон за Дирекцията на строежите е един явно противоконституционен закон и че той следва да бъде отменен. Аз желая вие да ме опровергавате пък аз ще ви кажа, че това, което вие ще отговорите, не е вярно и ще ви посоча лица.

Г-да народни представители! Мене ми е драго, че дойде тази интерпелация. И аз трябва да отбележа, че тази интерпелация не ще бъде първата за този закон или, по-право, че не този закон ще бъде първият и единствен тук на тази маса, по който ще се правят интерпелации. Всички декрети, наредби-законови, които сж закони, според г-н Логофетов, понеже имало решение за одобрение на 1.700 наредби-законови и декрети, имат силата на закони. Да, формално може да имат силата на закони, но тй носят дефекта на противоконституционни закони и тй по тая ред всички ще паднат. И вие, г-да народни представители, един по един ще ги свалите. Аз съм щастлив от тази трибуна да конституирам, че поддържаното от вас правителство наполовина унищожи наредбата-закон за Главната дирекция за строежите. Една голъма част от службите отидоха пак в отделиението за водит при Министерството на земеделието. И това ли ще отречете? Мотивирайте се, защо стана тази работа. Само че тя стана по един особен начин — чрез кредитите по бюджета и чрез едно постановление, което аз лично не мога да си обясня, защо е подписано от двама народни представители, сега министри. Като рекох двама народни представители министри, веднага трябва да отворя една скоба и да кажа: хич не завиждам на положението в този момент на министъра на правосъдието г-н Йотов, който, вероятно, по делегация на г-н министър-председателя, ще отговори тук и ще защитава, според мене, един явно противоконституционен закон.

Председател Стойчо Мошанов: Той ще си изпълни дълга, както го разбира.

Димитър Търкаланов: И аз говоря по интерпелацията.

Иван Петров: Недей се надхвърля — това ще кажа!

Димитър Търкаланов: Г-да народни представители! Има нещо, което шокира въ връзка с тая наредба-закон за Главната дирекция на строежите. Спомнете ли си вие 3 май? Бяхте ли вие тогава народни представители? Бяхте всички народни представители, защото последният избор в София беше на 27 март. Помнете ли една градушка от наредби-законови, все важни организационни закони, прокарани на 3 май? Тук е и наредбата-закон за временния надзор върху печата, тук е декретът за контрола върху дружествата и сдруженията, тук е и наредбата-закон за Главната дирекция на строежите, за който говорим днес, тук сж още маса наредби-законови. И тогава знаете ли, какво се почувствува в обществото? — Е, да, от сега какво ще представлявате вие, народните представители? Ще ви създадат всички по-важни организационни закони, пък ще ви свикат, ще ви предложат едно решение за одобрение на 1.500—1.700 наредби-законови и вие ще го гласувате. Това ще представлявате вие, като народни представители. Една част от народните представители, по съвест и убеждение, гласуваха тия наредби-законови. Друга част, за честта на българския народ, не ги гласува. Това е истината. По принципа на болшинството тия наредби-законови имат силата на закони, но все пак в съзнанието на българския народ тй носят дефекти на антиконституционни закони и, както казах преди малко, един по един ще изкапят.

Г-да народни представители! Един от преждеговорившите тук искаше да внесе особено чувство в своята реч и каза: аз съм бил общественик, аз съм бил юрист! Уважавам го и като общественик, уважавам го и като юрист, но мога да му декларирам, че от тая страна (Сочи ляво) ни един не мисли лошо. Може да не мислят както вас, но мислят почтено.

Г-да народни представители и вие, г-да министри! За колко заседания мина бюджетът на държавата? Кога ние не ви сътрудничихме по най-искрен начин, за да може да дойде г-н Логофетов да ни чете морал, да е нужно и г-н д-ръ Кънчо Миланов, от старото минало, ...

Някой от ляво: Народникът!

Димитър Търкаланов: ... да ни казва, че е млад, а аз съм остарял! Аз протестирам, за да подчертая, че ние сме искрени в нашето сътрудничество за една истински народна и народополезна дейност. Това вършим ние и в този момент. Но казват още: освен че ние съ решение сме утвърдили наредбата-закон за Главната дирекция на строежите, но съ бюджета на държавата, специално съ бюджета на фондовете и бюджета на Министерството на благоустройството ние сме потвърдили съществуването на тази Дирекция. Това не е истина. Интерпелацията на г-н проф. Петко Стоянов, в своята точка четвърта, пита специално за бюджета на Главната дирекция на строежите. В бюджета на Министерството на благоустройството и в тая на фондовете сж определени само кредитите. Касае се за подробния бюджет на Главната дирекция за строежите. И действително, г-да народни представители, въпросът е много голъм и е много важен и заслужава нашето внимание. Над милиард левове ще ангажира тази Дирекция в най-големия строежи на държавата, за пътища и за железници. От там е и смущението на министъра на благоустройството г-н Ганев; от там е и смущението в вашата сръда, което е истина и което вие не можете да опровергавате. Неудобно ли е да внесете тук тая бюджет? Дайте го. Което е полезно, ще го гласуваме, но ако има нещо чурук, ще ви кажем: не можем да го гласуваме, защото ние носим отговорност за тия сръдства, които събираме от българските данъкоплатци — ние еднакво съ вас, и вие еднакво съ нас.

Така че съ гласуването в бюджета на фондовете кредити за Дирекцията на строежите и съ гласуването кредити в бюджета на железниците, съсем не е гласуване бюджета на Главната дирекция на строежите.

Г-да народни представители! Да ви кажа откровенно — вие ще му намърите формулата; вие какво ще правите, що ще правите, ваша работа; ние ще си кажем сега думата, а вие гласувайте каквото искате — за мене е ясно, че тая закон ще се разпадне на своите съставни части. Една част от него отпадна вчера съ прехвърляне на част от строежите на отделиението за водит към Министерството на земеделието. Утре ще отпадне и другата част. Други ден отделиението за постройка на железниците ще отиде пак в Министерството на железниците. Ще остане написан, като история, само факта: 19 дни преди свикването на Народното събрание е издадена наредба-закон за Главна дирекция на строежите!

Г-да народни представители! Аз пакъ се връщамъ на въпроса: коя нужда накара правителството, 19 дни преди свикването на Народното събрание на 22 май на сесия, да издаде тая наредба-законъ? Имаше ли нѣкакво народно бедствие, имаше ли нѣкоя особена прѣчка, която налагаше, тая законъ да не мине презъ Народното събрание? Не придава ли тая фактъ на наредбата-законъ дефекта, че е противоконституционна? Толкова ли бѣше наложително, 19 дни преди откриването на Народното събрание да се създаде тая дирекция? Та нима тия служби не функционираха великолепно дотогава въ своитѣ ведомства? Та нима не е тѣхно дѣло това, което иматъ днесъ като строежи, че да се явява нужда сега отъ това недоносче? Азъ питахъ много пѣти, както и вие питахте г-нъ министъра на благоустройството: г-нъ министре! Кѣде ви е директора на тая Дирекция на строежитѣ? Милиарди лева ангажираха до сега, а ще ангажирате още много. Какъ може да предвиждате грамадни кредити, да вършите грамадни работи, безъ да имате начело на тая дирекция единъ директоръ, едно ръководство? И ако между-отдѣлнитѣ ведомства до сега е имало търкания, които сѣ се отразявали вредно върху строежитѣ и върху резултатитѣ отъ тия строежи, още по-вѣрно е, че Министерството на благоустройството не ще влѣзе въ хармония съ Министерството на земедѣлнето по задачитѣ на воднитѣ строежи. А още по-вѣрно и по-интересно ще бѣде, че Главната дирекция на строежитѣ при Министерството на благоустройството на следния день ще влѣзе въ конфликтъ съ голѣмитѣ задачи на отдѣленieto за постройка на желѣзницитѣ при Министерство на желѣзницитѣ.

Въ сѣщностъ, какъ се мотивира създаването на тая Дирекция? Трѣбва, казватъ, координация, трѣбва уеднаквиране, за да не ставатъ грѣшки. Това е истина, но това не ви дава основание да измѣнявате съ наредби-закони смѣстиващото положение и да нарушавате конституцията. И азъ тукъ веднага трѣбва да поставя единъ въпросъ предъ васъ. Азъ си спомнямъ, че когато тукъ се внесе законопроекта за временно спиране на публичнитѣ продажби по изпѣлнителнитѣ дѣла, г-нъ Йотовъ, министъръ на правосѣднето, трѣбваше да направи една декларация, която да послужи като тълкуване на закона, за да не грѣшатъ сѣдилищата при прилагането на тая законъ. Това вѣрно ли е? Вѣрно е. Така, г-да народни представители, е станало и на времето въ Великото Народно събрание, когато докладчикътъ е казалъ: „Безспорно, въ бѣдеше отдѣленieto за постройка на желѣзницитѣ ще бѣде при Министерството на желѣзницитѣ“. Азъ не зная, кѣде ще намѣри сега г-нъ министърътъ на правосѣднето сила, за да аргументира друго едно разбиране, противно на тълкуването, дадено въ Великото Народно събрание, щомъ като въ края на декемврий, по поводъ законопроекта за отсрочване изпѣлнителнитѣ действия по закона за облекчение на длъжницитѣ, той счете за нужно да даде мѣродавно тълкуване.

Председател Стойчо Мошановъ: (Звъни) Приключвайте, г-нъ Търкалановъ.

Димитър Търкалановъ: Г-да народни представители! Тукъ казватъ: „Много се спекулира съ конституцията“. Даже вчера единъ господинъ, когото лично уважавамъ, каза: „Приказвате, приказвате — омръзна ни! Не желаемъ да се връщаме къмъ мухлясалитѣ страници на миналото“. Слава Богу, че днесъ го опроверга единъ неговъ старъ приятелъ, г-нъ д-ръ Кънчо Милановъ, който каза: „Конституцията, това е нѣщо свято.“ Така е, г-нъ Робевъ. Може би вие сте имали нѣкакъв ангажиментъ следъ 19 май, може би вие сте въ хармония съ това, което сте поддържали преди 19 май, при другъ съставъ на Народното събрание, но въ всѣки случай конституцията си остава основенъ законъ, и тя може да бѣде измѣнявана само по реда на конституцията.

Председател Стойчо Мошановъ: (Звъни)

Димитър Търкалановъ: Всичко друго е насилие върху конституцията. А тия насилие знаете ли кѣде водятъ, г-да народни представители? Ето, тукъ е мѣстотъ да го кажа — обръщамъ се къмъ господата, които стоятъ на тая маса (Сочи министерската маса) Тия насилие водятъ къмъ държавенъ съдъ. Тукъ г-нъ Йосифъ Робевъ говори: „Не бѣше ли предъ държавенъ съдъ тая кабинетъ, не бѣше ли предъ държавенъ съдъ она кабинетъ?“ Бѣха, и всички бѣха предъ държавенъ съдъ заради нарушения на конституцията. И азъ мога да ви увѣря, и съ това завършвамъ, че никое решение, включително и това отъ м. юний 1938 г. за одобрение наредбитѣ-закони отъ 19 май насамъ, не може да освободи който и да е кабинетъ отъ отговорностъ, щомъ

като едно Народно събрание реши да го изправи предъ държавенъ съдъ.

Председател Стойчо Мошановъ: (Звъни)

Димитър Търкалановъ: Ние сме длъжни да изпълнимъ по убеждение и по съвѣстъ нашия дългъ. Ние трѣбва да ви кажемъ, че тая наредба-законъ носи всички дефекти, че тя е противоконституционна и трѣбва да намѣримъ възможностъ да я отменимъ. (Ржкоплѣскания отъ дѣво)

Председател Стойчо Мошановъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Димитър Марчевъ.

Димитър Марчевъ: Правя предложение за прекратяване на дебатитѣ, понеже се изказаха 9 души оратори. (Викове отъ дѣво „Ей-й!“)

Димитър Гичевъ: Много късно.

Председател Стойчо Мошановъ: Г-да народни представители! Има предложение за прекратяване на дебатитѣ, понеже се изказаха 11 вѣч: отъ 8 души. Моля, които приематъ това предложение, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата г-нъ министърътъ на правосѣднето, за да отговори отъ името на правителството по интерпелацията.

Министъръ Никола Йотовъ: (Отъ трибуната. Посрещнатъ съ ржкоплѣскания отъ дѣсно и отъ центъра) Г-да народни представители! На отправената интерпелация къмъ правителството въ лицето на г-нъ министъръ-председателя, по решение на Министерския съветъ съмъ наговоренъ да отговоря азъ.

Григоръ Василевъ: Много чудно! Министъръ-председателя трѣбва да отговори.

Председател Стойчо Мошановъ: (Звъни) Моля!

Министъръ Никола Йотовъ: Азъ самъ приехъ и пожелахъ да дамъ този отговоръ, защото съмъ не само министъръ, а и народенъ представителъ, и защото желаяхъ съ този отговоръ да не създадемъ единъ опасенъ прецедентъ, да не подбиемъ авторитета, да не подбиемъ престижа, да не ударимъ прерогативитѣ на Народното събрание, на народното представителство. (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и отъ центъра) И азъ ще ви кажа защо, г-да народни представители. Не само, че не е тежко...

Григоръ Василевъ: Интерпелацията е до министъръ-председателя. (Глъчка)

Министъръ Никола Йотовъ: Азъ апелирамъ и къмъ васъ отъ тая страна (Сочи налѣво), и къмъ тия отъ тая страна (Сочи налѣсно), да ме изслушате, защото когато ме изслушате, ще видите дали азъ съмъ правъ, или е правъ интерпелаторътъ. Азъ искамъ по съвѣстъ да решите това, защото азъ съмъ загриженъ, както ви казахъ, за престижа, за правата, за прерогативитѣ на Парламента. Ще ви кажа защо.

Григоръ Василевъ: Знаемъ!

Министъръ Никола Йотовъ: Моля, г-нъ Григоръ Василевъ. Азъ искамъ сериозно да третирамъ въпроситѣ тукъ. Досега, колкото пѣти съмъ се качвалъ на тая трибуна, съмъ далъ доказателства, че съмъ се държалъ сериозно, и затуй много неприятно ме изненадаха закачкитѣ на г-нъ Григоръ Василевъ. Нека ми прости тая бележка.

Нѣкой отъ лѣсно: Той е несериозенъ човѣкъ.

Министъръ Никола Йотовъ: Азъ бихъ желалъ да не ставатъ тия закачки въ тая Парламентъ. Азъ бихъ желалъ да не понизяваме достойнството на Парламента.

Григоръ Василевъ: Азъ не го понизявамъ.

Министъръ Никола Йотовъ: Дали го понизявате или не, не зная. Нѣкога азъ ви отговорихъ така: Знае се отъ нашата 60-годишна парламентарна практика — имамъ нѣтати за това и изключения отъ нея нѣма — че само Народно събрание може да се произнася по въпроса, дали е конституционенъ единъ законъ или не. Дори сѣдилищата, сѣдебната властъ, която е надъ изпълнителната властъ, нѣма право да се произнася по този въпросъ. Това приема и нашиятъ Върховенъ касационенъ съдъ. Въ една реп-

лика по-рано ви казахъ това. Казахъ ви, че и въ Англия, и въ Франция, и въ Белгия, и въ Прусия, и въ други страни, гдето е въ сила парламентарната система, се поддържа това схващане: само парламентът може да се произнася дали единъ законъ е конституционенъ или не.

Димитър Кушев: Само въ Америка не е така.

Министъръ Никола Йотовъ: Това не е случайно. Това говори за силата на парламента, за суверенитета на парламента, че парламентът не се подчинява на изпълнителната власт. (Ржкоплъскания отъ дясно и отъ центъра) Г-нъ Григоръ Василевъ и всички вие, г-да, отъ двете страни, всички ние се боримъ отъ 9 месеци за силата на парламента, за прерогативитъ на парламента. Е добре! Ако оставимъ решенията на парламента да се тълкуватъ, да се оценяватъ отъ съдилищата дали сж конституционни или не, това не накърнява ли прерогативитъ на парламента, не нарушава ли суверенитета на народа, който представляваме? (Ржкоплъскания отъ дясно и отъ центъра) Азъ мога да ви процитирамъ чужди автори, които изразяватъ едно постоянно гледище въ Европа по този въпросъ, които така мотивиратъ недаването право на никой другъ, освенъ т. е. парламента, да се произнася по въпроса, конституционенъ ли е или не единъ законъ. И затуй ви казахъ, че ме е страхъ да не създадемъ прецедентъ — да се приеме тукъ, че и другъ може да тълкува, дали единъ законъ е конституционенъ или не. Азъ имамъ тукъ цитати, но не искамъ да ви отнемамъ времето. Ако настоявате, мога да ви ги прочета. Такава е била и нашата практика. Създателитъ на нашата конституция и нашитъ парламентаристи досега зорко, ревниво сж пазили правата на Парламента. Само ние тукъ можемъ да кажемъ — никой другъ — дали единъ законъ е конституционенъ или не. Ако ние намеримъ, че е противоконституционенъ, ще го отменимъ, но не може единъ съдъ да казва това. Това е постоянната практика.

Димитър Гичевъ: Интерпелацията е направена, за да докаже, че наредбата-законъ е противоконституционна.

Председателъ Стойчо Мошановъ: (Звъни) Моля, г-нъ Гичевъ!

Министъръ Никола Йотовъ: Моля Ви се! Изслушайте ме, защото азъ лаязъ този парламентъ, за който и вие основателно държите, и всички тръбва да държимъ. Азъ не бихъ желалъ изпълнителната властъ да влиза въ правата на парламента, да накърнява прерогативитъ на парламента. Азъ искамъ тѣ да бъдатъ високо пазени, и затуй ви казахъ, че вземамъ думата азъ да отговоря на това запитване.

Слага се сега въпросътъ другоаче: ако у насъ дори съдебната властъ, която е една отъ тритѣ власти, която е третата властъ въ държавата, нѣма това право и ако само по американската система се признава на съдебната властъ правото да тълкува и да преценява дали единъ законъ е конституционенъ или не, но по нашата практика, както ви казахъ, това не се позволява, ако това е тъй за съдебната властъ, колко повече то важи за изпълнителната властъ? На изпълнителната властъ никъде, дори въ Америка, дори и по американската система, не се позволява да разсуждава, дали единъ законъ е конституционенъ или не. Това е право на законодателната властъ, която, по чл. 9 отъ конституцията принадлежи на Царя и на народното представителство. Това казва конституцията. И единъ вѣтъ издаденъ единъ законъ — гласуванъ, утвърденъ, отъ Царя, публикуванъ въ „Държавенъ вестникъ“ — той е задължителенъ за изпълнителната властъ, тя трѣбва да стои мирно предъ него, тя трѣбва да го прилага. (Ржкоплъскания отъ дясно и отъ центъра)

Г-да народни представители! За моментъ само си представете, какво би било положението, ако единъ министъръ каже: не прилагамъ ели кой си законъ, защото го намирамъ противоконституционенъ? Ако едно правителство каже, че нѣма да прилага единъ законъ, защото го намира противоконституционенъ, къде сж тогава прерогативитъ на парламента, за които ние всички държимъ? (Ржкоплъскания отъ дясно и центъра)

Григоръ Василевъ: Тукъ бѣше Обновата, тукъ бѣше цензурата, когато нѣмаше парламентъ. Изпълнителната властъ вършеше посегателства. (Възражения отъ дясно)

Председателъ Стойчо Мошановъ: (Звъни) Моля, г-нъ Василевъ, Вие говорихте.

Министъръ Никола Йотовъ: Мене ме бѣше страхъ отъ единъ отговоръ на тая интерпелация, който можеше да създаде прецедентъ въ това отношение; който би далъ косвено право на едно правителство да казва дали единъ законъ е противоконституционенъ или не, и съ огледъ на това да го прилага или не. Азъ не поддържамъ тоя възгледъ. Азъ поддържамъ възгледа за прерогативитъ, за силата на парламента по отношение законодателството. Затуй азъ смѣтамъ, че такъвъ отговоръ не трѣбва да дамъ и нѣма да даде отговоръ и правителството, защото то ценя парламента, то уважава парламента, то пазя волята и прерогативитъ на парламента, (Ржкоплъскания отъ дясно и центъра) макаръ че нѣкои искатъ да кажатъ, че ние сме противъ парламента, противъ конституцията. Не! Ние сме за конституцията и съ тоя отговоръ, който даваме, доказваме, че я пазимъ по-добре, отколкото ония, които претендиратъ, че я пазятъ. (Ржкоплъскания отъ дясно и гласове „Вѣрно“!)

Азъ съжалявамъ, г-да, за тая интерпелация, искрено ви казвамъ, като народенъ представителъ, не като министъръ.

Иванъ Балканджиевъ: Всички съжаляватъ.

Министъръ Никола Йотовъ: Азъ смѣтамъ, че г-нъ професоръ Стояновъ, ако би помислилъ повечко, не би отправилъ тая интерпелация. Най-малкото — тя не е много добре обмислена като актъ, като действие. Нека ме прости г-нъ Стояновъ за тая свобода. Азъ съмъ съдържанъ въ изразитъ си, но отъ това, което ще ви кажа по-късно, ще видите, че е така.

Г-да! Говори г-нъ интерпелаторътъ, говориха редица оратори отъ опозицията. За съжаление, и отъ мнозинството нѣкои се увлѣкоха и почнаха да разсуждаватъ по същията на наредбата-законъ за Главната дирекция на строежитъ, доколко е конституционна или противоконституционна. Тѣ се спираха на текстове. Не само това — спрѣха се каквѣ политиката водила Дирекцията, дали е правилна тая политика или не, дали добре се строили зданията или не и т. н. Това можеше да се каже при другъ случай. Тукъ не е необходимо. При тоя случай, позволете ми, то си нѣма мѣсто. Сега имаме една интерпелация и въ нейнитъ рамки ще трѣбва да се държимъ. После ще видимъ, къмъ какво се свежда тя, така както е направена.

За малко ще се спра и азъ на нѣкои текстове, защото азъ знамъ историята на чл. 4 отъ закона за б. о. п. Азъ бѣхъ докладчикъ, когато се гласува тоя законъ. Тогава поддържахъ една теза, която и днесъ поддържамъ, която и г-нъ Петко Стояновъ поддържаше заедно съ мене въ финансовата комисия, когато разглеждаше закона за б. о. п. За съжаление, нашата теза не се прие. Законодателътъ прие друго. Г-нъ Стефановъ, г-нъ Радн Василевъ, г-нъ Мутафовъ и др., които бѣха болшинство въ комисията, искаха и приеха тая редакция на чл. 4, която той има днесъ. Тая редакция си има своя история. Съ оная редакция, която ние предлагаме, ние ревниво пазехме, както и днесъ заявявамъ че пазя, прерогативитъ и правата на парламента. Когато ние въ изборитъ презъ 1931 г. агитирахме противъ правителството на Сговора, спирахме се на голѣмитъ заплати и разхищения въ Народната банка, въ минн „Перникъ“ и другаде, където заплатитъ на нѣкои хора стигаха милионъ. Първата ни работа въ 1931 г., когато дойде на властъ Народниятъ блокъ, бѣше да понесаме бюджетитъ на тия институти да минаватъ презъ Народното събрание. Тѣ, обаче, не ни ги пращаха. Азъ като докладчикъ помня, че въ бюджетарната комисия поискаме единъ-два пѣти тия бюджети, но не ни ги дадоха. Тогавашиятъ законъ за б. о. п. не ги задължаваше да ни ги пращатъ, и тѣ нито ги пращаха, нито ги публикуваха въ „Държавенъ вестникъ“. Използувахме престижа на Малиновъ, тогава председателъ на Камарата, и той имъ писа писмо, но тѣ пакъ не ги пращаха. И когато се гласуваше тукъ чл. 4, азъ поддържахъ, че всички бюджети на автономнитъ учреждения — на минн „Перникъ“, на Българската народна банка, на Българската земеделска банка — трѣбва да минаватъ презъ парламента, да ги гласуваме статия по статия, както се казва въ чл. 19 отъ закона за б. о. п. Това поддържаше и г-нъ Петко Стояновъ. Обаче това наше гледище не се прие. Прие се изключението на чл. 4, по букви а, б, и в. Тогава ние се борихме и наложихме втората алинея, като казахме: ако парламентътъ нѣма да гласува тия бюджети, нека тѣ поне като анексъ да се печататъ въ „Държавенъ вестникъ“, за да знае българското общество, българскиятъ народъ въ кое учреждение, какво става, кой какво получава, къде какво се харчи. По тоя въпросъ ние отстъпихме, понеже борбата противъ нашето предложение бѣше силна. Приеа втората алинея, споредъ която всички бюджети ще се публикуватъ въ

„Държавен вестник“, като анексы. И подробно ще се публикуват, за да знае българското гражданство и Българският парламент от къде идват парите, по кой начин се събират и къде отиват. Това е историята на чл. 4 от закона за б. о. п. Както виждате, това гледище, което ние поддържахме тогава в парламента, не мина. Мина другото — че бюджетът на тия институти ще се публикуват като анексы в „Държавен вестник“.

Законът се публикува. Той влезе в сила на 1 май 1934 г. Стана 19 май. Дойдоха новите правителства и не съблюдаваха чл. 4. Азъ повдигнах въпроса в Министерския съвет — г-нъ Божилов е свидетел на това — и казахъ, че тия бюджети трябва, като анексы, да се публикуват в „Държавен вестник“. И всички г-да министри се съгласиха. Г-нъ Божилов заяви тогава, че ще ги публикува и, че ще спази закона в тоя пункт. Ето това ще ви кажа по приложението на чл. 4 от закона за бюджета, отчетността и предприятията. (Ръкопляскания от дясно и от центъра).

Сега да видимъ, новосъздадената Дирекция на строежитъ какво представлява. Не искахъ да се спирам на нея, но ми се налага да дамъ нѣкои разяснения, за да знае народното представителство фактите.

Въ чл. 4 от закона за б. о. п., буква б, се казва така: (Чете) „Не се вписватъ въ бюджета приходите и разходите: . . . б) на държавни учреждения, стопанства, предприятия и др.“ — обърнете внимание на това — „които съставляватъ отделни отъ нея юридически лица“ — значи въздигнати сѣ въ юридически личности — „и иматъ самостоятелни и точно определени приходни източници“. Това предвижда законътъ за б. о. п. Съ г-нъ Стояновъ ние искахме другото, но то не мина.

Е добре, какво се казва въ наредбата-законъ за Главната дирекция на строежитъ? Въ чл. 1, алинея втора, на тази наредба-законъ се казва: (Чете) „Главната дирекция е държавно автономно учреждение и е отделна юридическа личност“. Въздигната е, следователно, въ юридическа личност. Второто условие е, тази дирекция да има определени самостоятелни приходи. Тѣ сѣ посочени въ чл. 10. Законътъ е съизяснен. Вѣрно е, азъ вече заявихъ, че бихъ желалъ да бъде другото положение, защото сѣмъ се борилъ за него, но нази трябва добросъвестно да обсъдимъ, дали една наредба-законъ е конституционна или не, дали е въ съгласие съ съществуващото законодателство или не? Сега не говоримъ, каква трябва да бъде наредбата-законъ. Ако се внесе законопроектъ за изменение на наредбата-законъ за Главната дирекция на строежитъ, тогава може да се приказва това, което приказваше г-нъ Стояновъ; може да се поддържа и тезата, застъпвана отъ г-нъ Тодоръ Кожухаровъ, отъ г-нъ Григоръ Василевъ и отъ други. Но сега този въпросъ не е сложенъ на разглеждане. Ние имаме сега да преценимъ, сѣ отгледъ на конституцията и на закона за б. о. п., дали наредбата-законъ за Главната дирекция на строежитъ е конституционна или не. Виждате, че тази наредба-законъ е въ съгласие съ закона за б. о. п., който не е наредба-законъ, а е законъ, гласуванъ отъ една редовна Камара, законъ, който е въ съгласие съ конституцията. Никой не може да каже, че законътъ за б. о. п. не е съобразенъ съ конституцията. Както и да е.

Въпросътъ за насъ се слага по следния начинъ, г-да народни представители. Имаме една наредба-законъ, която, заедно съ другите наредби-законои, биде гласувана отъ Народното събрание и стана законъ. Съгласно чл. 47 отъ конституцията, всички наредби-законои се внасятъ задължително въ първото свикано Народно събрание и се одобряватъ отъ него или не се одобряватъ. Ако не бъдатъ одобрени, тѣ не сѣт законни, тѣ губятъ своята сила; ако бъдатъ одобрени, ставатъ закони. Е добре, вие, не казвамъ отъ дясно или отъ ляво, одобрехте всички наредби-законои. Не трябва сега, г-да, да удържате парламента и неговия престижъ. Народното събрание одобри тия наредби-законои и тѣ станаха закони. То вече се произнесе дали сѣ били на лице при издаванетоъ имъ условията на чл. 47 отъ конституцията или не. Много не на мѣсто е сега казаното отъ г-нъ Петко Стояновъ, че при издаванетоъ на наредбата-законъ за Главната дирекция на строежитъ условията, които предвижда чл. 47 отъ конституцията, не сѣ съществували. Това е най-малкото неуважение на парламента като парламентъ. Вие можете да имате особено мнение г-нъ Григоръ Василевъ, но за честта на Българския парламентъ, недейте хвърля калъ, недейте забиятъ въ гръба на неговите решения, защото така засѣгате неговия престижъ. Единъ пътъ гласувано нѣщо, то е за насъ законъ и трябва да му се подчиняваме догата, докогато не го отиѣнимъ. Ние сме господари да го отиѣнимъ, но докато не го отиѣнимъ, трябва да преклонимъ глава предъ него, ако сме истински парламентаристи и кон-

ституционалисти, ако не сме лѣжеконституционалисти и лѣжепарламентаристи. (Ръкопляскания отъ дясно и отъ центъра)

И така, г-да народни представители, вие имате, съгласно законитѣ въ страната, единъ законъ вече.

Димитъръ Гичевъ: По тази логика и наредбата-законъ за контрола на печата е конституционна.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Моля, г-нъ Гичевъ!

Министъръ Никола Йотовъ: Всички наредби-законои, които сѣт гласувани, по наша преценка, г-да народни представители . . .

Димитъръ Гичевъ: Тогава мина всичко. Значи, споредъ Васъ, и наредбата-законъ за цензурата е конституционна? Всички наредби-законои минаха, като се обеща, че ще бъдатъ премахнати антиконституционнитѣ постановления въ тѣхъ.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Г-нъ Гичевъ! Ако продължавате да приказвате, ще Ви наложатъ санкция. Знаете, че г-нъ запитвачътъ ще говори последенъ.

Димитъръ Гичевъ: Тѣ пазятъ конституцията, а Вие правнича!

Председателъ Стойчо Мошановъ: Правилникътъ е нераздѣлна частъ отъ конституцията.

Министъръ Никола Йотовъ: Отговарямъ на апострофа на г-нъ Гичевъ. Единъ законъ, дори фактически да бъде неконституционенъ, по моя преценка или по негова преценка, единъ пътъ гласуванъ отъ Народното събрание, презюмира се, че е конституционенъ, защото се предполага, че едно Народно събрание никога не върши противоконституционни нѣща.

Димитъръ Гичевъ: Предполага се.

Министъръ Никола Йотовъ: Това е презумцията. Едно решение, издадено отъ съдилищата, може да не съдържа материалната истина, то, обаче, съдържа формалната истина и предъ него всички трябва да се преклонятъ. Народното събрание, което изразява върховната воля на народа, противоконституционни закони не прави. Само Народното събрание може да каже, дали единъ законъ е противоконституционенъ или не; надъ него нѣма друга власт, било съдебна, било изпълнителна. Ако приемемъ другото, може да дойдемъ до още по-лошо положение. Не е изключено и Народното събрание да приеме единъ противоконституционенъ законъ; но, ако приемемъ другото, то значи хаосъ; то значи, законитѣ да не се прилагатъ; то значи Парламентътъ да се сведе до нула; то значи законитѣ и решенията, които той издава, да се приравнятъ къмъ нула, да нѣматъ никакво значение.

Димитъръ Гичевъ: Моята мисль е, че Народното събрание трябва да поправи противоконституционнитѣ закони.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Не е важна Вашата мисль сега. Оставете г-нъ министра да говори!

Министъръ Никола Йотовъ: Г-да народни представители! Ще ви дамъ единъ цитатъ отъ книгата на г-нъ Владкинтъ (Чете) „На съдилищата, е забранено да провѣрватъ конституционността на законитѣ, които иматъ да прилагатъ, както въ конкретни случаи, тъй и принципно. Популярниятъ коментаторъ на Белгийската конституция Толисень, стр. 333, сподручно изразява господстващото схващане така: „Единъ такъвъ контролъ, упражняванъ отъ съдилищата, ще означава унищожаване суверенитета на законодателната власт, посредствомъ унищожаване раздѣлението на властитѣ, което е основа на нашето конституционно устройство. Законодателната властъ прави законитѣ, съдебната ги прилага, изпълнителната ги изпълнява. Всѣка една отъ тѣзи власти трябва да не прекрѣчва кръга, който ѝ е начертанъ отъ основния законъ. Натоварени да прилагатъ закона, съдилищата не сѣт поставени да го критикуватъ и поправятъ, а да осигурятъ запазванетоъ на неговитѣ повеления. Законитѣ, дообъръ или лошъ, е законъ. И още единъ аргументъ следва да се прибави: върховенството на парламента, което произтича отъ идеята за народния суверенитетъ, отъ влиянието на английския конституционализъмъ, отъ напредъка на парламентарната демокрация (всеобщото изборно право) и затвърдяването на парламентарния режимъ, при който народното представителство негласно наруши раз-

поправянето на тритъ власти въ своя полза. — Проф. Ерера, 142, въ 1909 г., пише, че горизложеното схващане на Тонисенъ почти нѣма противници“.

Ето, ако държите за народния суверенитетъ, ако държите за прерогативитъ на Парламента, ако държите за силата на Парламента, вие трѣбва да признаете, че ние, Народното събрание, сме единствената компетентна институция да преценяваме, дали единъ законъ е противоконституционенъ или не . . .

Димитъръ Гичевъ: Точно това искаме.

Министъръ Никола Йотовъ: . . . и че надъ насъ нѣма друга власть, съдебна или друга, която да може да нахърнява нашето върховно право да тълкуваме тия закони. Ние сме ги създали, ние ще ги обсъждаме и преценяваме. Азъ апелирамъ специално къмъ г-нъ Гичевъ и г-нъ Григоръ Василевъ, които тукъ сж много ревностни защитници на Парламента и конституцията, да се съобразятъ съ това, защото другото е много опасно и за Парламента, и за конституцията.

Димитъръ Гичевъ: Прието.

Христо Мирски: Вижте какво се казва на стр. 231 отъ съчинението на проф. Баламезовъ.

Министъръ Никола Йотовъ: Азъ не взимамъ неговото мнение. Той е авторитарецъ. Той поддържа другото мнение. Азъ изтъквамъ господстващото мнение.

Христо Мирски: И проф. Кировъ поддържа сжщото.

Министъръ Никола Йотовъ: Г-нъ Кировъ въ миналото поддържаше друго — азъ имамъ и неговото съчинение. И той поддържа, че господстващото схващане е друго, и въ Англия, и въ Франция — навсѣкжде. Това сж стари нѣща.

Г-да народни представители! Г-нъ Григоръ Василевъ прочете тукъ едно мнение на първия прокуроръ на Административния съдъ. Той искаше да каже, че азъ трѣбва да се уча, а изглежда, че г-нъ Григоръ Василевъ трѣбва да се учи — да извинява. Азъ познавамъ тая материя добре. Сѣмтамъ, че той по-отдавна е престаналъ да се интересува отъ тѣзи въпроси. И не на мене трѣбва да хвърля тоя упрекъ, когато азъ му казахъ — това установява практиката — че нашиятъ Върховенъ касационенъ съдъ, че нашиятъ съдилища възприематъ това начало, което и нашиятъ Парламентъ е възприелъ, че тѣ, съдилищата, не могатъ да обсъждатъ, дали единъ законъ е конституционенъ или не. Тѣ сж длъжни да прилагатъ законитъ. Г-нъ Григоръ Василевъ казва, че не е истина това и чете заключението на прокурора г-нъ Георгиевъ. Трѣбва да ви кажа, че и прокурорътъ Георгиевъ поддържа това, което азъ казахъ — че нашиятъ Върховенъ касационенъ съдъ не се произнася и сѣмта, че не може да се произнесе по конституционността или не на законитъ. Обаче, г-нъ Василевъ като чете тукъ мнението на прокурора Георгиевъ, го смутолеви. Това добросъвестно цитиране ли е? (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и отъ центъра).

Григоръ Василевъ: Въпросътъ е тамъ: когато текстътъ на единъ законъ е въ противоречие съ текста на конституцията, кой текстъ трѣбва да се прилага?

Дончо Узуновъ: Слушай какво казва г-нъ министърътъ на правосъдието!

Григоръ Василевъ: Кой текстъ е въ сила, кой текстъ ще се прилага въ тѣхъ случай — това е въпросътъ.

Дончо Узуновъ: (Казва нѣщо)

Григоръ Василевъ: Ти си Дончо Узуновъ!

Председателъ Стойчо Мошановъ: Г-нъ Василевъ! Вие си служите много често съ името на единъ нашъ народенъ представител. Азъ Ви моля да уважавате честта на народния представител, както всички Ви уважаватъ.

Григоръ Василевъ: Той ме предизвиква.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Той не се обади.

Григоръ Василевъ: Той ме прекъсва. Нека малко да мълчи.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Недейте забравя, че е народенъ представителъ.

Григоръ Василевъ: Той не ме интересува и затова не му отговарямъ, когато се обажда.

Дончо Узуновъ: Азъ мога да се разправа съ тебе.

Министъръ Никола Йотовъ: Сега, г-да народни представители, искамъ да поправа една фактическа грѣшка въ интерпелацията на г-нъ Петко Стояновъ, а следъ това ще премина по сжщество. Той казва така: „Не трѣбва ли съ законъ да се гласуватъ заемитъ?“ Въ наредбата-законъ за Главната дирекция на строежитъ е предвидено, че заемитъ ще се гласуватъ съ законъ. Само за бюджета й е предвидено, въз основа на чл. 4, буква б отъ закона за б. о. п., че не се гласува отъ Народното събрание. Азъ не се опирамъ на тѣзи работи, защото ние не обсъждаме, дали е конституционна или не тая наредба-законъ. Азъ ще ви кажа защо. За мене най-важниятъ въпросъ е следниятъ.

Тодоръ Кожухаровъ: По-важно е това, дали е целесъобразенъ заемътъ.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Моля Ви се! Азъ моля поне тѣзи, които говориха, да мълчатъ.

Димитъръ Кушевъ: Нали условно гласувахме всички тѣзи наредби-закони?

Председателъ Стойчо Мошановъ: (Затъни)

Министъръ Никола Йотовъ: Г-да народни представители! Дохождамъ на сжществения въпросъ — да не създаваме опасенъ прецедентъ, чрезъ който да забиемъ ножъ въ гърба на нашия парламентаризмъ и на нашия Парламентъ. А кога ще забиемъ ние този ножъ? Тогава, когато ще отговоримъ така, както г-нъ Петко Стояновъ иска въ своята интерпелация. Азъ съжалявамъ, че г-да ораторигъ не се държаха въ рамкитъ на интерпелацията. Къмъ какво се свежда тя? Свежда се къмъ следнитъ шестъ точки:

Да отговори г-нъ министъръ-председателъ: (Чете)

„1. Не считате ли, г-нъ министъръ-председателю, че наредбата-законъ за Главната дирекция на строежитъ е противоконституционенъ актъ;

2. Не намирате ли, че сжщата Дирекция по конституционни и законни причини, не може да има отдѣленъ бюджетъ отъ общия държавенъ бюджетъ;

3. Не сѣмтате ли, че всѣко действие съ кредити, които бюджетътъ на държавата не предвижда, е противоконституционно и противозаконно — чл. 153 отъ конституцията;

4. Не намирате ли, че одобрение на бюджетъ, какъвто и да е той, не отъ Народното събрание — чл. 6 отъ наредбата-законъ за Главната дирекция на строежитъ — е намѣсване въ конституционнитъ прерогативи на Народното събрание отъ страна на изпълнителната власть и съставлява нарушение на конституцията;

5. Не сѣмтате ли, че заемитъ, които сж сключила сжщата Дирекция, съгласно чл. 11 отъ казаната наредба-законъ, ще бждатъ противоконституционни действия и, следователно, незадължителни за държавата и съкровището;

6. Не считате ли, че чрезъ противоконституционни наредби не могатъ да се извършватъ устройствени промѣни?“ и т. н.

Какво значи това сумирано, г-да народни представители? Отговорете Вие, г-нъ министъръ-председателю, и Вие, г-да министри: мѣтате ли този законъ за конституционенъ или не и, следователно, ще го прилагате ли или не? Ако приемемъ тази теза, да отговаряме ние, дали единъ законъ е конституционенъ или не, ако ни признаете това право, тогава ще ни признаете, че ние стоимъ надъ Парламента, че ние можемъ вашитъ закони, следъ като сте ги гласували и следъ като тѣ сж утвърдени отъ Негово Величество и сж публикувани въ „Държавенъ вестникъ“, да ги обсъждаме, дали сж конституционни или не и да ги прилагаме ли, или не. Искате ли да се подчините на министритъ, на изпълнителната власть? Ако има нѣкои отъ тая страна (Сочи на лѣво), които желаятъ Парламентътъ да абдикира отъ своитъ права, тогава добре. Ако на тая интерпелация по този начинъ се отговори, това значи да създадемъ единъ прецедентъ, да забиемъ ножъ въ гърба на Парламента. Ние не желаемъ това. Ние желаемъ да пазимъ престижа на Парламента и да го издигаме. (Продължителни ржкоплѣскания отъ дѣсно и отъ центъра) И затова азъ и моитъ другари отъ кабинета мислихме много, какъ да отговоримъ на така поставения въпросъ. Ако отговоримъ, че наредбата-законъ за Главната дирекция на строежитъ е конституционна или не, ние влизаме вече въ преценка, която нѣмаме право да правимъ.

Димитър Гичев: Чл. 49 от конституцията.

Министър Никола Йотов: Да, чл. 49 от конституцията. Четете го! Той казва: „Народното събрание, а не правителството“.

Димитър Гичев: Ние.

Министър Никола Йотов: Почакайте! Азъ пазя това, което Вие пазите, по-добре отъ Васъ, както виждате.

Димитър Гичев: Дай Боже!

Министър Никола Йотов: И затова, г-да народни представители, на тази интерпелация азъ смѣтамъ, а и правителството смѣта — азъ отъ негово име говоря — че не можемъ да отговоримъ, нито че е конституционна, нито че е противоконституционна тази наредба-законъ, защото тя е законъ, тя е издадена отъ васъ. Ние уважаваме Парламента, както казахъ, уважаваме неговитъ права, неговитъ прерогативи, уважаваме законодателната властъ. Ние стоимъ мирно предъ нея. (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и отъ центъра) И когато имаме единъ законъ, ние го прилагаме, ние нѣма да го нарушимъ. Ето, затова отговаряме така. Ние не преценяваме, защото не можемъ да преценяваме, дали единъ законъ е конституционенъ или не, защото конституцията не позволява това, защото и вашиятъ престижъ не позволява това.

Така отговаряме на интерпелацията, този отговоръ даваме на г-нъ Петко Стояновъ. Ние, изпълнителната властъ, зачитаме Парламента, уважаваме Парламента и искаме да се зачитатъ неговитъ права и прерогативи. Ние уважаваме законодателната властъ. И когато тя, въ лицето на Парламента и въ лицето на Негово Величество Царя, издаде единъ законъ, ние нѣмаме другъ пътъ, освенъ да го прилагаме и, както казахъ, да стоимъ мирно предъ Парламента. (Бурни и продължителни ржкоплѣскания отъ дѣсно и отъ центъра и викове „Браво!“ и „Ура.“)

Председател Стойчо Мошановъ: Има думата запитвачътъ, г-нъ Петко Стояновъ, само за 15 минути.

Отъ дѣсно: Е-и-й!

Председател Стойчо Мошановъ: Ще моля Народното събрание да запази тишина и спокойствие.

Петко Стояновъ: (Отъ трибуната) Азъ Ви моля, г-нъ председателю, да ми дадете възможностъ да се изкажа при съответна тишина.

Председател Стойчо Мошановъ: Това ще го имате.

Петко Стояновъ: И второ, моля г-нъ председателя да бжде така снисходителенъ, предвидъ на това, че ми се напоявиха твърде голѣми и сериозни възражения, да ми даде 5 минути повече.

Председател Стойчо Мошановъ: Въ никой случай.

Петко Стояновъ: Пр., този ултиматумъ, моля, дайте ми възможността да се изкажа, безъ да бжда прекъсване.

Председател Стойчо Мошановъ: Ще съблюдавамъ правилника.

Петко Стояновъ: Г-да народни представители! Когато поставихъ въпроситъ, които съмъ отбелязвалъ въ моята интерпелация, азъ не съмъ се шегувалъ, нито съмъ отишелъ да служи на нѣкое подло дѣло. И заради това, всички ония бележки, които се правиха въ тази посока, ще останатъ за смѣтка на господата, които ги направиха. Ние сме тукъ, за да защитаваме едно право на българския народъ да се самооблага и да определя съ срѣдствата, съ които се самооблага, какво да се прави. (Ржкоплѣскания отъ лѣво). Ние не сме дошли да се шегуваме, още по-малко да плачемъ, заради това, защото мандатътъ, който сѣмъ ни дали нашитъ избиратели, и мандатътъ, който ни даватъ законитъ и конституцията, е императивенъ и безусловенъ. Възраженията, които се направиха срещу нашата теза, особено тѣзи, които направи г-нъ министърътъ на правосѣдието — пазете се, г-да народни представители — тѣ сѣ сложени върху интригата и измамата. (Оживление) Моля, не искамъ да оскърбявамъ никого. Това е Троянскиятъ конь, който се желае отъ враговетъ на народнитъ правдини, да бжде внесенъ въ Парламента. (Ржкоплѣскания отъ лѣво) Това не е нищо друго освенъ ипо-

кризия, безусловна ипокризия отначало и до край. (Ржкоплѣскания отъ лѣво, възражения отъ дѣсно).

Председател Стойчо Мошановъ: (Звъни) Моля.

Петко Стояновъ: Г-да народни представители! Първото възражение, което ми се прави, то е, че съ единъ вотъ Народното събрание е одобрило всички наредби-закони и, следователно, формално има законъ, който е въ сила. Възраженията ви сѣ възъ основа на чл. 49 отъ конституцията. Българското Народное събрание, г-нъ министре на правосѣдието, има суверениното право, всѣки моментъ да се сезира съ всѣки законъ, да го тълкува и да го обявява за противоконституционенъ. (Ржкоплѣскания отъ лѣво) Нѣма решение въ тази посока. (Възражения отъ дѣсно) Азъ съмъ ви слушалъ и не съмъ ви прекъсвалъ. Моля, обезпечете ми спокойствието, г-нъ председателю.

Нѣма нито прецеденти, нито има закони, които да ограничаватъ суверенния Парламентъ да се справя съ решенията и резултатитъ отъ своитъ действия въ всѣки моментъ. Ако вие въ вашитъ декларации, че сте за Парламента и че го уважавате сте искрени, тогава ще признаете, че всѣки моментъ този суверененъ Парламентъ може и е длъженъ да се сезира съ въпроса, дали сѣ антиконституционни известни закони. (Възражения отъ дѣсно)

Председател Стойчо Мошановъ: Моля, г-да! Защо, когато всички сте съгласни, протестираете?

Петко Стояновъ: Азъ не съмъ прекъсвалъ никого. Даже и господинътъ, който-си позволи да ме нарече безобразникъ, не съмъ го прекъсвалъ. Моля ви, да не ме прекъсвате. Можете да бждете на друго мнение, това е ваше право, азъ не ви го оспорвамъ, но ми дайте свободата да изкажа моето мнение.

Ние твърдимъ, че обикновени закони и наредби-закони, които сѣмъ противоконституционни, съгласно тълкуванието на учредителя, сами по себе си пататъ. Сѣмъ на наредби-закони, сѣмъ които се промѣняватъ вѣломства и се измѣнятъ компетенции на учреждения, ние всѣкога ще се противопоставяме заради това, защото тѣ сѣмъ противъ конституцията.

Г-да! Вие съ закона за бюджета не измѣнихте ли наредбата-законъ за Дирекцията на строежитъ? Вие не предвидѣхте ли 16016.000 л. за водни постройки и за водна служба въ вѣломството на Министерството на земедѣлието, когато по наредбата-законъ за Дирекцията на строежитъ такава служба въ Министерството на земедѣлието не може да сѣществува? (Ржкоплѣскания отъ лѣво) Вие измѣнихте съ единъ бюджетъ, който не е никакъвъ материаленъ законъ, чл. 21 отъ наредбата-законъ, който казва: (Чете) „Докато сѣществува Главната дирекция на строежитъ — 10 години — не може да се откриватъ въ никое държавно вѣломство служби, които да извършватъ строежи“ — не е казано голѣми или малки, а строежи — „упоменати въ чл. 2 отъ настоящата наредба-законъ“. Ами вие сами измѣнихте този законъ, вие намбихте, че е антиконституционенъ, противъ закона за б. о. п. и затова не го прилагате. И щомъ вие сте дали намъ това оръжие, вие днесъ се занимавате съ ипокризия, когато говорите, че това е законъ, при това конституционенъ законъ.

Не сѣмъ спазени формалнитъ условия при неговото издаване, защото този законъ не се издаде при условията на чл. 47 отъ конституцията и второ, г-да народни представители, никога себе си даже не можете да убедите, че наредбитъ-закони, които по чл. 47 отъ конституцията сѣмъ издадени, сѣмъ вѣдни закони. Г-да! Тѣ сѣмъ закони-мандати, тѣ сѣмъ закони до момента на тѣхното одобрене тукъ. Добре, вие ги утвърдихте съ мнозинство. За да бждатъ тия наредби-закони впоследствие, следъ тѣхното одобрене, закони, тѣ трѣбва отново по реда на нормалното законодателствуване да станатъ закони.

Г-нъ Баламезовъ, когато вие цитирате, казва на стр. 231 отъ своята книга: „Ако правителството счита, че е полезно, щото правната норма, въведена въ действие чрезъ указъ-законъ, да действа и занаяпредъ, то трѣбва да внесе въ Парламента законопроектъ, включващъ правната норма, но следъ като предварително и отдѣлно ликвидира съ въпроса за станалото използване до тогава“. Значи, ако сѣдната властъ не е компетентна да се произнесе, единъ законъ конституционенъ ли е, или не е конституционенъ, то Парламентътъ, който е суверененъ и споредъ г-нъ министра на правосѣдието, когато одобрява една наредба-законъ, одобрилъ е действията на правителството до момента на одобренieto, но следъ това той трѣбва нормално да създаде тая наредба-законъ, ако иска да бжде въ сила и въ бждеще. Такова нѣщо въ случая нѣма.

Мене ми възразява г-нъ Кънчо Милановъ, когото азъ уважавамъ и къмъ когото уваженията си всъкога съмъ манифестираля. Той ми казва: „Ами Вие не знаете ли, че има една институция за напояване на Дели-Ормана и че тя действа така и така“. Г-нъ Кънчо Милановъ, ако вземете закона и се сравните съ него, ще видите, че въ този законъ се казва: (Чете) „Заеми за известни групови водоснабдявания ще се сключаватъ отъ съответната окръжна постоянна комисия по решение на окръжния съветъ“. Вие ще видите, г-нъ Кънчо Милановъ, на стр. 22 отъ бюджета на фондовете, че въ § 10 се предвиждатъ 15% отъ общинските налози за фонда. Вие знаете, г-нъ Кънчо Милановъ, че на стр. 59 отъ последното издание на закона за бюджета, отчетността и предприятията, въ чл. 118, се казва: (Чете) „Бюджетитъ на всички фондове, които се управляватъ отъ държавата, включая и фондовете, които произхождатъ отъ дарения и пр., се гласуватъ отъ Народното събрание и се внасятъ отъ министъра на финанситъ“. И това е единъ фондъ, който се внася и който съществува по закона за б. о. п. Затова вашитъ възразения не отговарятъ на действителността. Че едно публично-правно учреждение като бившитъ постоянни комисии, има право да сключва заеми, това е известно и на децата, и понеже вие сте хората съ нормаленъ умъ и нормално образование, знаете тия неща. Ето защо, всичко това, което възразявате, е напразно.

Г-нъ Стателовъ възразява, че въ V-то велико Народно събрание се е дебатиралъ въпроса за учреждението и за подреждането имъ по компетенция, и добавя: „Понеже нитирахте — кой цитираше, не помня — и не цитирахте всичко, вие заблуждавате Парламента!“ Г-нъ Стателовъ или не умее да чете, или иска да заблуждава Парламента. Г-нъ Христо Мутафовъ е казалъ: „Не е сега време, когато поставяме главнитъ, принципиалнитъ положения, да определяме тъй детайлно разнитъ видове служби, които се обематъ въ това или онова министерство, затова отделнитъ наредби, правилнитъ и законитъ ще решаватъ този въпросъ“.

Конституцията определя основната компетенция на учрежденията и заради това никой законъ не може да изменява определената отъ конституцията компетенция на учрежденията. А отъ това, което азъ ви цитирахъ още въ самото начало и което обясниха господата, които говориха отъ тая трибуна — азъ на всички благодаря, защото дадоха възможностъ да се изясни въпроса всеотранно — се установи, че по своята основна компетенция Дирекцията за постройка на желъзницитъ не може да отиде въ нѣкаква нова, измислена съ наредбата-законъ Дирекция за строежитъ, а ще си остане въ ведомството на Министерството на желъзницитъ, защото така е определено въ 1911 г. отъ великото Народно събрание.

Г-да народни представители! Най-после ми възразява г-нъ министъръ Йотовъ: „По чл. 4 отъ закона за б. о. п. бѣхме на едно мнение съ г-нъ Петко Стояновъ, но не го възприеха и затуй трѣбва да приложимъ закона така, както е“. Първо, ако е вѣрно неговото тълкуване, той участва въ едно нарушение на закона, защото въ внесения отъ Министерския съветъ законъ за бюджета за 1939 г., бюджетътъ на Дирекцията на строежитъ не бѣше приложенъ, тъйко това, което представлява основата, сърцевината на моето исканъ днесъ.

Второ, г-нъ Йотовъ не даде поавилно тълкуване на буква „б“ отъ втората алинея на чл. 4 на същия законъ. Тамъ е казано, че не се вписватъ въ бюджета на държавата бюджетитъ на онѣзи държавни учреждения и предприятия, които иматъ самостоятелни и точно определени приходи. Самоотчетливи и точно определени приходи Дирекцията на строежитъ нѣма. Затова е достатъчно да се види съответния чл. 10, който азъ цитирахъ. Тамъ е казано: „Постъпления отъ фондъ „Пътища“, редовна ежегодна вноска отъ държавата, независимо отъ вноската по фонда „Пътища“, желъзопътния данѣкъ, извънредни вноски отъ държавата и разни други постъпления“. Подчертавамъ: и разни други постъпления. Следователно, и това възразение, за да се изтъбуши истинскиятъ смисълъ на буква б отъ чл. 4 на закона за б. о. п. е също така неоснователно.

Г-да народни представители! Г-нъ Йотовъ каза: „Ние уважаваме Парламента и заради туй нѣма да се вмѣсваме въ неговитъ дѣла“. Ние не искаме вие да се вмѣсвате въ дѣлата на Българския парламентъ, защото вие сте шефове на изпълнителната властъ, но вие, изпълнителната властъ, когато нѣма да се мѣсите въ работитъ и функциитъ на Народното събрание, ще изпълнявате законитъ и ще си всичко ще изпълнявате конституцията. (Возражения отъ дѣно)

Моля, г-ла! Азъ знамъ, че вие веднага ще възразите: въ чл. 60 отъ конституцията е определено, че изпълнителната властъ, правителството е, което прави разпорѣждания, за

да се въведе единъ законъ въ действие и да се взематъ по-трѣбнитъ, необходимитъ за това мѣрки. За всѣки законъ, който е съобразенъ съ конституцията, следователно съ чл. 43 и последующитъ до чл. 49 включително, правителството е длъжно да вземе мѣрки да го тури въ действие. А това значи, че антиконституционнитъ закони правителството не може да ги тури въ действие. Защо? Защото чл. 153 отъ конституцията определя, че за всички свои действия министритъ отговарятъ поединично и съвкупно.

Ще ми възразите: ама вие сте гласували единъ законъ, дали сте му формата на законъ. А, формата на законъ! Но когато съдържанието на този законъ не отговаря на конституцията, имате единъ изходъ — не да изпълнявате една противоконституционна наредба-законъ, квази-законъ, а да си дадете оставката и да си вървите.

Отъ дѣно: А-а-а!

Никола Логофетовъ: Тамъ е цѣлата работа!

Председателъ Стойчо Мошановъ: (Звъни) Моля, господа!

Петко Стояновъ: О, азъ знамъ, г-да, на какво се дължи този такъвъ общъ, малко невпругащъ се въ рамкитъ на музиката звукъ! Азъ го разбирамъ това. Но, моля ви се, г-да, не споримъ за това. Говоримъ за онзи въпросъ, предъ който сме изпрѣчени днесъ. Едно правителство, което счита, че единъ законъ е антиконституционенъ, нѣма да го изпълни и ще си даде оставката, ако Народното събрание му го налага. А, ако Народното събрание не му го налага, ще внесе само законопроектъ, за да измѣни антиконституционния законъ, г-нъ Логофетовъ. (Ръкоплѣскания отъ дѣно) Запомнете това!

Председателъ Стойчо Мошановъ: Завършете!

Петко Стояновъ: Свършвамъ. — И когато ние поставяме въпроса: Вие, г-нъ министъръ-председателю, и вие, г-да членове на кабинета, когато имате предъ себе си единъ антиконституционенъ законъ, който суспендира конституционни наредби относително устройството на държавното управление, който дава пълномощия, които конституцията не предвижда, имате единъ изходъ: или ще си дадете оставката — не се шегувамъ, говоря сериозно — или ще внесете законопроектъ за измѣнение наредбата-законъ за Дирекцията на строежитъ. Защото вие безъ столъ не може да седите, а столътъ е конституцията, тя е, която обявява тая наредба-законъ за антиконституционна. (Ръкоплѣскания отъ дѣно)

Най-после ще отговоря на възражението, което ми направя г-нъ министъръ Йотовъ, който каза, че съ този законъ на Дирекцията за строежитъ е позволено да сключва заеми. Г-да народни представители! Трѣбва да говоримъ честно. Ако ще се заблуждаваме, да се заблуждаваме. Чл. 11 отъ наредбата-законъ гласи: (Чете) „Главната дирекция има право срещу своитъ постъпления да сключва заеми“.

Министъръ Никола Йотовъ: Четете още!

Петко Стояновъ: Ще чета, недейте ме пресича. Азъ не Ви пресѣкохъ нито веднажъ. (Чете)

„Главната дирекция има право срещу своитъ постъпления да сключва заеми, които се одобряватъ съ законъ“. Следователно, следъ ка... Дирекцията е сключила заеми по силата на тая наредба-законъ, тя ще дойде тукъ да иска одобрението на тѣзи заеми. Това одобрение ние го отричаме предварително, още отъ сега, защото чл. 123 отъ конституцията, казва, че заеми могатъ да бѣдатъ сключени само съ одобрението на Народното събрание. Значи при никакви случаи Дирекцията не може да има право да сключва заеми.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Приключете, г-нъ Стояновъ!

Петко Стояновъ: Г-да народни представители! Ние сме наясно. Разглеждайки и гласувайки бюджета, ние констатирахме, че правителството, по силата на една антиконституционна наредба-законъ, отдѣля една голяма частъ отъ него и дава пълна свобода на нѣкакъвъ си управителенъ съветъ да разрешава единъ милиардъ кредити кога и за какво да се разходватъ. Ние ви обясняваме и ви поставяме въ течение на въпроситъ. Не помогнаха никакви бележки въ заседанията на бюджетарната комисия, не помогнаха и никакви напомнявания тукъ презъ време на дебатитъ по бюджета. Най-после ние сме заставени да поставимъ конкретно въпросътъ: прилагайки тази наредба-законъ, вие, г-да министри, действувате антиконституционно. Имате ли намѣрение да продължавате? Ние ви заявяваме: предъ

васъ има само единъ пътъ — да внесете новъ законъ за тази Дирекция, за да получи одобрението на Парламента, или ако вие стоите върху базата на сегашната наредба-законъ за тази Дирекция, да он вървите. Ние не се шегуваме, защото и съ насъ избирателитъ не се шегуватъ. (Ржкоплъскания отъ лъво)

Председателъ Стойчо Мошановъ: Г-да народни представители! Предстои ви да вземете становище по запитването на народния представител г-нъ Петко Стояновъ.

Нъкой отъ лъво: Дайте 5 минути отиди!

Председателъ Стойчо Мошановъ: Моля Ви се.

Има две предложения.

Едното е на народния представител г-нъ Кънчо Милановъ, съ което предлага да се мине чисто и просто на дневенъ редъ.

Второто е мотивиранъ дневенъ редъ, подписанъ отъ известенъ брой народни представители, който гласи: (Чете) „Народното събрание, следъ като изслуша запитването на народния представител Петко Стояновъ, досежно невнасянето въ Народното събрание бюджета на Дирекцията за строежитъ за 1939 г., обясненията на министра на правосъдието и разискванията по сѣщия въпросъ, констатира, че тази практика на правителството е въ пълно противоречие съ яснитъ постановления на основния законъ — конституцията и изричното тълкуване въ протоколитъ на Учредителното събрание, че „вси закони, които сѣ въ противоречие съ конституцията, падатъ сами по себе си“ — такъвъ е очевидно и законътъ-наредба за Дирекцията на строежитъ отъ 1938 г. — не одобрява тази практика на правителството“.

Стефанъ Цановъ: Азъ предлагамъ да се закрие Дирекцията. (Възражения отъ дъсно)

Председателъ Стойчо Мошановъ: Моля Ви се!

Г-да народни представители! Има предложение, подписано отъ нуждния брой народни представители, съ което се предлага вашето становище да го изразите чрезъ поименно гласуване. Азъ съмъ длъженъ това предложение да го поставя на гласуване.

Тѣзи, които сѣ съгласни съ това предложение, моля, да вдигнатъ ржка. Малцинство, Събранието не приема.

Г-да народни представители! Съгласно чл. 66 отъ правилника за вътрешния редъ на Събранието, предложението за минаване чисто и просто на дневенъ редъ се гласува на първо мѣсто.

Затова, моля, ония г-да народни представители, които сѣ съгласни съ предложението на г-нъ Кънчо Милановъ, за минаване чисто и просто на дневенъ редъ, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема. (Продължителни ржкоплъскания отъ дъсно и центъра)

Г-да народни представители! Предстои ни да определимъ дневния редъ за утрешното заседание.

Въ съгласие съ правителството, предлагамъ ви следния дневенъ редъ:

Първо четене законопроектитъ:

1. За измѣнение на чл. 64 отъ наредбата-законъ за пенситъ за инвалидность (Продължение разискванията)

2. За извънбюджетенъ кредитъ отъ 25.000.000 л. за изплащане стойността на отчужденитъ мѣста за легище „София“.

3. Второ четене законопроекта за уреждане собствено-стѣта върху общински мѣста, дадени или заети за жилища на бездомници.

4. Одобрение предложението за приемане на държавна служба по ведомството на Министерството на народното просвѣщение чужди поданици.

Тѣзи, които сѣ съгласни съ тоя дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Затварямъ заседанието.

(Затворено въ 19 ч. 55 м.)

Председателъ: **СТОЙЧО МОШАНОВЪ**

Подпредседателъ: **ДИМИТЪРЪ ПЕШЕВЪ**

Секретари: { **ДИМИТЪРЪ МАРЧЕВЪ**
САВА ПОПОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: **ДОНЧО ДУКОВЪ**